SKA KN

PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SLOVENSKEGA NARODA ZA TRŽAŠKO OZEMLJE

Leto IX. - Štev. 301 (2611) Poštnina plačana v gotovini / Spedizione in abbon. post. 1. gr. TRST, nedelja 20. decembra 1953 Cena 25 lir

Do temeljev je treba spremeniti politiko ZVU, ki je prišla do izraza tudi predvčerajšnjim pri izreku «sodbe» nad fašističnimi provokatorji. Prenehanje te politike zahtevajo vsi tržaški demokrati, ki jih podpira vsa miroljubna mednarodna javnost, ki želi pomiritev in mir v tem delu Evrope, ne pa potuho fašistom in imperialistom.

Borba za predsednika Francije v znamenju evropske obrambne skupnosti

Po šestih glasovanjih še nobene odločitve - Danes novo glasovanje - Laniel je izjavil, da „bo vztrajal do konca" - Socialisti obsojajo spletke kominformistov in ravnanje radikalov - Zgražanje francoskega tiska - „New York Times" piše, da je krizo zaostril Dulles s svojim ultimativnim govorom

VERSAILLES, 19. — Po šestih glasovanjih Francija še vedno ni dobila novega predsednika republike, ker do sedaj ni noben kandidat dobil potrebnega števila glasov.

Pri petem glasovanju je Laniel dobil 374 glasov, Naegelen 312, Medecin pa 197. Pri šestem glasovanju pa je Laniel dobil 397 glasov, Naegelen 306, Medecin 171. Potrebna absolutna večina pri tem glasovanju je bila 453 glasov. Za razne neuradne kandidate je bilo oddanih 31 glasov.

Sedmo glasovanje bo jutri ob 15. uri.

Že tri dni — odkar so se namreč vse politične osebnosti Francije preselile v Versailles, da izvolijo novega predsednika republike — nima Pariz ne vlade ne parlamenta.

To pot je, kot že rečeno, prvikrat od leta 1871, da je potrebno toliko časa za izvolitev novega predsednika. Večina parlamentarcev in novinarjev ni tega predvidevala, tako da so mnogi od njih prinesli s seboj v Versailles eno samo čisto srajco. Predsednik André Le Troquer, ki mora imeti frak, ko predseduje sejam, je poslal svojega šoferja v Pariz z naročilom, naj mu prinese več trdih ovratnikov.

Godba republikanske garde, 24 policijskih agentov z motorji, stražniki na konju in z avtomobili, ki bodo sestavljali predsedniški sprevod, prihajajo vsako jutro v Versailles in čakajo dolge ure v megli in mrazu ter se vračajo opolnoči. Šoferji avtomobilov, ki so namenjeni za sprevod, pa so naročili policijskim agentom, naj jih pokličejo v bližnji kavarni: «Ko bo predsednik republike izvoljen, opozorite nas. Stanujemo pri Ludviku XIV.» (ime kavarne).

Toda kongres v Versaillesu je uspel ustaviti čas: že tri dni je v versajskem gradu 17. decembra. Zakon namreč določa, da se mora novi predsednik republike izvoliti 17. decembra 1953. In tudi uradni list, ki bo objavil izvolitev predsednika, bo imel datum 17. decembra 1953. Zakon je pač zakon.

Za peto glasovanje, ki se je začelo danes ob 14.07, so se v jutranjih urah sestale posamezne politične skupine. Radikalni prvak in predsednik narodne skupščine Herriot je sprejel številne osebnosti, ki so prosile za razgovor. Tudi socialistični kandidat Naegelen je zapustil Versailles, da obišče Herriota. O razgovoru je Naegelen izjavil, da je bil zelo prisrčen in skoraj ganljiv. Dodal je, da je treba obžalovati, ker Herriot zaradi slabega zdravja ne more kandidirati, kakor bi bila želja vseh. Zvedelo se je, da so mnogi skušali Herriota prepričati, naj kandidira, toda on je to odločno odklonil. Isto tudi sedanji predsednik Auriol. Nasprotno pa je Laniel izjavil, da bo vztrajal do konca in da se ne bo umaknil, pa tudi če bo potrebno deset dni ali dvajset glasovanj.

Prav tako so socialisti sklenili, da obdržijo kandidaturo Naegelena. Še malo pred petim glasovanjem se je zdelo, da bosta ostala kot kandidata samo Laniel in Naegelen, toda radikalna skupina je zadnji hip postavila za svojega kandidata Jeana Medecina, sedanjega župana v Nici, zato da preprečijo izvolitev Laniela. Stranka neodvisnih je odgovorila s tem, da je spomnila vse borce odporniškega gibanja, da je bil Laniel član narodnega odporniškega sveta in da je voditelj vladne večine, «katere kohezija je potrebna za interese Francije».

Peto glasovanje pa je, kakor rečeno, dalo negativen rezultat. Toda Laniel je namesto prejšnjih 408 glasov dobil 374, Naegelen pa 312 namesto prejšnjih 344. Za Medecina je bilo oddanih 197 glasov. Pet glasovnic je bilo praznih. Trinajst glasov je bilo oddanih za Bidaulta in 25 za razne druge. Absolutna večina je bila 461 glasov.

Radikali in nekateri zmerni ne želijo, da bi bil izvoljen Laniel in ti so povzročili, da je izgubil 34 glasov. Toda že Lanielove izjave, da bo vztrajal do konca, kažejo ostrino spora med neodvisnimi in radikali. Na splošno prevladujejo v sedanji krizi trije činitelji: 1. borba med desnico in levico in raznimi odtenki, ki je več let onemogočila v narodni skupščini trdno večino; 2. spor zaradi evropske obrambne skupnosti; 3. tradicionalna borba med klerikalci in antiklerikalci.

Takoj po objavi izida petega glasovanja, o katerem so sicer že prej pričakovali negativen rezultat, so se začela nova posvetovanja in skupina neodvisnih, kmetov in republikanske akcije je na skupni seji na priporočilo Pinaya sklenila ponovno podpreti Laniela.

Radikali so sklenili, da bodo obdržali kandidaturo Medecina, socialisti pa Naegelena. Socialistična skupina je s tem v zvezi objavila izjavo, v kateri je med drugim rečeno: «Socialistična skupina obsoja, da je glas komunistov, za katerega nismo nikoli vpraševali, in ki očitno predstavlja spletko z namenom, da se škodi Naegelenovi kandidaturi in se ji da značaj, ki ga nima in ga ne more imeti, služil za pretvezo drugim skupinam, da so odklonile otvoritev tiste demokratične in socialistične združitve, v katero je dežela imela pravico upati. Socialistična skupina odklanja vsako odgovornost zaradi podaljšanja položaja, ki škodi prestižu, republikanskim ustanovam in interesom države. Soglasno sklene, da obdrži svojega kandidata in poziva na široko republikansko združitev».

Zvedelo se je tudi, da je Laniel spričo poizkusov v njegovi skupini, da bi se našel nov kandidat, izjavil, da bo takoj odstopil kot predsednik vlade, če ga bo njegova skupina zapustila. Medecin pa je novinarjem izjavil, da je skušal Laniel od njega doseči, naj bi umaknil svojo kandidaturo, on pa je samo obljubil, da bo poročal to svoji skupini. Naegelen pa je obtožil radikale zavlačevalnih spletk: «Zatrjujejo, da verjamejo v republiko — je dejal Naegelen — toda tirajo državo na rob prepada».

Po izidu zadnjih dveh glasovanj prevladuje še vedno negotovost. Mogoče je, da bodo pri jutrišnjem sedmem glasovanju nastopili isti kandidati in utegnilo bi priti tudi do dokončnega rezultata. Utegnil pa bi se pojaviti kak nov kandidat in že se omenja ime bivšega ministrskega predsednika Paula Ramadiera, ki je leta 1947 izločil kominformiste iz vlade. Morebitna njegova kandidatura bi imela za posledico, da kominformisti ne bi več podpirali socialističnega kandidata, kar bi omogočilo, da bi ta pritegnil ostale glasove. Omenja se tudi socialist in bivši minister za industrijsko proizvodnjo Lacoste, toda v glavnem gre za poizkusne balončke in če bo prišlo do novih potez te ali one skupine, bo znano šele jutri malo pred začetkom glasovanja.

Radikalni parlamentarci se bodo sestali jutri ob 13. Še prej se bodo sestali s parlamentarci socialistične skupine. Skupina MRP pa je po svojem današnjem sestanku objavila izjavo, v kateri pravi med drugim: «Parlamentarci MRP obsojajo spletke, ki so potvorile normalen potek volitev. V tem duhu bodo ostali izven vseh pogajanj».

Francoska javnost in tisk izražata nezadovoljstvo zaradi položaja, ki je nastal. «Paris Presse» pravi, da gre za «mešanico političnega divjaštva in nevrednih špekulacij». List dodaja, da je predsedništvo republike postalo dobitek, za katerim se stranke ženejo z vsemi sredstvi, ki so običajna pri lovu na oblast.

«Figaro» pravi, da se sedaj opažajo iste težkoče in ista zmeda, ki jih je mogoče opaziti ob priliki razprav za investituro ministrskega predsednika. List dodaja, da je mera polna in da zahteva javno mnenje še danes rešitve.

Tudi «L'Aurore» je mnenja, da je treba dones doseči definitiven rezultat. «Če bodo nasprotja še trajala, dodaja list, je republikanska in narodna dolžnost bodisi za Laniela kakor tudi za Naegelena, da skupno iščeta sredstvo, da se temu odpomore in da skupno pozoveta na razsodišče osebnosti, katere odločitev bi vsi sprejeli. Po mnenju lista «Combat» pa je kongres v Versaillesu dal francoski in mednarodni javnosti najbolj bedno predstavo v zadnjih osmih letih.

Tudi večerni tisk obsoja, kar se te dni dogaja v Versaillesu. «Poniževalno je za državo, piše «Le Monde» nuditi svetu dokaz tolikega pomanjkanja enotnosti in tolikšnega ponižanja oblasti.»

«New York Times» piše danes, da poteka borba v znamenju evropske obrambne skupnosti in da je nanjo v neki meri vplival senzacionalni govor Fosterja Dullesa. List pripominja: «Dulles ni povzročil krize, pač pa jo je enostavno zaostril zaradi presenetljivega in neumestnega značaja, ki ga je imela vsebina njegovega govora. Z druge strani pa je očitno, da francoski parlament noče takega predsednika, ki bi bil preveč odločen glede odobritve evropske obrambne skupnosti, toda noče niti takega, ki bi bil povsem nasproten ratifikaciji pogodbe o evropski vojski. Ena stvar je gotova: vsa bodočnost francoske politike in politike Zahodne Evrope temelji na francosko-nemških odnosih in to bo najvažnejše vprašanje, ki ga bo moral novi predsednik načeti».

V uvodniku, ki bo objavljen jutri, piše diplomatski urednik londonskega «Sunday Timesa»: «Možnost, da bi francoski parlament ratificiral pogodbo o obrambni skupnosti v sedanji obliki, se zdi, da se je oddaljila in skorajda izginila. Skoraj absurden način poteka predsedniških volitev, ki se v veliki meri pripisujejo nasprotujočim si mnenjem, ki so nastala zaradi ameriškega vztrajanja za ratifikacijo pogodbe o evropski obrambni skupnosti, je pokazal, da je za Francijo nemogoče sprejeti pogodbo v kratkem roku, ki ji je bil postavljen».

Nato poudarja list francosko nasprotovanje nemški oborožitvi in dodaja: «Po tiskovni konferenci atlantskega sveta pretekli ponedeljek bi moralo biti jasno britanskim in ameriškim politikom, da se evropska obrambna skupnost ne more vsiliti in da z druge strani bodoča konferenca štirih velesil v Berlinu ne bi smela veljati enostavno za zadnjo oviro, ki naj se premaga, zato da pride do ratifikacije te pogodbe».

POSVETOVANJA NA ZAHODU O KONFERENCI ŠTIRIH

Nov «načrt evropske varnosti», ki bi ga v Berlinu predložili Rusom - Dullesov razgovor s francoskim veleposlanikom Bonnetom

WASHINGTON, 19. — Francoski veleposlanik v ZDA Bonnet se je danes tričetrt ure razgovarjal z ameriškim državnim tajnikom Johnom Fosterjem Dullesom in z državnim podtajnikom Livingstonom Merchantom. Zatrjujejo, da so govorili o pripravah za štiristransko konferenco v Berlinu. Kaže, da je ta razgovor v zvezi s posvetovanji med ameriško, angleško in francosko vlado o bližnji berlinski konferenci. Ta pogajanja potekajo po raznih kanalih in na raznih stopnjah diplomatske odgovornosti. V Parizu se sestaja odbor izvedencev treh držav in izdeluje med drugim, kot trdijo, nov «načrt evropske varnosti», katerega glavne črte so veliki trije odobrili na konferenci na Bermudih. Ta načrt bi med berlinsko konferenco predložili sovjetskim predstavnikom.

V svojem nedavnem govoru v spodnji zbornici je Churchill ponovno omenil svojo zamisel novega lokarnskega pakta, ki ga je sprožil v svojem znanem govoru 11. maja. Podrobnosti Churchill zdaj ni povedal, temveč je celo opozoril, na potrebo največje rezerviranosti in tajnosti. Zdi se, da utegne to biti eden izmed pogojev za sovjetsko sodelovanje na konferenci štirih zunanjih ministrov. Kaže pa, da bo prvotni Churchillov načrt v sedanjih pogajanjih s Parizom in Washingtonom precej spremenjen, zlasti še, ker je očitno, da se Moskva ne bo zadovoljila z jamstvom pred nevarnostjo nemškega napada. Nekateri viri trdijo, da je ZSSR v tem pogledu že načela vprašanje «atomskega napada». Po mnenju angleških krogov pa bo največja ovira meja na Odri in Niži, za katero zahtevajo Rusi priznanje nedotakljivosti, Zahodna Nemčija pa je noče priznati.

V londonskih krogih zatrjujejo še, da je angleški zunanji minister Eden že pripravil načrte za svoje sodelovanje na berlinski konferenci, ki bi se morala začeti 4. januarja. Viri, ki so blizu Foreign Officea, sodijo, da konferenca ne bo trajala manj kot mesec dni.

V POKRAJINSKEM SVETU AVTONOMNE POKRAJINE TRIDENT-POADIŽJE

JUŽNI TIROLCI ZAHTEVAJO izpolnjevanje pariškega sporazuma

Kako izigrava Italija svoje obveznosti, ki jih je sprejela leta 1946 s sporazumom Gruber-De Gasperi

TRIDENT, 18. — Na včerajšnjem izrednem zasedanju pokrajinskega sveta avtonomne pokrajine Trident - Poadižje so južnotirolski pokrajinski svetovalci odkrito postavili vprašanje neizpolnjevanja pariške pogodbe iz leta 1946, s katero je Italija prevzela obveznost, da bo «spoštovala narodnostni značaj» bocenske province in dovolila vse pravice in široko avtonomijo južnotirolski avstrijski manjšini. Obenem je bila na dnevnem redu tudi interpelacija novofašističnega svetovalca Mitola v zvezi z nedavnimi izjavami tirolskega deželnega glavarja dr. Graussa v Innsbrucku.

Svetovalci Južnotirolske ljudske stranke SPV so vprašali predsednika pokrajinskega odbora dr. Odorizzija, ali se mu zdi, da so bile izpolnjene vse obveznosti iz pariške pogodbe, in kaj namerava storiti, da bodo te obveznosti izpolnjene. Dr. Odorizzi je odgovoril izmikajoče, da lahko deluje «samo v okviru avtonomnega statuta» in da so bila pariška določila v tem okviru «v bistvu že izpolnjena»; priznal pa je, da je treba urediti še številna «dodatna vprašanja», na primer določila za izvajanje avtonomnega statuta, nesoglasja v razlagi številnih določil statuta in podobno. Končal je z obtožbo, da predstavniki avstrijske manjšine zavirajo prizadevanje za izpolnitev določil pariške pogodbe Gruber - De Gasperi.

V imenu SVP je prebral daljšo izjavo dr. Silvius Magnago, ki je najprej poudaril, da je bil namen pariške pogodbe «zavarovanje narodnostnega značaja ter kulturnega in gospodarskega razvoja nemške jezikovne skupine» na območju bocenske province ter da jamči pogodba državljanom nemškega jezika enakopravnost nemškega jezika z italijanskim v javnih upravah in v javnih dokumentih. Ta pravica do enakopravnosti obeh jezikov doslej ni bila izpolnjena, je poudaril dr. Magnago. Člen 84 avtonomnega statuta določa na primer, da je v pokrajini uradni jezik italijanski; iz tega izvajajo načelo, da je treba v dopisovanju med uradi uporabljati izključno italijanščino, kar spodkopuje temelje enakopravnosti obeh jezikov.

Predsedstvo rimske vlade ima nemški jezik v Poadižju le za pomožni jezik in zastopa stališče, da je dovolj, da so uradi, ne pa tudi uradniki, dvojezični, kar pomeni, da zadostuje navzočnost tolmača. V javnih konkurzih za državne službe v provinci Bocen zahtevajo znanje italijanskega jezika, ne pa nemškega; poleg tega se lahko za te službe, z enako pravico kot domačini, potegujejo prosilci iz vse Italije. Pariška pogodba pa predvideva za člane avstrijske manjšine enakopravnost pri nastavljanju v uradnih službah in pravično sorazmerje med uradniki obeh narodnosti. V državnih uradih province Bocen pa je še danes 90 odstotkov uradnikov Italijanov. To stanje se ne bo popravilo, dokler konkurzi za te službe ne bodo krajevno omejeni, zlasti še, ker pripadniki avstrijske manjšine po zahtevanih kvalifikacijah le težko tekmujejo z Italijani, ker so bili dve desetletji sploh izključeni od javnih služb in ker so mnogi med njimi doštudirali v Avstriji, Italija pa njihovih študijskih diplom ne priznava.

«Takšna „enakopravnost" ne pomeni v tem primeru nič drugega kot onemogočanje enakopravnosti, saj so pogoji za ene in za druge bistveno drugačni» je poudaril dr. Magnago in nadaljeval z opisovanjem, kako je Italija izigrala določilo pariške pogodbe, da je treba priznati prebivalstvu province Bocen izvrševanje avtonomne zakonodajne in izvršne oblasti. Ta avtonomija je bila raztegnjena na vso pokrajino, v kateri so z vključitvijo province Trident dosegli italijansko večino. Poleg tega pa ima tudi pokrajina z e l o omejeno avtonomijo, medtem ko nima provinca Bocen v okviru pokrajine praktično nobene avtonomije. Določene pravice predvideva sicer člen 14 pokrajinskega statuta, toda italijanska večina v pokrajinskem svetu je dosledno onemogočala njegovo izvajanje. Po členu 14 pokrajinskega statuta mora pokrajina prenesti kompetenco za vse zadeve, v katerih ima zakonodajno pravico, na provinco. Toda tudi takšna skrajno omejena provincijska avtonomija je pri praktičnem izvajanju enaka ničli. Rimska vlada je namreč doslej zavrnila vse sklepe provincijskega sveta, ki slonijo na tej že tako zelo omejeni pravici.

Nadalje je dr. Magnago poudaril delovanje «Ente per le Tre Venezie», ki kljub določilom pariške pogodbe noče državljanom nemškega jezika vrniti niti prodati imetja, ki jim ga je v času fašistične vlade z raznarodovalnimi nameni odvzel. Nasprotno, ta raznarodovalna ustanova nadaljuje nemoteno s svojim delovanjem.

Drugo poglavje, ki ga je obravnaval dr. Silvius Magnago, je priseljevanje Italijanov z juga, ki ga vlada ne samo trpi, ampak celo podpira. To priseljevanje je v zadnjih letih bistveno spremenilo na škodo nemške skupine narodnostne odnose, ki so veljali še v času pariškega sporazuma. Obenem čaka še vedno 60.000 južnotirolskih optantov na dovoljenje za povratek v domovino. Če se bo priseljevanje nadaljevalo v sedanjem obsegu, je dejal predstavnik SVP, bo vprašanje Južne Tirolske v kratkem rešeno, kajti «južnotirolsko ljudstvo gre v smrt».

Končno je dr. Magnago poudaril, da njegova skupina ne more biti zadovoljna z odgovorom dr. Odorizzija. Ko je govornik omenil priseljevanje z juga, je poskočil novofašistični svetovalec Mitolo, pograbil svoje akte in zakričal, da bo zapustil dvorano, ker ne more več poslušati takih stvari. Ko mu je dr. Magnago odgovoril, da mu bo s tem storil samo uslugo, se je pomiril.

Nato je prišla na vrsto Mitolova interpelacija o «fatti di Innsbruck», kot imenujejo v italijanskem tisku zadnje manifestacije na avstrijskem Tirolskem in govor deželnega

MNENJE GLASILA ITALIJANSKE SOCIALDEMOKRATSKE STRANKE

POLITIČNI POLOŽAJ V ITALIJI znova odpira vrata fašizmu

Pellov načrt „poživitve" njegove vlade utira pot koaliciji z monarhisti - Demokristjansko-monarhistični poraz v poslanski zbornici

(Od našega dopisnika)

RIM, 19. — Danes je italijanski parlament odšel na počitnice, ki pa bodo, kot kaže, nekoliko krajše, kot so prvotno nameravali. Ob del počitnic bo poslance pripravila volitev zastopnikov italijanskega parlamenta v evropskem svetu in v posvetovalni skupščini evropske skupnosti premoga in jekla, ki jih je treba obnoviti. Volitve teh predstavnikov so bile na dnevnem redu poslanske zbornice danes. Vendar je zbornica z 254 glasovi proti 234 izglasovala odložitev obravnavanja tega vprašanja. Predlog za to je dal kominformovski poslanec Pajetta, ki je zahteval, naj se pred glasovanjem prouči zakonski predlog poslanca Giolittija (KPI) o spremembi člena 3 zakona od julija 1948 o italijanskem predstavništvu v strassburškem svetu. Ta zakon predvideva namreč tak način volitev predstavnikov, da je manjšini onemogočeno, da bi njeni zastopniki prišli med nje.

Ker ima posvetovalna skupščina evropske skupnosti premoga in jekla na svojem zasedanju, ki se bo začelo 14. januarja na dnevnem redu vprašanja, ki so po mnenju vladne večine za Italijo zelo važna, bodo skupščino verjetno sklicali 12. januarja ali še kak dan prej, da bi lahko bili italijanski predstavniki o pravem času v Luksemburgu. Kot je omenil predsednik Gronchi, je najprej nameraval zbornico ponovno sklicati 1. ali 26. januarja. Čim daljše parlamentarne počitnice tudi vladi ne bi bile neprijetne, kajti dokler parlament ne zaseda, zanjo ni nevarnosti.

Zasedanje zbornice — kot tudi senata — se je končalo v splošni slogi in s ploskanjem vseh poslancev govornikom, ki so želeli srečno novo leto predsedniku republike, predsedniku zbornice in vsem parlamentarcem, končno pa še parlamentarnim slugam.

Nekoliko poprej je v kratkem zaključnem govoru Gronchi navedel še nekaj statistike. Od začetka zasedanja novega parlamenta je imela zbornica 78 sej in še eno skupno s senatom za izvolitev sodnikov ustavnega sodišča. Parlamentarne komisije pa so imele 137 sestankov. Zbornici je bilo predloženih skupno 521 zakonskih načrtov in predlogov po pobudi vlade ali parlamenta, odobrenih pa jih je bilo 29. V tem času je zbornica odobrila proračun, kar je zahtevalo 22 jutranjih sej, 26 popoldanskih in večernih ter 12 nočnih; nastopilo je 185 govornikov.

V današnjem glasovanju o odložitvi izvolitve italijanskih predstavnikov v evropskem svetu in v skupščini Schumanovega načrta, vidijo predvsem slab znak za uspeh prizadevanja za demokristjansko-monarhistično koalicijo. V vladno listo kandidatov za izvolitev so bili namreč vključeni tudi monarhisti (kot je izjemoma duhovito pripomnil neofašistični prvak Almirante, «da bi v Strassbourgu zagovarjali vseevropsko monarhijo»). Odložitev diskusije je praktično pomenila tudi zavrnitev te vladne liste in poraz porajajočega se demokristjansko-monarhističnega zavezništva.

Mnogo se govori, da bo Pella v času med parlamentarnimi počitnicami pripravil nov načrt «poživitve» svoje vlade in da hoče s tem načrtom izsiliti zaenkrat še dvomljivo podporo vodstva demokrščanske stranke. Na drugi strani pa se pred vlado postavljajo vedno resnejša gospodarska vprašanja, ki povzročajo vrenja tudi v političnih strankah.

Medtem pa kaže politični položaj v Italiji — kot poudarja tudi Saragatovo glasilo «Giustizia» — vedno več podobnosti s položajem leta 1921-22, ki je odprl vrata fašizmu. Pellov prisiljeni optimizem primerjajo z enako hlinjenim optimizmom takratnega ministrskega predsednika Facte. Če pa se Pellova vlada še drži v sedlu, je to samo zato, ker nihče ne ve, s čim bi jo nadomestili.

Govorice o možnosti sprememb v vladi uvrščajo zaradi tega med sredstva, ki naj ustvarijo vsaj minimum zaupanja v vlado. Možnost sprememb v vladi je omenil tudi včeraj neki rimski list, ki je vladnim krogom zelo blizu. Ta sprememba bi bila po splošnem mnenju samo prvi korak k tesnejši povezavi z monarhisti in pripravljanje njihovega vstopa v vlado.

Vodstvo demokristjanske stranke, znotraj razcepljeno, se pri tem drži rezervirano in ne kaže volje ne za pobude ne za prevzemanje odgovornosti. Pellov načrt «poživitve» vlade naj bi bil predvsem neke vrste izsiljevanja demokristjanskega vodstva. Sodijo, da bo Pella prišel s tem načrtom na dan med parlamentarnimi počitnicami in da bo postavil vodstvu svoje stranke jasno vprašanje, ali lahko pri tej «operaciji» računa na popolno podporo stranke.

O tem, kako bo demokristjansko vodstvo reagiralo, vlada še negotovost, zdi se pa, da daje prav njegova neodločnost Pelli precej možnosti za uspeh njegove igre. Širijo se tudi glasovi o zavezništvu med Pello in Piccionijevo skupino v demokristjanski stranki. Piccioni, ki ga je vodstvo lastne stranke precej neusmiljeno izigralo, ko je skušal sestavljati vlado, bi tako dobil zase in za nekatere svoje privržence kakšen ministrski stolček.

Medtem je Saragat danes zavrnil pobudo republikanskega politika La Malfe o ustanovitvi «laičnega bloka manjših strank». Saragat je dejal, da se mu samo laičnost ne zdi zadostna politična platforma v sedanjih razmerah, temveč da bi morale te tri stranke postaviti proti demokristjanom lastno konkretno demokratično alternativo.

A. P.

Čolaković sprejel Riddlebergerja

BEOGRAD, 19. — Član zveznega izvršnega sveta Rodoljub Čolaković je sprejel danes na protokolarni obisk ameriškega veleposlanika v Jugoslaviji Riddlebergerja. Na podoben obisk je sprejel ameriškega veleposlanika tudi predsednik gospodarskega odbora zveznega izvršnega sveta Svetozar Vukmanović-Tempo.

Foreign Office o Trstu

LONDON, 19. — Predstavnik Foreign Officea je danes izjavil, da «je bil dosežen napredek» v prizadevanjih, da se doseže udeležba Italije in Jugoslavije na konferenci petih o Trstu.

„BORBA" O RIMSKI NEKONSTRUKTIVNI KONCEPCIJI

Moralno-politična slabost Pellove vlade v tržaškem vprašanju

Italijansko spodkopavanje evropske obrambe je povzročilo nepreceniljivo škodo v prvi vrsti Italiji sami

M. Pijade poudarja, da se glavno težišče dela prenese na novoizvoljene skupščine

(Od našega dopisnika)

BEOGRAD, 19. — Italija se na vse mogoče načine trudi, da bi prepričala ZDA, da je strateško bolj važna kot Jugoslavija, in da je potrebno prenehati z dajanjem vojaške pomoči Jugoslaviji. Italijanski politiki vpijejo, da je Italija strateško bolj važna, ker se zavedajo, da je resnično stanje prav nasprotno, ugotavlja današnja «Borba». Z vpitjem skušajo prikriti svoja nerešena socialna vprašanja, svojo slabost in nestabilnost.

Današnja zunanjepolitična orientacija italijanske vlade do Jugoslavije po mišljenju «Borbe» škoduje ne samo Italiji, temveč tudi obrambnim naporom. To se zelo jasno vidi iz govora predsednika italijanske vlade v senatu, ki je priznal, da mora biti namen konference o Trstu ne sporazumna rešitev tržaškega vprašanja, temveč preizkušanje stališča Jugoslavije do Zahoda.

Obenem je poluradno glasilo italijanske vlade «Esteri» izrazilo mišljenje, da bi atlantski pakt moral podpreti italijanske zahteve, kolikor Jugoslavija ne bi sprejela italijanskih aspiracij, in da bi zahodne države morale prenehati z dajanjem vojaške pomoči Jugoslaviji. Očitno je, poudarja «Borba», da gre za poskus Italije, da se izkoristi atlantski pakt za cilje, ki nimajo nobene zveze s cilji te obrambne organizacije.

«Kaj ima konferenca o Trstu preizkušati stališče Jugoslavije do Zahoda?», se sprašuje «Borba». Stališče Jugoslavije je jasno. Jugoslavija je z dejanji pokazala, da je bila vedno na strani miru in da se je stalno zavzemala za krepitev sistema kolektivne varnosti, kar ne bi bilo mogoče reči za Italijo. Zato so vse omenjene koncepcije Pellove vlade izraz njene slabosti, zlasti njene moralno-politične slabosti v tržaškem vprašanju, in izraz destruktivnih tendenc, ki delujejo proti utrditvi miru v Evropi.

Sodimo, da bi se zahodne sile morale energično upreti takim nekonstruktivnim koncepcijam, kajti njihov objektivni učinek lahko samo pokoplje dosežene rezultate na področju miru v tem delu sveta, poudarja «Borba». Mi iskreno želimo, zaključuje «Borba», da bi odgovorni politični činitelji Italije razumeli, da je politika spodkopavanja evropske obrambe, ki jo danes izvajajo v Italiji, prinesla nepreceniljivo škodo v prvi vrsti sami Italiji.

Podpredsednik jugoslovanskega zveznega izvršnega sveta Moša Pijade poudarja v uvodniku današnje «Politike», da je dejstvo, da so bili po vseh republikah bivši predsedniki izvršnih svetov izvoljeni za predsednike skupščin, dokaz, da se glavno težišče dela prenaša na skupščine. Naloga ljudskih skupščin ne bo več samo sprejemanje sklepov, temveč tudi pripravljanje sklepov, ki so jih doslej izvajali izvršni organi. Prav tako se tudi težišče političnega dela prenaša na skupščine, zato je potrebno, da se čim večje število političnih delavcev angažira v delu v skupščinah, a ne v izvršnih svetih.

Sekretarji centralnih komitejev Zveze komunistov, oziroma predsedniki republiških glavnih odborov Socialistične zveze delovnega ljudstva in večina članov zveznih in republiških organov, po mišljenju Moše Pijade, ne bi smeli prevzeti funkcij predsednikov oziroma članov izvršnih svetov, temveč bi se morali posvetiti delu v skupščini, skupščinskih odborih in med ljudstvom. Potem bodo skupščine in njeni organi lahko dobili potrebno avtoriteto in bodo doseženi pravilni odnosi med skupščinami in izvršnimi sveti.

B. B.

Takojšnji začetek volitev odredila Zahedijeva vlada

Prvotno so bile volitve določene za 29. marca - Pričakuje se močan odpor Kašanija proti predčasni razpustitvi parlamenta - Danes razsodba proti Mosadeku?

TEHERAN, 19. — Iranska vlada je danes napovedala razpustitev obeh zbornic parlamenta in razpis novih volitev v vsem Iranu. Zahedijeva vlada ne bo med volitvami odstopila. Šah je že podpisal ukaz o razpustitvi parlamenta.

Predstavnik vlade je izjavil, da se bodo volitve začele takoj in da bodo čez nekaj dni številni poslanci lahko že izvoljeni ter da bo v dveh mesecih izvoljeno zadostno število poslancev za sklepčnost parlamentarnih zasedanj. Kakor je znano je šahov ukaz, ki je bil izdan pretekli torek, določal, da se bodo volitve začele šele 29. marca in da bo sedanji parlament posloval do 29. maja.

Predstavnik je pojasnil, da so novi sklep sprejeli, ker je potrebno, da se v najkrajšem času obnovi delo parlamenta v skladu z ustavo, in je dodal, da bodo volitve za obe zbornici parlamenta istočasno.

Opozoril je, da od 60 senatorjev, jih imenuje 30 šah, in da bodo vse stranke lahko postavile svoje kandidate. Poslanska zbornica pa šteje 136 članov.

Opazovalci so mnenja, da bo ta sklep vlade naletel na močan odpor opozicijskega voditelja Kašanija. Vlada je razpustila parlament nekaj mesecev pred potekom roka. Kakor je znano, je Mosadek skušal razpustiti parlament, preden je bil odstavljen, in prav to je ena od obtožb o protiustavnem ravnanju proti njemu.

Medtem se za jutri pričakuje razsodba vojaškega sodišča, ki sodi Mosadeka. Ta je danes izjavil, da nima nič dodati k svojim dosedanjim izjavam. General Riahi je izjavil, da zaupa v pravičnost šaha, «kar je dolžnost vsakega zvestega vojaka». Mosadek pa je izjavil, da si prevzema odgovornost, kar se tiče ukazov generalu Riahiju. Ponovno je poudaril nato, da šah ni imel pravice odstaviti ga brez odločitve parlamenta. O odnosih z Veliko Britanijo je izjavil, da je hotel prej predvsem določiti višino odškodnine za Anglijo, skleniti nato z njo prijateljsko pogodbo na razumni podlagi in šele nato obnoviti redne diplomatske odnose, in ne kakor se je sedaj napravilo, obnoviti odnose, še preden so se odpravile sedanje težkoče, ker je tako ravnanje v nasprotju z interesi Irana.

Doslej najvišja raven industr. proizvodnje v Sloveniji

LJUBLJANA, 19. — Industrijska proizvodnja v Sloveniji je dosegla v oktobru najvišjo raven. Indeks v vzporeditvi s septembrom se je povečal za 13 odst. Povečanje proizvodnje je omogočilo znatno povečanje proizvodnje električne energije, ki se je povečala v primerjavi s septembrom za 70 odst. in dosegla skupno okrog 105 milijonov kWh. Proizvodnja premoga se je povečala za 6 odst, nafte za 5 odst., barvne metalurgije za 14 odst., kovinske industrije pa za 19 odst. Tudi elektroindustrija, kemična in tekstilna industrija in proizvodnja papirja so dosegle v primerjavi s septembrom precejšnji napredek, medtem ko se je proizvodnja prehrambene industrije v oktobru povečala za 14 odst.

V tej industriji se je posebno povečala proizvodnja jedilnega olja, alkoholnih pijač in predelava sadja ter povrtnine.

Volitve v Bolgariji

SOFIJA, 19. — Jutri bodo v Bolgariji volitve v Narodno sobranje. Glasovanje je obvezno; volivcev je v Bolgariji približno 5 milijonov. Volivci bodo glasovali za edino listo «Domovinske fronte».

Včeraj je govoril v Sofiji na zaključnem volilnem zborovanju predsednik vlade Vlko Červenkov, ki je predvsem obravnaval zunanjepolitična vprašanja. Izjavil je, da je njegova vlada pripravljena obnoviti odnose z ZDA, izrazil zadovoljstvo zaradi sporazuma z Grčijo o ureditvi obmejnih vprašanj in poudaril upanje, da se bodo obnovili normalni odnosi z Grčijo, Turčijo in Jugoslavijo. Priporočal je tudi ustanovitev bolgarsko-jugoslovanske komisije za ureditev nerešenih vprašanj med obema deželama. Ustanovitev take mešane komisije je Jugoslavija zaman predlagala že od leta 1949.

Červenkov je nadalje dejal, da pomeni «konec sovražnosti na Koreji samo taktično spremembo ameriške politike, ki nima več nobene možnosti, da bi vladala svetu». O garancijah, ki jih ZDA ponuja Rusiji, pa je dejal, da so «podobne onim, ki jih je volk ponujal Rdeči kapici».

Jutri bodo volitve tudi v Romuniji, kjer bodo volili 135.000 članov krajevnih odborov.

Pakistanski odgovor sovjetski vladi

KARAČI, 19. — Danes so uradno javili, da je pakistanska vlada poslala moskovski vladi noto, v kateri ponovno zanikuje, da bi se pogajala z ZDA o ameriških bazah v Pakistanu in o udeležbi Pakistana v obrambni pogodbi za Srednji vzhod.

V svoji noti poudarja nato pakistanska vlada, da ima dolžnost sprejeti take sklepe, ki jamčijo varnost države, in podvzeti vse potrebne ukrepe.

Pomen „sodbe" fašističnim provokatorjem

V vsem iredentističnem tisku beremo danes slavospeve angloameriškemu vojaškemu sodišču, ki je predvčerajšnjim fašističnim provokatorjem krvavih demonstracij izreklo takšno «sodbo», da bodo praktično končno vsi na svobodi. «Človeška razsodba», «mile kazni» in podobne naslove beremo tudi v fašističnem tisku, kajti niti sami fašisti niso pričakovali zares neverjetne popustljivosti po vsem, kar se je zgodilo v «znamenitih» novembrskih dneh.

Toda beseda «popustljivost» nikakor ne izraža pravega pomena dejanskega izpuščanja fašističnih provokatorjev na svobodo. Ravnanje vojaškega sodišča smo že včeraj označili za dajanje potuhe onim, ki hočejo z danuncijevskimi metodami uveljaviti — ne oblast, ki jo v resnici že imajo v rokah, zlasti po lanskem londonskem sporazumu, temveč — svoj režim, svoj fašistični režim. Vojaškemu sodišču se torej ni zdelo potrebno eksemplarično obsoditi fašistične metode in režim, ki so ga provokatorji hoteli s temi metodami vzpostaviti. Hkrati pa ni obsodilo tudi onega, ki je iz italijanske prestolnice vso provokacijo vodil.

Prav ta dejstva se nam zdijo v prvi vrsti in nadvse važna. Mnenja smo namreč, da takšno ravnanje nima korenin samo v devinskem gradu in v palači Ulice rimskega teatra. Potuha, ki so je bili predvčerajšnjim še enkrat deležni fašisti in rimska klerofašistična Pellova vlada, je ona ista potuha, ki je narekovala 8. oktober in 13. november, ki narekuje tudi danes Londonu in Washingtonu, da z raznimi «sugestijami» Rimu onemogočata konferenco za kakršno koli možno in sprejemljivo rešitev tržaškega vprašanja.

Zaradi te potuhe so zaskrbljeni in ogorčeni vsi tržaški demokrati. In iz istega razloga bi morala biti zaskrbljena vsa miroljubna mednarodna javnost, ki si iskreno želi pomiritve in miru v tem delu Evrope.

V tem je bistvo zgrešene politike ZVU, ki je prišla do izraza tudi predvčerajšnjim pri izreku «sodbe» nad fašističnimi provokatorji. Zato je nujno, da se ta politika do temeljev revidira.

TRŽAŠKI DNEVNIK

SPOMINSKI DNEVI

Na današnji dan je bil leta 1847 rojen Anton Foerster, skladatelj, preroditelj slovenske glasbe.

DANES, nedelja 20. decembra
Liberat, Boživoj

Sonce vzide ob 7.42 in zatone ob 16.22. Dolžina dneva 8.40. Luna vzide ob 16.14 in zatone ob 7.48.

JUTRI, ponedeljek 21. decembra
Tomaž, Tomislav

ZVU NAJ KONČNO IZPOLNI SVOJE ZAGOTOVILO!

NOVO ŠOLSKO POSLOPJE PRI SV. IVANU MORA SLUŽITI SAMO ZA SLOVENSKE ŠOLE

Izročitev je treba izvesti nemudoma, kajti slovenske šole ne morejo več naprej v dosedanjih utesnjenih in nesodobnih prostorih

Pred petimi leti so začeli graditi pri Sv. Ivanu novo šolo, za katero je ZVU nakazala potrebna denarna sredstva z namenom, da preskrbi slovenskemu šolstvu primerne prostore. Šola je sedaj že nekaj časa dograjena, v novi stavbi je 24 učilnic in 10 upravnih prostorov. Zdaj, ko gre za izročitev stavbe v namene, za katere je bila zgrajena, t. j. za slovenski pouk, so začeli z italijanske iredentistične strani spletkariti na vse načine, da bi to preprečili, ali vsaj zavirali. Zato časopisna gonja v iredentističnem tisku, zavlačevanje z nekaterimi deli, razne mahinacije in pridržki italijanskih oblastnežev, ki iščejo vsakovrstne izgovore, da bi spodrinili slovensko šolo in vtaknili v novo zgradbo tudi nekaj italijanskih razredov.

Pri vseh teh spletkah na škodo našega šolstva ne moremo ostati mirni in hladnokrvni, zlasti zaradi dejstva, da se naši otroci in dijaki morajo še vedno stiskati v nehigienskih in neprimernih prostorih in nam oblasti na vsako prošnjo za otvoritev novih šol, zlasti strokovnih, odgovarjajo, da razumejo naše potrebe, a da nimajo na razpolago potrebnih prostorov.

Naj omenimo le šolske prostore v Ul. Lazzaretto Vecchio. Od šolskega leta 1945 - 1946 je število dijakov, ki obiskujejo razne srednje šole v tej stavbi, ki nikakor ne odgovarja potrebam, stalno rastlo, število učilnic pa je v vseh letih ostalo nespremenjeno. V šolskem letu 1945 - 1946 je obiskovalo višjo realno gimnazijo s klasičnimi vzporednicami, učiteljišče in trgovsko akademijo 179 učencev, v šolskem letu 1946-1947 so postavili tu tudi trgovsko strokovno šolo in je bilo skupno 334 učencev, v šolskem letu 1947 - 1948 je število učencev na teh šolah zrastlo na 424, v šolskem letu 1948 - 1949 na 520, v letu 1949 - 1950 na 635, v letu 1950 - 1951 je bilo 564 učencev, 609 v letu 1951-1952, 659 v letu 1952 - 1953, v letošnjem šolskem letu pa jih je 662. Kakor smo že večkrat pisali, nimajo šole v tem poslopju primernih in odgovarjajočih učilnic, niti potrebnih kabinetov in zadostnih higienskih naprav, saj sta za nad 140 dijakinj samo dve školjki. O razmerah na tej šoli smo že pisali in bomo še bolj podrobno.

Zanimivo je tudi to, da kljub temu, da je bila lani dograjena že polovica stavbe pri Sv. Ivanu, niso pustili vanje nikogar, zdaj pa zavlačujejo vso zadevo z namenom, da bi pridobili na času ter odrinili slovensko šolo ali jo spravili v kakšen kot. Kakšne namene imajo, nam potrjuje tudi dejstvo, da so že postavili za slugo Italijana. Čemu to? Šola je bila zgrajena za Slovence, kar sta izpovedala bodisi svoj čas polk. Marshall, pretekle dni pa tudi polk. Emery. V ta namen je bil nakazan tudi denar in pri tem mora ostati. Slovenski starši, dijaki in šolniki ne bodo zlezli na limanice italijanskih spletkarjev, katerim je slovenska šola trn v peti. Dolžnost vseh slovenskih strokovnih ustanov in političnih organizacij je, da na primernem mestu uveljavijo tudi v tem primeru zahteve slovenske javnosti, ki so popolnoma upravičene. Zlasti ravnatelji raznih šol so poklicani, da v tem trenutku odločno zagovarjajo pravice slovenskega šolstva in ne popustijo pred spletkami italijanskih šovinistov, ki bi hoteli nekaj barantati. Vsa slovenska javnost, šolniki, starši in dijaki, jih bodo podprli. Skrajni čas je že, da se odpravijo žalostne razmere, v katerih se vrši pouk na slovenskih šolah v Trstu. Dolžnost ZVU pa je, da drži svojo besedo in čimprej izroči novo šolsko poslopje pri Sv. Ivanu za slovenski pouk.

Indijski minister gost. jug. delegacije

Skozi Trst je včeraj potoval indijski minister za poljedelstvo Deshmukh. Vračal se je s svojega obiska v Jugoslaviji. Na postaji ga je sprejel opolnomočeni minister ter šef jugoslovanske gospodarske delegacije prof. Zemljak. Minister Deshmukh je bil gost šefa jugoslovanske delegacije, ki je njemu na čast priredil tudi večerjo. Ob 20. uri je minister Deshmukh odpotoval iz Trsta. Novinarjem, ki so bili pri njegovem odhodu navzoči je izjavil, da je bil s svojim obiskom v Jugoslaviji zelo zadovoljen. Dejal je, da je odšel v Jugoslavijo, da se seznani z njenim poljedelstvom ter je priznal, da so ga dosedanji uspehi jugoslovanskega poljedelstva prijetno presenetili.

V ZNAK LJUBEZNI IN HVALEŽNOSTI DO ARMADE-ZAŠČITNICE

MNOŽIČNE DELEGACIJE NAŠEGA PREBIVALSTVA BODO DANES IZROČILE ODDELKOM JLA PRAPORE

V Sežano se bo danes napotilo okoli 1700 Tržačanov in okoličanov, da poneso borcem jug. armade darila in da skupno z njimi proslave „Dan jug. armade”

Danes gre v Sežano okoli 1700 Tržačanov in prebivalcev okoliških vasi, ki bodo predstavnikom Jugoslovanske ljudske armade na svečan način izročili zastave posameznih okrajev in vasi ter razna praktična darila. Ta dan si je naše ljudstvo izbralo še posebno zato, ker bodo prav danes v Sežani in drugod vojaške enote skupno s prebivalstvom praznovale «Dan jugoslovanske armade», ki pade na 22. dec. Z udeležbo na teh proslavah bo naše tržaško prebivalstvo skupno z borci manifestiralo svojo ljubezen in svojo hvaležnost do tiste armade, ki je s svojim prihodom na mejo preprečila, da bi se uresničil diktat od 8. oktobra, s katerim so nas hoteli ponovno predati na milost in nemilost italijanskim imperialističnim okupatorjem. Kako velika je ta ljubezen in hvaležnost pa pričajo med drugim prav spontane akcije po vseh naših okrajih in vaseh za zbiranje denarnih sredstev za nakup zastav in daril, pri katerih je skoraj povsod sodelovalo prebivalstvo blizu 100-odstotno. V mnogih vaseh skorajda ni bilo hiše, ki ne bi s ponosom prispevala v ta namen. Prav ob teh prilikah se je pokazalo, da je kominformistično vodstvo doseglo pri naših ljudeh s svojo protijugoslovansko gonjo polom, kajti pri spontanih akcijah so sodelovali tudi tisti, na katere računajo kominformistični kolovodje kot na svoje pristaše.

Zvedeli smo, da so se za danes še prav posebno pripravili Barkovljani, ki bodo ponesli v Sežano prekrasno vezeno zastavo z umetniško izdelanim drogom, veliko harmoniko in še vrsto drugih primernih daril.

O svečanostih v Sežani bomo obširno poročali v torkovi številki.

Z NASTOPOM SNG

Sinoči otvoritev obnovljene dvorane v Škednju

Po dolgem presledku je bila včeraj zvečer v Škednju zopet predstava Slovenskega narodnega gledališča. Za škedenjsko občinstvo pa ni bila pomembna samo predstava, temveč tudi dejstvo, da so prišli v prenovljeno dvorano, katere že avditorij nudi vse drugačno sliko kot je bila nekoč, predvsem pa je opazna velika razlika na odru. Namesto nekdanje stisnjenosti je sedaj razsežen prostor, kjer je mogoče brez težav operirati tudi z dvojnim prizoriščem, kot ga n. pr. zahteva tretje dejanje Nušičevega «Narodnega poslanca», ki so ga včeraj predvajali.

«Narodni poslanec» je sicer že doživel svojo premiero pred časom v okoliških vaseh. Na včerajšnji predstavi so bili skoraj sami Skedenjci, ki so malone napolnili dvorano. Predstava jih je nadvse zabavala in gotovo je, da bodo tudi druge prireditve SNG naletele v Škednju na enako dober obisk.

Upamo pa, da se bo tudi škedenjsko prosvetno življenje sedaj, ko je na razpolago dvorana s popolnim odrom in vsemi pritiklinami, bolj intenzivno razvijalo.

SNG ZA TRŽAŠKO OZEMLJE

bo uprizorilo:

danes, 20. decembra 1953 ob 16. uri na KONTOVELU

Cankarjevo farso

„Pohujšanje v dolini šentflorjanski”

v torek, 22. decembra 1953 ob 20.30 uri v BORSTU

Gorkega dramo

“Vasa Železnova”

v soboto, 26. dec. 1953 ob 20.30 uri v AVDITORIJU v TRSTU

v nedeljo, 27. dec. 1953 ob 16. uri v AVDITORIJU v TRSTU

Nušičevo komedijo

„Narodni poslanec”

Mladina Dijaškega doma

priredi

TRADICIONALNO SILVESTROVANJE.

Na to svojo družinsko prireditev vabi vse svoje dobrotnike in dijake.

Vabila so na razpolago v tajništvu Dijaške Matice v Ul. Roma 15/II. (SHPZ).

Brez vabila ni vstopa, zato naj si ga vsakdo pravočasno oskrbi.

MLADINA VABI NA BOŽIČEVANJE

ki bo v četrtek 24. in v petek 25. v prostorih krožka v Ul. Alfieri 8./I.

Ne pozabite rezervirati mize. — Rezerviranje se sprejema vsak dan od 18. do 20. ure v prostorih krožka, ali po telefonu na št. 96190.

GLASBENA MATICA V TRSTU

V nedeljo 27. dec. 1953 ob 20.30 uri v AVDITORIJU

KONCERT

pevskega zbora Glasbene Matice iz Ljubljane

Dirigent Ciril Cvetko.

Sodelujejo altistka Elsa Karlovac, tenorist Rudolf Francl ter pianista prof. Janko Ravnik in Nada Verbič.

Na sporedu so narodne in umetne pesmi.

Vabila bodo na razpolago v Ul. Roma 15/II. (SHPZ) v torek, četrtek in v nedeljo od 10. do 13. in od 16. do 19. ure.

ŠOLA GLASBENE MATICE

priredi

v torek 22. decembra 1953 ob 20.30 uri v mali dvorani v Ul. R. Manna št. 29/II.

prvo šolsko produkcijo

Nastopili bodo gojenci klavirskega in violinskega oddelka.

Starši in prijatelji naše mladine vljudno vabljeni.

Sporedi bodo na razpolago pri vhodu v dvorano.

RADIO

NEDELJA, 20. decembra 1953

JUGOSLOVANSKA CONA TRSTA
254,6 m ali 1178 kc

Poročila v slov. ob 8.00, 13.30, 19.00 in 23.30.

8.15 Slovenske narodne; 8.30 Za naše kmetovalce; 9.00 Z okroglo in poskočno veselo na noge; 9.20 Mladinska oddaja: Pravljica o Petru Panu; 13.45 Glasba po željah; 15.00 Z mikrofonom po Primorski: «Bovec» 16.00 Pojo pevski zbori s Primorskega in Tržaškega; 16.30 Promenadni koncert lahke glasbe; 17.00 Pesmi in plesi jugoslovanskih narodov; 18.00 Poročila v hrvaščini; 23.00 Zadnja poročila v italijanščini; 23.10 Glasba za lahko noč.

TRST II.
306.1 m ali 980 kc-sek

8.30 Lahke melodije; 8.45 Kmetijska oddaja; 9.15 Slovenske pesmi; 11.15 Korngold: Koncert v D-duru; 11.36 Kern: Scenarij za orkester na temo Showboat; 12.30 Vesela glasba; 13.00 Glasba po željah; 15.00 Pestra operna glasba; 15.30 Mozart: Koncert za flavto in orkester; 16.00 Malo za šalo - malo zares; 16.30 Slovenski zbori; 17.00 Priljubljene melodije; 18.00 Prokofjev: Aleksander Nevski; 18.38 Slavni pianisti; 19.10 Loeffel: Pet irskih fantazij; 19.35 Polke in mazurke; 20.00 Sport; 20.05 Slovenski motivi; 20.30 Pestra operetna glasba; 21.00 Bizet: Carmen, 1. in 2. dej.; 22.30 Faure: Fantazija za klavir in orkester.

TRST I.

9.30 V veselem ritmu; 11.15 Glasba po željah; 14.30 Operna glasba; 16.45 Britanija - folkloristični spored; 17.15 Simfonični koncert, dirigira Leonard Bernstein; 19.45 Športne vesti; 21.05 Glasbeni varieté.

PONEDELJEK, 21. decembra 1953

JUGOSLOVANSKA CONA TRSTA
254,6 m ali 1178 kc

Poročila v slov. ob 7.00, 13.30, 19.00 in 23.30.

7.10 Jutranja glasba; 11.00 Simfonični kontrasti - A. Vivaldi: Concerto grosso - I. Strawinski: Simfonija psalmov; 14.30 S filmskega platna; 14.40 Veselo in urno se okrog zavrtimo, zraven zavriskajmo, pojmo in pijmo; 17.00 15: V tričetrtinskem taktu; 17.15 Verdi - Liszt: Koncertna parafraza na teme iz opere «Rigoletto»; 17.30 Po Jugoslaviji v pesmi in plesu; 18.00 Poročila v hrvaščini; 23.00 Zadnja poročila v italijanščini; 23.10 Glasba za lahko noč.

TRST II.
306.1 m ali 980 kc-sek

11.30 Zabavna glasba; 12.10 Za vsakega nekaj; 13.00 Pestra operna glasba; 13.30 Lahka glasba; 17.30 Plesna glasba; 18.00 Čajkovski: Simfonija št. 2.; 18.40 Chopinove balade; 19.00 Mamica pripoveduje; 19.15 Pestra glasba; 20.00 Športni komentar; 20.15 Slovenski zbori; 20.45 Boccherini: Kvartet v D-duru; 21.15 Dvorak: Koncert za violino in orkester; 22.00 Bizet: Carmen, 3. in 4. dejanje.

OB NOVEM UKAZU ZVU GLEDE DELAVSKIH ZADRUG

UKAZ ZVU IZROČA ZADRUGE v roke iredentistični kamori

Imenovanje iredentističnih predstavnikov v novi „začasni” odbor je groba kršitev demokratičnih zahtev in pravic članstva Delavskih zadrug

Zavezniška vojaška uprava sporoča, da je z ukazom, ki ga je conski poveljnik podpisal danes in bo skoro objavljen, ustanovljen odbor za začasno upravo Delavskih zadrug v Trstu («Cooperative Operaie di Trieste, Istria e Friuli»). Odbor bo sestavljen iz predsednika in štirih članov, ki bodo imenovani z upravnim ukazom. Predsednika bo izbral višji ravnatelj uprave ZVU, od štirih članov pa bodo po enega izbrali pokrajinsko odposlanstvo, mestni odbor, «Banca Nazionale del Lavoro» in «Federazione delle Cooperative e Mutue».

Predsednik in člani odbora bodo opravljali posle do objave novega ukaza. Ukrep ima namen zagotoviti zadrugam s tehničnega stališča primernejšo upravo vse dotlej, dokler ne bo mogoče obnoviti normalnega upravnega organa zadrug.

Z ustanovitvijo odbora za «začasno» upravljanje Delavskih zadrug, ki ga napoveduje danes ukaz ZVU, je ta očitno pristala na zahteve tržaške italijanske iredentistične kamore in grobo nastopila proti demokratičnim interesom in zahtevam članstva zadrug in vsega tržaškega delavstva. Ukaz ZVU namreč določa, da predsednika novega odbora ne imenuje nihče drugi kot rimski emisar Vitelli in da ostale 4 člane delegirajo dve upravni telesi in dve ustavi, ki so v rokah iredentističnih protiljudskih elementov. Odstavek ukaza, ki govori o začasnosti tega odbora, pa je mogoče tolmačiti le kot metanje peska v oči članstva zadrug, kajti noben opravičljiv razlog ni narekoval ustanovitev tega odbora, najmanj pa izgovor s «tehničnega stališča». Tržaško delavstvo le predobro ve, kako so začasne take uprave, v katere se vgnezdijo iredentisti zato, da s svojih stolčkov izvajajo politiko v njihovem interesu, ki je nujno v nasprotju z interesi delavstva, posebno še v tu v Trstu.

ZVU je tako s svojim ukazom popolnoma ignorirala dolgotrajno in upravičeno borbo delavstva in članstva zadrug, da se po sklicanju skupščin in neposrednih volitvah vrne zadrugam uprava, ki bo resnično predstavljala članstvo. ZVU je s svojim ukazom enostavno preprečila, da se to izvede, v najboljšem primeru pa je preprečila, da se to izvede v najkrajšem času in na demokratičen način. To pa končno ni nič drugega kot fašizem, kajti namesto da bi zadruge postale res demokratična ustanova, so tako postale «moralno telo», v kakršno jih je spremenil že fašizem s svojim protidelavskim zakonom leta 1935.

Povsem naravno, da bo tržaško demokratično prebivalstvo in v prvi vrsti članstvo zadrug sprejelo ta ukrep ZVU z velikim in upravičenim ogorčenjem ter odločno reakcijo.

IZLET V SEŽANO

Sektorski odbori, ki organizirajo izlet v Sežano, obveščajo vse udeležence, da je zborno mesto na trgu pred železniško postajo v Sežani danes točno ob 14. uri.

***

Vlak odpelje s postaje Sv. Križ ob 7.14; Nabrežine 7.30; Proseka 7.40.

Bodite točni!

***

Podjetje «Autovie Carsiche» bo danes pojačilo zveze med mestom in obmejnim blokom pri Fernetičih. Avtobusi podjetja bodo odpeljali iz Trsta ob 10.00, 10.30, 11.00 in 11.30. Poskrbljeno bo tudi za povratni prevoz.

Pripravljalni sestanek za „Novoletno jelko”

PODPORNO DRUSTVO ZA STO vabi na sejo zastopnike vseh okrajev v zvezi s pripravami za novoletno jelko. Seja bo v torek 22. t. m. ob 18. uri v Ul. R. Manna 29.

Na seji bodo pregledani dosedanji uspehi priprav in določene nekatere smernice za nadaljnje delo, ki naj ob sodelovanju vsega našega prebivalstva pripomore k čim večjemu uspehu letošnje izvedbe novoletne jelke.

Nezgoda v ILVA

Na delu v ILVA pa se je ponesrečil 42-letni Luigi Martegani iz Ul. Ronchetto. Pri padcu je dobil lažje poškodbe, zaradi katerih se bo moral zdraviti v bolnici približno 10 dni.

Osvobodilna fronta

IV. OKRAJ
Skedenj - Kolonkovec - Žavlje

obvešča vse tiste, ki so se vpisali za izlet v Sežano, da bo odhod danes 20. t. m. točno ob 8. uri zjutraj izpred gostilne Albina v Škednju in ob isti uri izpred gostilne Sorda na Kolonkovcu.

Ljudska prosveta

GLASBENA MATICA V TRSTU

V sredo, 23. t. m. bo ob 20.30 uri v Ul. Ruggero Manna 29, I., redna odborova seja.

Ker so na dnevnem redu važne zadeve, naj pridejo k seji vsi člani upravnega odbora, zaželeni so pa tudi člani nadzornega odbora.

Razna obvestila

TRŽAŠKI FILATELISTIČNI KLUB «L. KOSIR»

Danes 20. t. m. bo od 9. do 12. ure sestanek za zamenjavo znamk vseh držav. Odbor obvešča vse člane, ki se zadnjih sestankov niso udeležili, da se pripravlja medčlanska razstava, ki bo prve dni meseca februarja 1954. Vsi člani, ki bodo razstavljali bodo prejeli nagrado; podrobne informacije na vsakem sestanku.

SOLA GLASBENE MATICE

vabi vse starše svojih gojencev, da se zanesljivo udeležijo roditeljskega sestanka jutri 21. t. m. ob 20. uri v šolskih prostorih v Ul. R. Manna 29.

Ravnateljstvo

Darovi in prispevki

Jožef Kožuh daruje 200 lir za Dijaško Matico. Družina M. Mozetič daruje 1.000 lir za Dijaško Matico.

LOTERIJA

BARI	42	35	82	81	8
CAGLIARI	13	55	11	66	51
FIRENZE	2	14	40	35	59
GENOVA	54	33	25	55	69
MILANO	29	64	12	90	54
NAPOLI	4	74	56	49	55
PALERMO	23	85	9	86	16
ROMA	32	40	21	63	77
TORINO	69	43	60	77	85
VENEZIA	78	70	13	77	79

NOČNA SLUŽBA LEKARN

Codermatz, Ul. Tor S. Piero; Da Colle, Ul. P. Revoltella 42; Depangher, Ul. S. Giusto 1; Alla Madonna del Mare, Largo Piave 2; Zanetti, Testa d'Oro, Ul. Mazzini 43; Harabaglia, Barkovlje in Nicoli, Skedenj.

TELEFONSKE ZA PRIMER	ŠTEVILKE NUJNOSTI
Rdeči križ:	66 - 60
Gasilci:	2 - 22
Policija	2 - 23

KINO

Rossetti. 14.45: «Mesto, ki ne spi», M. Powers, G. Young. Mladoletnim prepovedano.
Excelsior. 15.00: «Quo vadis?», R. Taylor, D. Kerr.
Nazionale. 14.15: «Dragulji gospe D...», D. Darrieux, C. Boyer. Tednik: nogometna tekma Italija - CSR.
Filodrammatico. 14.30: «Tujska legija», I. Galter, V. Romance.
Arcobaleno. 14.30: «Virginija ima deset v ljubezni», V Mayo, G. Nelson.
Astra Rojan. 14.30: «Rešite kralja» A. Dexter, J. Lawrence.
Auditorium. 15.00: «Quo vadis?», R. Taylor, D. Kerr.
Grattacielo. 14.30: «Ženska želja», B. Stanwyck.
Alabarda. 14.00: «Devica pod streho», M. Mc Namara W., Holden.
Ariston. 14.00: «Cirkuška sirena».
Aurora. 14.30: «Turek Napolitanec», Toto, I. Barzizza. Mladini izpod 16 let prepovedano.
Armonia. 14.00: «Bela kri», C. Colbert, A. Steel.
Garibaldi. 14.00: «Kraljica Siere Morene», A. Rivelles, J. Mistral.
Ideale. 14.30: «Potopljeno mesto», A. Quinn, R. Ryan.
Impero. 14.00: «Nedeljsko dekle».
Italia. 14.30: «Casablanca», I. Bergmann.
Viale. 14.30: «Okrvavljeni krempelj», J. Sheffield, A. Todd.
Kino ob morju. 14.30: «Drevored upanja», C. Greco, L. Bonfatti.
Massimo. 14.30: «Karaibsko zlato».
Moderno. 14.00: «Kraljica iz Sabe», G. Cervi, L. Ruffo.
Savona. 14.00: «Deželanka», G. Lollobrigida, G. Ferzetti. Mladoletnim prepovedano.
Vittorio Veneto. 14.00: «Salto mortale», F. March, F. Moore.
Azzurro. 14.00: «En dan v New Yorku», G. Kelly, F. Sinatra.
Belvedere. 14.00: «Poganska pesem», E. Williams, H. Keel.
Marconi. 14.30: «Zeleni pekel», J. Bonnet, D. Fairbanks.
Novo cine. 14.00: «Pesmi pol stoletja», S. Pampanini, A. M. Ferrero.
Odeon. 13.15: «Grenak riž», S. Magnano.
Radio. 14.30: «Fernandel in... ženske», Fernandel.

Izleti

ZVEZA PROSVETNIH DELAVCEV

Enodnevni poučni izlet šolnikov v Ljubljano združen z gledališko predstavo med 28. in 30. decembrom t. l.

Vpisovanje samo še jutri 21. t. m. na sedežu v Ul. Roma 15, II.

SMUČARSKI TEČAJ PDT

Planinsko društvo organizira od 28. t. m. do 6. januarja 1954 smučarski tečaj. Vsa pojasnila na sedežu društva v Ul. Machiavelli 13, II, vsak dan med 18. in 19. uro.

MOTOKLUB AMATORI

organizira 31. t. m. in 1. januarja 1954 izlet motociklistov v Ljubljano in Opatijo.

Vpisovanje dnevno od 17. do 19. ure do 21. t. m.

MOTOKLUB «MLADOST» NABREŽINA

organizira dvodnevni izlet v Postojno in Ljubljano dne 31. t. m. in 1. I. 1954.

Vpisovanje na običajnih mestih in se zaključi v ponedeljek 21. t. m.

Izlet v Ljubljano z avtobusom, v Postojno pa z lastnimi sredstvi.

ADRIA EXPRESS

ADEX IZLETI

IZLET ZA SILVESTROVANJE

od 31. decembra 1953 do 1. januarja 1954 v

LJUBLJANO OPATIJO in na REKO

Vpisovanje do 21. t. m. pri «Adria-Express», Ul. F. Severo 5-b - tel. 29243.

18. t. m. je umrl naš oče, ded in praded

Ivan Štoka

Pogreb bo danes 20. t. m. ob 15. uri iz hiše žalosti na Kontovelu.

Žalujoči sinovi, hčerka, snahe in ostali sorodniki.

GLEDALIŠČE VERDI

Danes ob 16. uri zadnja predstava Giordanove opere «Andrea Chenier» z istimi nastopajočimi kot pri prejšnjih predstavah.

Zaradi božičnih in novoletnih praznikov bo gledališče zaprto do 2. januarja 1954, ko bo prva uprizoritev Wagnerjeve opere «Parsifal» v izvirniku. Opero bo dirigiral Herbert Albert.

ROJSTVA, SMRTI IN POROKE

CIVILNE POROKE: brivec Petar Dimitrov in gospodinja Bosiljka Višnjić, elektromehanik Branislav Petrov in gospodinja Bojana Kalif.

CERKVENE POROKE: radiotelegrafist Dante Gorza iz bolničarka Valnea Pleteršek, radiotelegrafist Giorgio Zuttion in gospodinja Silva Fonda.

UMRLI SO: 80-letni Giuseppe Sauli, 74-letna Ana Rak vd. Poglajen, 76-letni Giovanni Bellini, 55-letna Lucia Battaglia vd. Navarra, 64-letni Silvio Lepre, 88-letni Giuseppe Felice Tolloy.

RAZGIBANA SINDIKALNA PANORAMA

Ravnateljstvo konopljarne hoče zopet izigrati delavke

Podjetje „Stock” izvaja represalije proti delavkam, ki so stavkale in jih je 12 odpustilo

Že večkrat smo morali ugotoviti, da je Tržaška konopljarna eno izmed tistih podjetij, ki najslabše ravnajo z delavstvom; zato se mora sindikalna kronika z njim tudi najbolj pogosto ukvarjati.

Po zadnji stavki delavk konopljarne, ki je trajala vse tri delovne dni v tednu, in sicer od 30. novembra do 3. decembra, in katero so delavke napovedale, ker jim je ravnateljstvo znižalo proizvodno nagrado in odvzelo doklado za nezdravo delo, je ravnateljstvo po pogajanjih na uradu za delo pristalo, da do 12. decembra ne bo delavkam znižalo prejemkov ter da jim vrne tudi to, kar jim je ves mesec november in prve dni decembra odtegovalo. Dalje je ravnateljstvo obljubilo, da bo do 11. decembra odgovorilo na predloge funkcionarjev urada za delo za kompromisno rešitev spora.

Kljub tem obljubam pa ni vodstvo Tržaške konopljarne do tega roka nič odgovorilo in še vedno zavlačuje z odgovorom. Sindikalne organizacije so zaradi tega s spomenico obrazložile, kako ravnajo z delavkami v tovarni, hkrati pa predložile sporazum, po katerem naj bi zagotovili delavkam vsaj 90 odstotkov v primeri s prejšnjo minimalno plačo. Ravnateljstvo hoče z zavlačevanjem utruditi delavke, da bi jih nato prisililo sprejeti kakršne koli pogoje. Zato jim tudi še ni izplačalo 128 lir raznih doklad na dan od 1. novembra dalje, čeprav se je na zadnjih pogajanjih obvezalo, da bo delavkam vzvratno izplačalo to vsoto. Podjetje, ki je prisililo delavke, da so morale sprejeti delo na štirih statvah, čeprav so prej delale na dveh, bi hotelo sedaj vsiliti delavkam celo šest statev, kar predstavlja višek izkoriščanja. V tovarni se širijo tudi glasovi, da bodo ukinili menzo.

Spričo tega izkoriščanja in slabega ravnanja z delavkami je dolžnost sindikatov, da odločneje nastopijo v njihovo obrambo ter podprejo tovarniški odbor. Skrajni čas je namreč, da v tem podjetju nehajo izzivati delavke ter jim dajo vsaj tisto malo, kar jim pritiče po delovnih pogodbah, saj je njihov položaj že tako slab.

V podjetju «Stock» so odpustili 12 delavk, ki so bile zaposlene za določen rok, t. j. do časa, dokler jih podjetje potrebuje. Če ne bi bilo dela, bi bil odpust normalna stvar, kar pa ne drži v tem primeru, ker morajo delavke delati celo nadure. Razen tega je v tem podjetju še večje število delavk, ki delajo za določen rok. Ravnateljstvo pa je odpustilo prav tiste delavke, ki so ob zadnji stavki stavkale. Iz tega se torej vidi, da gre za represalije, ki so nedopustne, ker imajo delavci po vseh zakonih pravico do svobode stavkanja.

Sindikalne organizacije so se tem odpustom uprle ter zahtevale, da se odpusti prekličejo. Če je ravnateljstvo hotelo izvajati na delavstvo pritisk, kar se iz načina odpustov lahko sklepa, tedaj je stvar zelo resna in bi moralo tudi vse delavstvo podjetja odločno nastopiti v obrambo svojih delovnih tovarišic. Nedopustno je, da bi lahko delodajalci ravnali z delavci po fašističnih metodah, ki so že zdavnaj preživele, ker je delavstvo z njimi že enkrat pometlo.

Sin pretepel očeta v živčnem napadu

V noči med petkom in soboto je okrog ene ure popolnoči prisopihal v samih spodnjih hlačah in majici na okrajno policijsko poveljstvo na Škofijah 64-letni Karlo Andreuzzi iz Elerjev štev. 427. Povedal je, da je moral zbežati od doma, ker ga je njegov 19-letni sin Graziano pretepel, ko mu jo hotel preprečiti, da ne bi razbil vsega pohištva. Graziano se je bil malo prej vrnil domov in je v živčnem napadu začel razbijati vse od kraja, kar mu je prišlo pod roke, ter je še pretepel očeta, ki ga je hotel pomiriti. Agenti civilne policije so takoj odšli v Elerje, pa se je tudi njim Graziano uprl. Odpeljali so ga najprej v glavno bolnico, včeraj dopoldne pa v zapore.

S SEJE REPENTABORSKEGA OBČINSKEGA SVETA

Tudi repentaborska občina obsodila razpis natečaja predsedstva cone

Svetovalci predlagali skupno akcijo županov vseh treh prizadetih občin - Spremembe v telefonski službi - Cesto Općine - Veliki Repen na področju tržaške občine bodo končno le pričeli graditi

Repentaborski občinski svet je včeraj popoldne izčrpal zadnjih 13 točk dnevnega reda, ki so bile na programu za prve redne seje jesenskega zasedanja. Potem ko so svetovalci v prvi točki odobrili brezplačen odstop zemljišča Antonu Guštinu s Cola št. 9, ki je odstopil kos svojega zemljišča za razširitev ceste občini, je občinski svet prav tako soglasno odobril predlog občinskega odbora glede sestave inventarja občinskih nepremičnin, ki ga bo napravil ing. Mozetič. Za to delo je med izrednimi stroški občinskega proračuna za leto 1954 predvidenih 370.000 lir.

Do večje diskusije je prišlo po prečitanju prošnje nekaterih prebivalcev Velikega Repna, ki so občino naprosili, da bi pri napajališču ob križišču cest za Mali Repen in Briščike postavili novo javno svetilko. Toda svetovalci so po tajnem glasovanju prošnjo odbili, in sicer zaradi tega, ker bi napeljava šla v breme občine, ki ne razpolaga z zadostnimi sredstvi.

Podžupan Ludvik Guštin je nato poročal o spremembah v telefonski službi in priključitvi obstoječih telefonov na mestno omrežje. V ta namen in za napeljavo telefona na Fernetiče so v izredne stroške prihodnjega občinskega proračuna vnesli skupno 4,640.000 lir stroškov, za katere upajo, da jih bo ZVU odobrila.

Pri vprašanju nastavitve poljskega čuvaja so svetovalci soglasno sklenili, da imenujejo dosedanjega občinskega slugo tudi za poljskega čuvaja ter so tako ovrgli prošnjo Jožeta Škamperla, ki je zaprosil za to mesto. Svoj sklep so svetovalci utemeljili s tem, da bi namestitev posebnega čuvaja preveč obremenila občinske izdatke.

Sledilo je poročilo o delovanju traktorja, ki ga je občina pred kratkim nabavila. Tako smo zvedeli, da so pri oranju z novim traktorjem preizkusili tri vrste plugov ter ugotovili, da se je zadnji najbolj obnesel. Zato so tega obdržali, ostale pa poslali nazaj. Med preizkušnjo drugega pluga se je zlomil neki kos v motorju, katerega pa je tovarna takoj nadomestila. Občina je doslej izplačala tovarni 1 milijon 700.000 lir, tako da mora plačati še 181.230 lir. Po daljši diskusiji so svetovalci odločili, da bodo za delo izven občine povišali dosedanjo tarifo za 100 lir.

Po treh letih prošenj in dopisovanja med repentaborsko in tržaško občino, je končno le prišlo do potrditve sklepa o razširitvi in asfaltiranju ceste, ki vodi od Opčin proti Velikem Repnu. Načrti so bili odobreni in odposlani najprej, tako da upajo, da bodo z deli v kratkem pričeli. Pri dosedanjem zavlačevanju ureditve tega vprašanja naj bi glavno krivdo nosila železniška uprava, s katero se ni bilo mogoče sporazumeti glede gradnje mostu, ki bi ga po načrtih morali zgraditi preko železniške proge.

Ko je hotel nato župan podati poročilo o prodaji borovcev iz občinskega gozda, se je temu uprl svetovalec Zlobec, češ da je to točko treba črtati iz dnevnega reda, kajti po njegovem ne gre za občinski gozd, temveč za jusarski. V znak protesta se je nato odstranil iz dvorane, medtem ko je župan podal svoje poročilo.

Svetovalci so nato soglasno odobrili protestno resolucijo, ki jo bodo naslovili pravnemu oddelku ZVU in v vednost predsedstvu cone glede razpisa natečaja za mesto konzorcialnega zdravnika v devinsko-nabrežinski, zgoniški in repentaborski občini. Resolucija je podobna tisti, ki so jo prejšnjo nedeljo izglasovali na seji občinskega sveta v Zgoniku. Poleg tega pa so svetovalci še predlagali, naj bi v tej zvezi zaprosili župani prizadetih občin za sprejem pri gen. Wintertonu, kateremu bi zadevo obrazložili ter mu prikazali vse diskriminacije, ki izhajajo iz sedanjega razpisa natečaja.

Potem ko so odobrili dva predloga glede ureditve kanala v Velikem Repnu zraven poslopja s hišno štev. 1 in popravila raznih stranskih poti, so svetovalci sklenili, naj občina pošlje pismo avtobusnemu podjetju Božič, z zahtevo, naj vozijo redni avtobusi skozi vas Col ter naj se šoferji točno držijo voznega reda. Če to ne bo pomagalo, se bo občina pritožila na inšpektorat za motorizacijo.

Končno so svetovalci še glasovali o resoluciji glede tržaškega vprašanja, ki jo je predložil kominformistični svetovalec Veljko Guštin. Ker resolucija po prvem glasovanju ni dobila potrebne dvotretjinske večine, je bilo potrebno drugo glasovanje, pri katerem je pet svetovalcev glasovalo proti, trije za, štirje so oddali bele glasovnice. Ker resolucija torej ni bila sprejeta, sta oba kominformistična svetovalca zapustila dvorano.

Svetovalci so nato obravnavali še nekatera druga vprašanja, potem pa je župan sejo zaključil.

PROMET TRŽAŠKEGA PRISTANIŠČA

Novembrski promet v normalnih številkah

Skupen dosedanji letošnji promet precej nižji od lanskega - Statistike prvih 15 dni dec. kažejo ugodno v primeri z novembrom

Politični dogodki v zvezi s tržaškim vprašanjem so sicer negativno vplivali na obseg prometa sokzi tržaško pristanišče, vendar pa ta negativni vpliv ni posebno močan, tako da se je tudi v novembru promet obdržal na normalnih številkah. Tako so v novembru prepeljali skozi Trst skupno 226.377 ton, izkrcali so 151.562 ton, vkrcali pa 74.815 ton. V primerjavi z mesecem oktobrom je ta promet mnogo nižji, saj so v oktobru prepeljali skoro 50.000 ton blaga več.

Skupen obseg prometa tržaškega pristanišča pa znaša od januarja do novembra 3,161.420 ton, kar je znatno manj kot lani ko so prepeljali 3.795.991 ton. V enem letu je promet tržaškega pristanišča torej padel za skoro 650.000 ton. Ta padec, kot že rečeno, ni predvsem posledica zadnjih političnih dogodkov, temveč ga lahko uvrstimo med ostale kronične pojave krize tržakega gospodarstva. V našem listu smo že mnogokrat razpravljali o vzrokih za padec prometa z Avstrijo, Jugoslavijo in ostalimi zalednimi državami. Poudarili smo, da so ti vzroki v glavnem v pomanjkanju dobrih železniških in pomorskih zvez, v nepravilnih železniških tarifah in v poslovanju italijanske birokracije v pristanišču ter vseh tržaških gospodarskih uradih. Vsi ti vzroki imajo skupen imenovalec: nasilno povezovanje Trsta z Italijo.

Povrnimo se k prometu prvih enajstih mesecev preteklega leta. Še vedno obstaja velika razlika med obsegom pripeljanega in odpeljanega blaga. V pristanišču so tako izkrcali 2 milijona 173 tisoč ton in vkrcali le 988 tisoč ton. Vendar pa je ta odnos v primerjavi z lanskim letom ugodnejši, saj so lani izkrcali 2,928.000 ton in vkrcali 867.000 ton. Kot vidimo je padel izključno uvoz blaga, medtem ko se je uvoz skozi tržaško pristanišče rahlo dvignil.

V novembru se je dvignil promet lesa, mineralnih olj; neizpremenjen pa je ostal promet celuloze, medtem ko se je promet petroleja, bencina, premoga in ostalih masovnih blag znižal. V preteklem mesecu so med drugim tudi zabeležili večjo pošiljko železniškega materiala.

Statistični podatki za prvih petnajst dni tekočega meseca dokazujejo, da bo promet vsaj skozi Javna skladišča v decembru ugodnejši, kot je bil v novembru. Skozi Javna skladišča so tako poslali skupno 74.000 ton blaga, od česar 34.000 izvirajočega iz prekomorskih dežel in 40.000 ton blaga pripeljanega po železnici in namenjenega za vkrcanje.

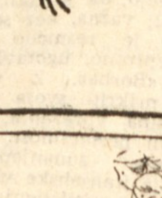
Na osnovi teh podatkov in na osnovi predvidenih prihodov v prihodnjih tednih bo promet skozi Javna skladišča po vsej verjetnosti dosegel slični nivo, kot ga je v decembru 1952, ko so vkrcali in izkrcali skupno 137.000 ton.

Božična dreveša,

IZBRANE KVALITETE VSEH VELIKOSTI PO ZMERNIH CENAH DOBITE V

UL. VALDIRIVO 3. TEL. 69 91

Dostavljamo na dom.

Za objavo božičnih in novoletnih voščil

KLIČITE TELEFONSKO ŠT. 73-38
UPRAVA «PRIMORSKEGA DNEVNIKA»

NAJBOLJ PRIMERNO BOŽIČNO DARILO JE LEPA SLOVENSKA KNJIGA :

		lir
Salten:	«Bambi», polplatno	320.—
Twainn:	«Kraljevič in berač», polplatno	600.—
J. Avgusta:	«Lovci jamskih medvedov», polplatno	640.—
	«Makedonske pripovedke», polplatno	520.—
F. Bevk:	«Pot v svobodo»	700.—

Dobite jih v slovenskih knjigarnah v Trstu, Gorici in Sesljanu

KRSTNA PREDSTAVA SLOVENSKE DRAME V KOPRSKEM GLEDALIŠČU

IDEJA NA RAZPOTJU

PREMIERA DRAME EMILA FRELIHA „VRNIL SE JE"

S predstavo je koprsko gledališče napravilo lep korak naprej v svojem razvoju

Je že tako: ocenjevanje krstnih predstav ne pomeni manjše odgovornosti, srčnejšega tveganja in dvoreznejše nevarnosti kakor gromovita obsodba coprnic v srednjem veku. Zato svečano izjavljam že koj ob začetku, da je vse, kar bo o Frelihovi drami zapisanega, izraz najbolj stroge osebne miselnosti podpisanega. Ima pa še neki namen: poziva namreč na pametno polemiko po zgledu mnogih slovenskih in jugoslovanskih gledaliških centrov.

Kratka vsebina Frelihove igre: Manjše mesto v času po drugi svetovni vojni. Sonja je zaradi formalne dokumentacije zavrgla slehernо nadejo, da bi se njen mož Stane še vrnil iz zloglasnega nemškega taborišča smrti. Sonja je mlada in — bože dragi... Zlagoma navezuje iskrene, na videz prijateljske stike s Stanetovim šolskim tovarišem, zdravnikom Bogdanom. Tedaj se na vratih pojavi Stanetov «sotrpin iz taborišča», ki pa je v resnici gestapovski vohun ta in ta pod imenom Viktor. Sonji prinese Stanetovo uro, česar Sonja ne more razumeti dvoumno, temveč ji je jasno, da je Stane postal žrtev taborišča. Skratka: v drugem dejanju, ko mine leto, ju vidimo (Sonjo in Viktorja) poročena. Sonja pa kmalu razkrinka Viktorja, pri čemer ji pomagajo radijske «posebne objave». V tem pa se tudi vrne Stane, ki je v taborišču oslepel. Svoji ženi ne more odpustiti, zato se Sonja vrže čez balkon. Otroka, ki ga je imela z Viktorjem, pa Stane in njegovi posvojé.

To je seveda zelo prozaična plat in vsebina Frelihove drame. Zaradi orientacije bralca in zaradi pravičnosti, ki jo mora izkazati recenzent. Pred seboj imamo torej dramo z zelo zanimivo fabulo, ki sicer ni originalna (avstrijski film «Dolga pot», Begović «Brez tretjega») in ki se neskromno nagiba v psihologijo ženske etike tam nekje okrog Ibsena. Frelih je torej v zasnovi frontalno razpostavil troje odnosov, in sicer Sonjo nasproti zdravniku Bogdanu (ta odnos je bolj formalno, kompozicijsko kakor snovno nujen), nasproti gestapovcu Viktorju, ki je njen zakoniti soprog (drugi seveda), in nasproti vrnivšemu se Stanetu, ki ta odnos zaostri v konflikt. Igra (Sonja) in protiigri (Viktor in Stane) sta razpostavljeni v smislu svetlobe in sence, s čimer je avtor dosegel močno zaostrene konture, seveda na račun psihologije oseb, ki so skrajno površne, primitivne in grobe.

Gijo pravi: «Žena je instrument z mnogimi strunami, ki daje harmonične ali neskladne tone, pač glede na to, ali se z njim dobro ali slabo ravna.» V našem primeru bomo imeli Sonjo za tak instrument. Jasno je, da moremo Sonjo imenovati za tragičnega junaka, ker jo odlikuje veličina ženske, materinske etike, veličina nadpovprečnega hotenja, ki v splošnem predstavlja dragoceno človeško vrednoto. Avtor tega ni docela razumel, ali pa se je iz osebnih razlogov hote izognil omenjeni koncepciji Sonje. Prej bi menil, da ni bil toliko umetniško močan. Saj je v odnosih do obeh moških toliko diametralnih nasprotij, da se je težko osredotočiti na podrobnosti. Omenil bom samo dva ali tri boleča mesta.

Sonja in konvencija

Frelih je vrgel v zadnjem dejanju Sonjo čez balkon, «Tega ne prenesem več...», to so njene zadnje besede. Potem se vrže čez okrajo. Česa ne prenese? Stanetove grobe, za slepca že kar brutalne in cinične enosmernosti, ki ne razume (kakor njegova sestra Jelka in do neke mere tudi ne njegova mati) preproste življenjske resnice, v kateri se skriva moralna etika sleherne normalne ženske na tem svetu. Ta resnica pa je resnica geneze, ki je neodjenljiva in absolutna, ki ne izbira sredstev in vroče stremi za svojim ciljem. Evo, kaj pravi Sonja: «Da sem se poročila z Viktorjem, je bila bolj želja postati žena in mati kot pa klic srca.» Stanetova sestra Jelka je kot izrazit predstavnik neke povojne družbene konvencije (ki pa je s kljuke sneta kakor koncepcija vseh likov, razen do neke mere Bogdana in Stanetove matere) obsodila Sonjo in njeno dejanje tako hladnokrvno (in malokrvno!), kakor je bil avtor poslal Sonjo čez ograjo. Njej za petami je Stane, ki se sprva lovi v histeričnih nasprotjih ganljivega patosa, odpuščajoče vneme ter premočrtne, napadalne obsodbe. Ta pa v neskladju dvignjene retorike konča tako-le: «Zavrgla si se sama! Zavrgla si prvega moža in zgubila drugega. (Sic! Op. p.).. In ti rediš na svojih prsih gada, njegovo seme.» In to je zaključna deklaracija Stanete, ki in sploh in balkon in tako naprej. Mimogrede: pri roki imam «Slovenski Jadran» z dne 4. decembra t. l., ki na osmi strani prinaša razgovor z avtorjem. Le-ta pravi med drugim: «Čeprav je snov drame dramatsko napeta in v življenjski stvarnosti kruta, je avtor na koncu prisluhnil plemenitemu čustvenemu utripu človeškega srca in končal dramo s človečnostjo, ki ublaži vse tragično dogajanje v drami.» Taka izjava je — milo rečeno! — presenetljivo naivna, zatrdno pa nekorektna, ker postavlja na laž avtorja, dramo in avditorij. Po vsem tem, kar sem že bil povedal, je torej plemeniti (!) čustveni (!) utrip človeškega srca (!) tista sekvenca iz drame, ki z močjo Stanetove zastrupljene histerije (glembajevska degeneracija!) pahne Sonjo čez balkon, ali se pa ta famozna človečnost zrcali v zaključnem prizoru, ko Stane, njegova sestra in mati ter Bogdan v isti sapi (Sonjo medtem verjetno nalagajo v mrtvaški voz) polagajo Sonjinega otroka Stanetu v naročje, vmes preludirajo «... Tudi med trnjem zraste roža...» in vse je ganjeno tja do galerije. Zastor pade. (Mirno bi lahko dejal; natakar, še liter na mizo!).

Vsakdo, kdor je le malo mozgal ob tej premieri, bo ostrino tega zapisa brez težave razumel. Saj ni mogoče biti ganjen zaradi determiniranega ganotja.

Stane se je iz internacije vrnil slep. Postati fiziološko slep pomeni notranje, čustveno spregledati. To je stara pravljica in resnica. Stanetova nravstvena človečnost je zaradi nekaterih važnih psiholoških vrednot (vrnitev v domovino, k ženi, materi in tako dalje) zadobila obsežnejši razpon in se je iz čustvenega tipanja prelila v čustveno spoznavanje. On je svojo ženo *moral* razumeti. On *bi* svojo ženo moral razumeti, bolj kakor če bi fiziološko gledal, kajti v tem zadnjem primeru bi bila do neke mere opravičljiva čustvena slepota ali vsaj apatija. Frelih bi bil napravil bolj humano in logično potezo, če bi Sonjo srečno vrnil Stanetu. Seveda, to bi bila rešitev za drobiž, toda moralno opravičljiva in šele v tem primeru plemenita. Ali Frelih ni pomislil na to, da je Sonja v Viktorju zgolj *reinkarnirala* svojega moža in da je bil njen otrok v neki meri tudi Stanetov otrok, zaplojen iz njune skupne žgoče želje po nasledniku, najbolj pa njene po materinstvu? Torej površna koncepcija, ki je merila zlasti na publiko, ki reagira na efekte.

Vrnimo se na odnos Sonja — Stane. Ta in taka drama naj bi bila zasnovana na nasprotju individualne nravstvene človečnosti in družbene formalne korektnosti («družbo» predstavlja Jelka, v tekstu dokaj spolzka slika!), ki je v bistvu sebičnost konvencije.

Če torej ta družba, ki jo — dasi v negativnem smislu! — pooseblja Stanetova sestra Jelka, s svojih trhlih položajev moralno obstreljuje Sonjo zaradi tega, ker je «pozabila» na Staneta, (v resnici pa zato, ker je z otrokom ratificirala spomin nanj!), zakaj je Frelih v ta «strelski jarek spodobne družbe» zavlekel še Staneta, ki bi bil brez tega kar spodoben lik in bi v glavnem tudi rešil psihološko logiko drame iz zagate. Morda poreče poleg avtorja še kdo, da tega posebnega psihološkega slučaja (!) ne kaže formalno posploševati! Že res, toda potem lahko preusmerimo diskusijo in začnemo znova s staro, a še vedno aktualno pesmico, ki ji je ime «l'art pour l'art»! Dramatika, če je pomembna in dosledna, ne pozna posebnih slučajev zaradi njih samih, temveč so le-ti manj ali več kompozicijsko nujni elementi za osvetljevanje družbene dejavnosti v določenem kraju, času in okolju. Drama mora živeti, ker se v njej zrcali življenje. Potem je umetnost.

In druga stran...

Potem je umetnost, ko zaživi na odru. Frelih je dober odrski človek in dober režiser. Pozna literaturo in ima — kakor je razvidno iz «Gledališkega lista» — razmeroma pomembno strokovno prakso. Ta ugotovitev se potrjuje tudi v njegovem delu. Le da je tokrat šel predaleč. Obstoj Frelihove drame zaenkrat rešujejo dosledno nanizani odrski efekti, ki šele za rampo posredujejo njegovo režijsko zasnovo. S formalne plati bi bilo torej vse dobro. Na kratko: tiste objave, ki jih po radiu posreduje notranja uprava, so pa le dokaj naivne. Vsaj tukaj naj bi bil režiser Frelih logičen, če je že avtor Frelih dopustil možnost, da se Sonja malone čez noč poroči z zloglasnim gestapovcem Adolfom Weimarjem alias Viktorjem, ki in tako naprej.

Namesto da bi bil z zdravim, nagonsko logičnim konceptom prevetril zatohlo ozračje malomeščanske miselnosti in s tem vdahnil pravo podobo Sonji in Stanetu, je s kompliciranim (nerazumljivim) psihološkim manevriranjem idejo svoje drame pregnal v slepo ulico.

Premiera

Na koncu navadnega časopisnega poročila je bilo treba napisati; «... in navdušeno občinstvo je krstno predstavo nagradilo z burnim aplavzom». To bi bila resnica in to je bila resnica. Pravzaprav so k uspehu prispevali največji delež igralci, manjšega režija.

Marga Filčeva je kreirala Sonjo. Lahko rečemo, da je z veliko notranjo silo in vnetljivo gorečnostjo tekst kar prehitevala. In tekst v resnici ni hvaležen, dolgi monologi s ponavljajočimi se elementi radi segajo v igralčev refleks in ga burijo. Filčeva se je oblikovno držala režije, sama pa je dodala ves svoj čustveni razpon, ki očitno ni majhen. Nekatere malenkosti v odrski akciji (n. pr. sprehod z otrokom v naročju!) bi bilo dobro poenostaviti, vendar pa to bistveno ne odvzema njeni podobi notranje silovitosti in resnične zavzetosti.

Slepega Staneta je igral *Janez Klasinc*. Tudi ta mladi igralec se simpatično razvija v smeri mladostnega, junaškega rezonerja, zato bi dvomil, če je bila to pot izbira na mestu. Njegov kovinsko čisti glas, pa podzavestno upravljane geste, ki so bile tu in tam gibčne, niso bile v prid tej kreaciji. Sicer pa je to stvar režiserja. Vendar pa je Klasinc pokazal nekaj, kar zagotavlja upanje na hiter in uspešen razvoj: obilo odrskega ognja in očitno osebno prizadetost.

Viktor *Evgena Freliha* je bil v glavnem stilno zadet, a v gesti in besedi živčno pretiran. Tu in tam se zaradi treme izgubljajo besedne končnice. Izredno dobro pa je izpeljal delikatni prehod iz kamuflirane hinavščine v odkrito sadistično brutalnost. Opazna je bila dobra maska.

Tudi *Breda Urbičeva* je bila v vlogi matere Marte za drobec premladostna. Veljajo isti razlogi kakor za Klasinca. (Po Stanislavskem predstavljajo izredno mladi igralci skoraj gotovo zanikanje starostnih vlog. Vselej pa to ne drži.) Urbičeva je odlično izrabila svojo osebno toplino, da je pokrila omenjene drobne nevšečnosti. Osebno menim, da je za Urbičevo vendar še prezgodaj za karakter.

Zdravnika Bogdana, najbolj preprosto in realno figuro v drami je kreiral sproščeno in brez patosa *Ernest Zega*. Stanetovo sestro Jelko, tisto «utelešenje» konvencije, ki je pri nas ne poznamo, je uspešno, z malce okusne nadutosti predstavila *Majda Skrbinškova*.

Skromno, toda okusno inscenacijo je zasnoval avtor sam.

Drama za slovensko ustvarjalnost ni posebno odkritje, predstava pa je za koprsko gledališče lep korak naprej.

LM

Naš tedenski pregled

Čez dobra dva tedna, 4. januarja, bi se morala v Berlinu začeti konferenca štirih zunanjih ministrov. Tako so vsaj predlagale zahodne velesile v noti, ki so jo poslali z Bermudov; obenem so tudi že začeli čistiti «speči grad» — palačo formalno še obstoječega, dejansko pa že bivšega zavezniškega kontrolnega sveta v Berlinu, ki je skoraj prazna že od poletja 1948, ko so Rusi zapustili seje kontrolnega sveta in začeli z blokado Berlina. To je bil eden izmed znakov pojava odkrito napadalne politike Kremlja, ki se je začela nekako z državnim udarom v Pragi, nadaljevala z berlinsko blokado, z napadalnim pritiskom na Jugoslavijo itd. in se stopnjevala vse do začetka korejske vojne, dokler se ni zaradi vojaškega, še bolj pa političnega neuspeha korejske pustolovščine, ki se ji ni posrečilo z enim samim aleksandrovskim zamahom presekati vozel, temveč je prvič v zgodovini sprožila kolektivno akcijo OZN v obrambo pred napadom, nadalje zaradi popolnega poloma napada na Jugoslavijo in drugih razlogov polagoma skrhala, se izčrpala in končno pripeljala do položaja, v katerem so sovjetski voditelji prisiljeni iskati premora ne le na zunaj, temveč tudi v notranji politiki. Berlinski «speči grad» bi tako lahko simboliziral začetek in konec skrajno nevarnega obdobja v povojnem razvoju, ki je spravilo svet na rob splošnega spopada.

ZSSR na zahodno noto še ni odgovorila. Podpredsednik vzhodnonemške vlade Nuschke je sicer že govoril o 4. januarju kot začetku konference in njegova vlada se je zavzela za to, da bi obe Nemčiji imeli pri konferenci svoje opazovalce (in s tem dejansko poskusila doseči zahodno de facto priznanje), toda iz Moskve še ni znakov, ki bi kazali, da se bo konferenca res sestala prve dni januarja. Razširili so se celo glasovi, da bo ZSSR predlagala odložitev konference do maja, baje v zvezi z dogodki v Franciji. Vsekakor pa so tudi to samo glasovi in o diplomatski delavnosti v Moskvi smo v zadnjem času zvedeli komaj kaj več kot to, da je gospa ministrica Molotovova priredila čaj ženam italijanskih diplomatov v Moskvi — pozornost, ki je zanimiva že zaradi tega, ker spada Italija poleg Francije med tiste, ki se obtovaljajo z ratifikacijo pogodbe o evropski vojski, pri čemer v italijanskem primeru seveda ne gre za odklonilno stališče do evropske vojske, temveč za klasičen primer izsiljevanja rimske diplomacije. Vendar, tutto fa brodo, to vedo tudi v Moskvi.

Sicer pa se Kremlju z odgovorom na zahodno noto in s sprejemom 4. januarja za začetek konference spričo razvoja na Zahodu res ne mudi. Na drugi strani ji dajejo ljudje kot Dulles z javnimi izjavami o svoji skeptičnosti glede uspeha in koristnosti berlinske konference v roke tudi opravičila za zavlačevanje. Se več — s svojimi izjavami na tiskovni konferenci med zasedanjem atlantskega sveta v Parizu je sprožil Dulles val ogorčenja v Franciji in še bolj poglobil nasprotja v zahodnem taboru. Dulles se je lotil odkritega izsiljevanja francoskega parlamenta, ko je povezal ratifikacijo pogodbe o evropski obrambni skupnosti z ameriško pomočjo zahodnoevropskim deželam. Približno ob istem času je ameriški obrambni minister Wilson obljubljal Evropi čudo novega orožja — toda ne posameznim državam, temveč evropski vojski. Poleg tega bodo samo evropski vojski dodeljeni ameriški oddelki z atomskim taktičnim orožjem.

Skratka, videti je, da hočejo ZDA pred vsakršnim sestankom z ZSSR ustvariti v zahodni Evropi izvršeno dejstvo njene organizacije po svojih željah in načrtih. Združevanje «male Evrope», evropska vojska, nemška oborožitev in s tem utrditev Adenauerja za vsako ceno, tudi za primer združitve Nemčije — rajši Adenauerja brez združene Nemčije kot združena Nemčija brez Adenauerja, bi lahko rekli na kratko — to so osnove, s katerimi hočejo ZDA začeti morebitne razgovore z ZSSR. Zato tudi kaže, da se tudi v Washingtonu s konferenco nikomur ne mudi, dokler ne bodo te osnove postavljene. Na drugi strani pa vidijo v Parizu v konferenci štirih vsaj to korist, da bo morda zavlekla nerodno dolžnost ratifikacije evropske obrambne skupnosti.

Nekoliko bolj presenetljivo je, da je v svojem zadnjem govoru v spodnji zbornici tudi Churchill potegnil z Dullesom in — sicer v manj brutalni obliki — priporočil Francozom, naj čimprej ratificirajo pariško pogodbo. Churchillova izjava je vzbudila presenečenje zlasti v Parizu, kjer se je sicer šušljalo, da so Angleži že na Bermudih v tem vprašanju potegnili z Amerikanci, kjer pa menda vendarle niso pričakovali, da bo Churchill tudi javno, zlasti pa še po ogorčenih reakcijah na Dullesovo izjavo in po njeni zavrnitvi v francoski narodni skupščini, nastopil kot največji zagovornik evropske vojske. Se manj so pričakovali, da bo Churchill podprl tezo Adenauer-Dulles, da je treba Nemčijo na vsak način oborožiti, z evropsko vojsko ali brez nje. V tem okviru Churchillove besede ne pomenijo za Francoze nič manjše izsiljevanje kot Dullesove.

Stališče, ki ga je izrazil Churchill, je pravzaprav v protislovju z njegovim prizadevanjem, da pride do čim ožjih neposrednih stikov z Rusi. Oborožitev Zahodne Nemčije teh stikov gotovo ne olajšuje, še manj pa olajšuje združitev Nemčije. Razlag za ta Churchillov nastop so našli politični opazovalci precej; katera je prava, je pa drugo vprašanje. Nekateri sodijo, da gre pravzaprav za pritisk na Moskvo, naj pristane na resno konferenco z Zahodom, dokler ne bo prepozno. Drugi spet sodijo, da bi hitra ustanovitev evropske obrambne skupnosti osvobodila Anglijo nadležnega pritiska, naj se tudi

(Nadaljevanje na 6. strani)

NAŠI UMETNIKI SE MORAJO UVELJAVLJATI V TUJINI

DELO NABREŽINCA ČELA PERTOTA

Nabrežinski kamnar-kipar živi v Stockholmu in se pripravlja na razstavo - Kdaj bo razstavljal pri nas?

Že večkrat je «Primorski dnevnik» poročal o razstavah in delu mladega nabrežinskega umetnika Čela Pertota, edinega slovenskega tržaškega kiparja. Pisal je o njegovem delu in razstavah — v tujini. Doma še ni razstavil. Doma za domačina ni kruha tako danes, kot nekdaj, ko je naše ljudstvo že opustilo ljudsko umetnost, a še ni začelo spoznavati in ceniti umetne.

Naše vasi pa so puste, enolične, brez vsake značilnosti, da ne govorimo o kaki umetnostni posebnosti, ki bi pričala o kulturi.

Nabrežina je dostojna prestolnica zapadnega tržaškega Krasa, ima lepo lego snažne in precej urejene ulice ter dobro sistemiziran trg. Vendar je brez — duše. Majhen, komaj opazni vrtiček ter čisto brepomembna spominska plošča padlim borcem, ki ji je v okras. Nabrežine, najvažnejše, ni med njimi. Svojim žrtvam se še ni oddolžila. Mala začasna plošča je temu komaj sled.

Nabrežina je rodila velikega moža, pesnika-vidcaborca, Iga Grudna. Na rojstni hiši so že na začasni plošči črke zbledele, da je ne najde, kdor točno ne ve, kje stoji. Spomenik?

Naj le omenim znani izrek: narod, ljudstvo, ki ne ceni svojih mož, itd.

Poleg tega pa ima Nabrežina, kot že omenjeno še nekaj, kar nima noben drug kraj na Tržaškem, vključno Trst. Ima svojega umetnika, kremenitega domačega — kamnarja, Pertota. In vendar nima niti najprimitivnejšega spomenika. Milo rečeno, to Nabrežini ni v čast!

Te misli so me zbodle te dni, ko sem prejel Pertotovo pismo iz Stockholma, iz daljne prestolice na evropskem severu. Nekaj tisoč kilometrov od doma, daleč na severu, tam kjer se vidi že prvi žar polarnega sija, se je za silo udomil naš kraški umetnik.

Ko pregledujem slike njegovih zadnjih del, vidim, kako dolgo pot je že prehodil od svojih akademskih študij. Vendar je še zaznaten vpliv njegovega dunajskega učitelja v skrajnem poenostavljanju oblike, ki naj ponazarja le osnovno zamisel v grobem osnutku. Ta abstraktizacija gre tako daleč, da postaja vedno bolj le linearna, ploskovna stilizacija likov. A temu se upira Pertotov prirodni kiparski občutek za plastičnost. V zadnji, isti razvojni dobi je zamislil morda še več skulptur s polnim plastičnim občutjem, kot da mu je zraslo v odporu proti suhoparni abstraktni oblikovnosti. Te razdvojenosti, ki ima zadnje korenine v dvojni šoli, še ni popolnoma premagal. Njegov globoki smisel za prostornost ima komaj še kak odnos do brezdušnega, fotografskega realizma rimske akademije. Pertotova plastičnost je že čisto njegova, moderna — vendar ne pretirana — rekli bi, funkcionalna. Ne zapušča sicer anatomskih sorazmerij, vendar jih zaokrožuje zaradi izrazitosti in zaradi linije, ki jo spet poenostavlja v monumentalnost. Zdi se, da bo po tej poti našel svoj enotni umetnostni izraz prej kot po poti linearne abtraktizacije, ki plastičnost vedno bolj zanika.

Iz vsega Pertotovega obsežnega dela je že jasno vidna osebna nota, ki mu jo priznava tudi kritik velikega švedskega dnevnika «Aftonbladet», ki mu je posvetil lep del svoje izdaje dne 29. okt. t. l.

Vendar je posvetil list ob tej priliki posebno pažnjo njegovi posebni tehniki izdelave kipov, kot je to razvidno iz reprodukcij na naslovni strani lista in na vsej zadnji strani ter iz besedila pod eno:

«Nov način vlivanja je izdelal v Stockholmu živeči kipar Čelo Pertot iz Trsta v sodelovanju z ameriškim kolegom. Strokovni krogi so z zanimanjem sprejeli novo metodo, ki je na kratko rečeno v tem, da uporablja vosek mesto peska. To je v principu ista matoda, ki jo je uporabljal renesančni umetnik Benvenuto Cellini, vendar se bistveno razlikuje od tradicionalne metode «cire-perdu» (izgubljenega voska). Slika prizakuje Pertota z delom močnega osebnega značaja».

Gre tedaj za tehnično iznajdbo, ki močno koristi modernim kiparjem za udobnejše in hitrejše odlivanje kipov, kar bolj odgovarja modernemu, bolj neposredno spontanemu ustvarjanju.

Pertot je delal doslej v vsakem mogočem materialu: kamnu (mramorju, granitu, umetnem kamnu...), lesu, tiskarskem cinku, vosku-mavcu itd. Pa piše v svojem pismu: «Prišlo je do tega, da sem se domislil, da tudi v bronu lahko sam odlivam. Ker pri meni je glavno to, da hočem kip začeti in končati sam, naj bo to v mramorju, lesu ali bronu. Poskušal sem po Cellinijevi metodi in sem toliko dalje delal, da mi je tudi časopisje posvetilo pažnjo...»

To se pravi, njegova narava nabrežinskega kamnarja, navajenega vse delati z lastnimi rokami in dletom, ga je privedla do iznajdbe prikladnejše metode za vlivanje brona.

Kakor se vedno bolj sproščuje v svojsko samostojnost od vseh dosedanjih vplivov, v samostojnost, ki dela le pod vplivom lastnih notranjih nagibov, tako obvladuje vedno nove tehnike in snovi, pokorne njegovi umetniški težnji.

Komu v korist? — Čez zimo hoče izvesti še mnogo dela za pomladansko razstavo v Stockholmu. Za pozneje pa mu lebdi pred očmi tiha želja, da bi mogel razstaviti tudi — v domovini.

Z. JELINČIČ

POČASTITEV ŠESTDESETLETNICE NAJVEČJEGA JUGOSLOVANSKEGA DRAMATIKA

Krležev jubilej v zagrebškem gledališču

Z nastopom beograjske, ljubljanske in zagrebške Drame v zagrebškem gledališču se je umetnikov jubilej spremenil v manifestacijo jugoslovanske dramske umetnosti in sodelovanja med osrednjimi gledališči

Med dogodki v jugoslovanskem kulturnem življenju in še posebej v gledališkem, so bili v tednu med 6. in 13 dec. prav gotovo najpomembnejši dogodki v zagrebškem gledališču, dogodki okrog proslave življenjskega jubileja Miroslava Krleže. Čeprav je šestdesetletnico najpomembnejšega sodobnega jugoslovanskega dramatika proslavila večina naših gledališč že spomladi, pa je Hrvatsko gledališče v Zagrebu počastilo jubilej velikega dramatika šele pretekli teden. Zato pa na način, ki je gotovo vreden, da mu posvetimo nekaj besed.

Če najprej samo na kratko zabeležimo prireditve v počastitev Krleže, potem bi bile te naslednje: slovesnosti so začeli v nedeljo 6. dec., ko je bila v zagrebškem narodnem gledališču slavnostna akademije, ki sta jo organizirali Hrvatsko narodno gledališče in Društvo književnikov Hrvatske.

Ob tej priliki je bila v foyerju gledališča odprta tudi razstava o realizaciji Krleževih dram na jugoslovanskih odrih. Drugi dan proslave, v ponedeljek, je uprizorila v Zagrebu Drama narodnega gledališča iz Beograda Krleževo dramo «Gospoda Glembajevi». Naslednji dan je gostovala v Zagrebu ljubljanska Drama s Krleževo dramo «V agoniji». Zadnji dan proslave pa je drama Hrvatskega narodnega gledališča iz Zagreba uprizorila slavljenčevo komedijo «Leda».

Če se ustavimo najprej ob prvi prireditvi, slavnostni matineji, ne bi imeli o njej dosti obširnejšega povedati. O Krleževem literarnem delu je govoril literarni zgodovinar, akademik dr. Antun Barac, znani režiser dr. Branko Gavella pa je prikazal pomen Krleže za hrvatsko gledališče. Podrobnejši prikaz pa zasluži prav gotovo razstava, ki je bila pod naslovom «Miroslav Krleža na jugoslovanskih odrih» istočasno odprta v foyerju velikega zagrebškega gledališča. Razstava prikazuje v kronološkem redu inscenacijo, plakate, oglase in posamezne scene iz raznih uprizoritev Krleževih del v vsej državi. Ta razstava je izredno zanimiva, saj prikazuje poleg velikih uspehov Krleže na jugoslovanskih odrih po osvoboditvi, tudi usodo nekaterih Krležavih del v stari Jugoslaviji. In plakat iz sezone 1920-21 o drami «Galicija», prečrtan z napisom «odpovedano zaradi generalne stavke in komunističnih izpadov», je na razstavi prvi dokument, ki izpričuje srečanje Krleže z jugoslovanskimi odri. Ko je namreč Krleža končno le zlomil odpor direktorja zagrebške drame, ki mu je leta 1919 odbil sedem del, se je znašel pred drugo oviro, pred vsemogočno kraljevo policijo in cenzuro. In prav tistega dne, ko bi morala biti premiera «Galicije», prve Krleževe drame sprejete na repertoar zagrebškega gledališča, so izšli plakati zlogasne Obznane. Stavka delavstva je bila odgovor na ta ukrep. Udarec policije nato pa je bil namenjen tudi Krleži. Uro pred predstavo je nekdo telefoniral v gledališče in prepovedal premiero. Po svojih ljudeh pa je Krleža hotel izvesti v gledališču puč in se polastiti mesta intendanta hrvatskega narodnega gledališča.

Sicer pa je bilo tako ravnanje policije razumljivo. Krleža je namreč skupaj s Cesarcem izdajal štirinajstdnevnik «Plamen», ki je ostro napadal tedanjo družbeno ureditev. Izdajatelji časopisa, ki je bil večkrat zaplenjen in petnajstih številkah sploh prepovedan, pač policija ni smela pustiti na oder njegove drame. Posebno ne drame kot je bila «Galicija», ki je izražala tedanjemu sistemu bistveno nasprotne ideje. Krleži pa je vendarle uspelo leta 1922 priti na oder zagrebškega gledališča. Z dramo «Golgota», ki jo je prav tako kot «Galicijo» režiral Branko Gavella, je zagrebška drama otvorila sezono. Delo je uspelo, čeprav je moral avtor dejanje prestaviti v srednjo Evropo in čeprav je policija bila stalno nad upravo, nad igralci in režiserjem.

Po «Golgoti» so naslednja leta doživela v Zagrebu krstne predstave še ostala Krleževa dela: Vučjak, Michelangelo, Adam in Eva in končno drama iz cikla o Glembajevih. Te so pomenile dokončno afirmacijo Krleže na odru, afirmacijo, ki je Krleži prinesla pet zaporednih Demetrovih nagrad, — najvišje hrvatske literarne nagrade — in uveljavitev tudi na odrih v Ljubljani in Beogradu. Kljub temu drama «Galicija», ki je dobila nov naslov «V taborišču» in jo je razen tega avtor predelal, ni doživela uprizoritve v Zagrebu. Za glavno mesto Hrvatske je bila preveč revolucionarna, zato je doživela svoj krst v Osijeku in nato v Skoplju. Tik pred vojno bi morali Gospodo Glembajeve uprizoriti v Sofiji Toda to predstavo je policija prepovedala. To pa je bilo tudi zadnjikrat pred vojno.

Moralo je preteči 25 let vmešavanja policije in cenzure, da je Miroslav Krleža po letu 1945 doživel tisto priznanje, ki mu tudi gre; da je namreč postal najbolj uprizarjani jugoslovanski dramatik. Danes uprizarjajo Krleževa dela vsa jugoslovanska osrednja gledališča. Še več: njegove drame zelo pogosto prikazujejo tudi pokrajinska gledališča, čeprav ta dela večkrat presegajo njih zmogljivost. Zanimivo pa je, da je prav Krleža postal s svojimi deli nekak preizkusni kamen za umetniško zrelost naših gledališč. In v letošnjem Krleževem jubilejnem letu je uprizarjanje njegovih del še posebno številno. O tem pa tudi zgovorno govore razstavljeni plakati, gledališki listi in drugi eksponati na razstavi v velikem zagrebškem gledališču.

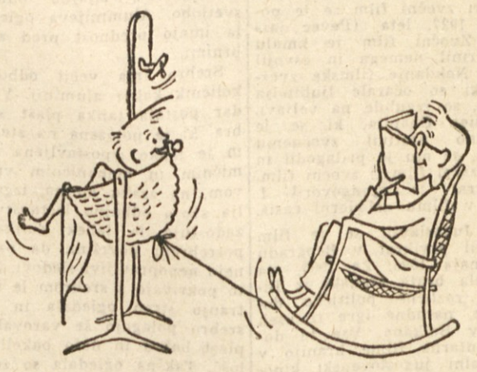
Drugi pomembni dogodek v okviru zagrebških počastitev Krleže, je bilo gostovanje ansambla beograjske Drame, prvo gostovanje po dvanajstih letih. «Vsekakor pričakujem to predstavo z velikim spoštovanjem,» je dan pred gostovanjem izjavila ena izmed vodilnih igralk beograjske Drame, «kajti ni lahko uprizarjati Krležo pred publiko Zagreba, katerega vzdušje najdemo prav v Glembajevih v največji meri. Tak nastop je lahko izredno problematičen.» Vsekakor so točne njene besede, ki kažejo vso skrb ali je beograjsko približevanje Krleži dovolj globoko in pristno. In večina gledalcev je bila res mnenja, da beograjskim umetnikom ni uspelo v največji meri zadeti Krleževega duha, čeprav je bila predstava sicer na umetniško visoki stopnji in so se s svojimi kreacijami vodilni igralci beograjske drame odlikovali. Velikega umetniškega uspeha te uprizoritve tudi kritiki niso mogli zanikati.

Toda največji uspeh pa je v Zagrebu nadvomno doživela ljubljanska Drama, saj so njeno uprizoritev «Agonije» označili za najznačilnejši gledališki dogodek v Zagrebu v zadnjih letih. Že dejstvo, da so bile vstopnice za gostovanje slovenskih umetnikov prve razprodane, je dokaz velikega slovesa, ki ga uživa ljudljanska Drama v Zagrebu. Po tem gostovanju pa je ljubljanska Drama ta svoj sloves samo še utrdila in povečala. Priznanje samega pisatelja, ki je ljubljansko uprizoritev že pred meseci označil kot najboljšo, je gotovo laskavo. Toda največje priznanje je ljubljanskim umetnikom prav gotovo izrekla zagrebška publika, ki je po obeh dejanjih okoli dvajsetkrat priklicala igralce pred zastor, da pri tem, ne omenimo, da je umetnica Nabločka doživela aplavz pri odprti sceni, kar se sicer pri dramskih predstavah zgodi redkeje. Zato ne preseneča, če piše Narodni list o predstavi «Agonije» tako-le: «V izvrstni inscenaciji in režijski obdelavi Bojana Stupice, ki jo je obnovil Vladimir Skrbinšek, je ta uprizoritev pomenila izreden dogodek v našem gledališkem življenju. Bila je to ena najboljših predstav, kar smo jih v zadnjih letih videli v Zagrebu. V tej izredno plastični in izdelani režijski obdelavi ter izredno sugestivni igri slovenskih umetnikov je prišla Krleževa odrska beseda najbolj do izraza.»

O uprizoritvi «Lede», ki jo je postavila na oder zagrebška drama, so poročila bolj skopa. Toda kritike še ni, zato bi bilo o tej predstavi še prezgodaj izreči dokončno besedo. Toda ne glede na to, lahko ob vseh teh predstavah ugotovimo nekaj razveseljivih dejstev na račun jugoslovanja dramska gledališča, gleje prvič, da so se tri osrednje dramska gledališča, gledališče Beograda, Zagreba in Ljubljane srečala na festivalu, tako se je jubilej največjega sodobnega jugoslovanskega dramatika spremenil v manifestacijo jugoslovanske dramske umetnosti in sodelovanja med osrednjimi gledališči. Razen tega pa so vse uprizoritve pokazale tudi visoko zrelost jugoslovanske odrske umetnosti. In v vsem tem je bila velika vrednost Krleževe počastitve v zagrebškem gledališču.

S. R.

Iz zadrege te reši...

... dobra knjiga!

Literarne vaje
dijaški list

L. V. Št. 1

Izšla je prva številka revije Literarne vaje — Dijaški list. Revija je s to številko nastopila peti letnik. Od skromnih začetkov se je list v prvih štirih letih razvil v pravo revijo, ki izhaja sedaj mesečno, seveda le med šolskim letom.

Dejstvo, da tržaška dijaška mladina piše svoje revijo, je treba oceniti kot visoko pozitivno. Možne so razne pripombe — vedno upoštevajoč, da gre za zelo mlade literate — toda gotovo je prav, da imajo slovenski tržaški dijaki svoj list. Nekaj nas pa moti, ko že govorimo, da imajo *dijaki* svoj list. Ob prvi številki petega letnika bi pravzaprav morali reči, da imajo *dijakinje* svoj list. Vse literarne prispevke so namreč objavile zgolj dijakinje; niti enega imena kakega dijaka ne srečamo v vsej številki, razen če se morda za kraticama J.G. ne skriva kak «pogumen» možakar. To nevšečnost je opazilo — in kako je ne bi — tudi uredništvo, ki fante še posebej poziva, naj odvržejo napačno sramežljivost.

Sodelavke prve številke so že več ali manj znane. Z večjim ali manjšim uspehom so se oglašale že tudi v prejšnjih letih in nekatere so že prejele tudi dijaško Prešernovo literarno nagrado. Prispevki se gibljejo na različni ravni. Lahko pa se reče, da le zeva nekoliko preveč praznine v njih, za kar niso toliko krivi ti mladi ljudje, temveč šola. Pa tudi profesorjem nočemo biti vsevprek krivični, kajti pod besedo. «šola» mislimo mnogo bolj na tisto krivično predpisovanje, ki *samo za slovensko šolo* določa, kaj se v šoli sme in kaj se ne sme. Zato v teh prispevkih pogrešamo življenjskosti, opazovanja in opisovanja tega, kar morajo končno tudi naši dijaki doživljati in videti Ni treba, da s prstom kažemo, kaj mislimo. Saj je ponekod čutiti, da je hotela ta ali ona povedati še kaj več, pa je verjetno že nastopila tudi bojazen (mogoče pa šele pri uredništvu?), češ to in tako se ne sme pisati. Tako imamo tu in tam kaj nakazanega: Mirela Urdih se ob jetičnem mladeniču, ki čisti grobove in zasluži tri tisoč tedensko, zaskrbljeno sprašuje, ali bo ob letu še čistil grobove; Gabrijela Orel omeni žalost pa tudi velik ponos matere, ki je njen sin med zadnjo vojno padel za domovino; Adrijana Godina opisuje pot v Dolenjske Toplice, ne da bi se niti z besedico «izdala», čemu je bil ta «izlet». Ne moremo verjeti, da ne bi mogli in znali naši mladi ljudje pisati tudi drugače, pa čeprav z manj tragike, kot jo razodevajo ti prispevki, ki le prevečkrat in brez potrebe govore o smrti.

Pripomniti bi bilo, da bi uredništvo lahko še nekatere stvari izgladilo. Tako se kje najdejo italianizmi v stilistiki, ponekod ni pravega čuta, kdaj je raba tujke neumestna, nadalje smo opazili da neka avtorica napačno rabi izraze za sorodstveno razmerje in še kako malenkost.

Na zadnjih šestih straneh se pa literarne vaje končajo in revija preneha biti dijaški list; na teh straneh je bolj list *za* dijake. Tu piše prof. Martin Jevnikar o Zbranih delih slovenskih pesnikov in pisateljev ter navaja, kaj je izšlo od zadnjega poročila v lanski prvi številki. Jevnikar se omejuje zgolj na informacije o vsebini posameznih zvezkov zbranih del. Vsekakor pa je treba pritrditi njegovi zaključni besedi: Prav bi bilo, da bi si jih po možnosti nabavili vsi slovenski dijaki. Sledita kratki notici o Waltu Disneyu in Ernestu Hemingwayu s slikama, nato stran športa in v Znanstvenem kotičku zanimiv članek prof. Vladimira Žitka Sanje alkimistov — postajajo resnica, v katerem opisuje avtor, kako bo s pomočjo sodobne jedrne kemije mogoče pretvarjati živo srebro ali svinec v zlato. Na koncu so še pogovori uredništva s sodelavci. Zadnja platnica je posvečena ugankam.

Zunanja oblika revije je čedna; naslovno stran je opremil prof. F. Kosovel, linorez na naslovni strani pa je delo prof. Černigoja. Med tekstom pa je še nekaj dobrih del iz šole omenjenih dveh profesorjev.

Posebnost letošnjega letnika pa je priloga, povest prof. Lojzeta Rebule «Devinski sholar», ki bo izhajala v nadaljevanjih in sicer v posameznih knjižnih polah. Po prvih 16 straneh lahko rečemo, da bo povest gotovo tudi za mladino privlačna.

CIGANČEK

NOVICE IZ FILATELIJE

58. izdaja kataloga „Yvert and Tellier“

V Trstu je neki trgovec izdal kataloge, ki se nanašajo na posamezne države • Ved no več dobrodelnih znamk · Ataturk v filateliji

Že dober mesec dni je, odkar so izšli filatelistični katalogi za leto 1954. Najbolj znani svetovni katalog «Yvert and Tellier», ki izhaja že 58. leto v Parizu, je tudi letos razdeljen na tri dele. Prvi del obravnava Francijo in njene kolonije ter ima 336 strani. drugi Evropo in ima 784 strani, tretji pa ostala prekomorska področja. Poslednji je najobsežnejši in ima 1104 strani. Vse tri knjige stanejo 2200 francoskih frankov, pri nas pa 4500 lir. Ta katalog ne služi toliko filatelistom, ampak bolj filatelističnim trgovcem, ki se po njem ravnajo. Cene raznim znamkam so letos znatno višje kot v lanskem katalogu, kar je porok, da se vrednost filatelističnih zbirk ne bo znižala. Višje cene dosegajo zlasti klasične znamke evropskih dežel, zlasti pa italijanskih držav, ki so dosegle v zadnjih letih precejšen razmah. Tudi klasične znamke prekomorskih dežel dobivajo vedno večji krog zbiralcev in zaradi tega dosegajo te znamke vedno večje cene.

V Italiji sta izšla že dva kataloga: Landmans in Sassone. Italijanski katalogi pa so zelo specializirani za italijanske znamke, druge dežele pa obravnavajo precej površno. Landmans je v svojem novem katalogu prvi začel vpra-

šanje novih cen italijanskih klasičnih znamk. Ta katalog obravnava samo italijanske znamke. Sassone pa obravnava v svojem katalogu (1000 lir) celo Evropo. Tudi v tem katalogu so ceniki za italijanske klasične znamke precej spremenjeni v primeri z lanskimi. Spremenjeni so tudi ceniki evropskih klasičnih znamk.

V Trstu je trgovec Szilagy izdal majhne katalog«, ki so omejeni na določene države. Kdor se ukvarja z zbiranjem znamk ene tuje države, si lahko kupi te majhne kataloge in mu ni treba trošiti preveč denarja za splošne kataloge. Ti katalogi obravnavajo znamke Francije, Švice, Avstrije in Nemčije.

S kronometrično točnostjo, k. je znana v Švici, saj je to dežela kronometrov, je izšel priznani katalog Zumstein, ki je izšel že 37—krat. Zadnja izdaja ima 22.500 sličic in obravnava okrog 40.000 evropskih znamk. Katalog obravnava zadnje poletne izdaje, in tudi v tem so cene klasičnih znamk precej višje kot lanske.

Vedno večje je število dobrodelnih znamk, ki so si že ustvarile nekako tradicijo. Najbolj znana dobrodelna serija je švicarska «Pro Juventute», ki izide vsako leto točno 1. decembra. V saarski oblasti pa so pred leti pričeli izdajati dobrodelne znamke, na katerih prikazujejo slike slavnih slikarjev. Letošnja serija nam prikazuje Tizianovo «Clarice Stroozzi», Rubensove «Sinove» in Rubensovega «Malčka». Znamke so tiskane v večbarvnem tisku in imajo znaten pribitek.

Pretekli mesec so Turki proslavljali petnajsto obletnico smrti reformatorja turške države Kemala Ataturka. Ob tej priliki sta izšli dve znamki, ki sta posvečeni prvemu predsedniku republike in narodnemu Pantheonu.

Avstrijska poštna uprava je dala v promet pet znamk s pribitkom v korist protestantskih šol. Nominalna vrednost znamk je 8,70 šilinga, pribitek pa znaša 2,15 šilinga. Pretekli mesec je izšla v Avstriji znamka, posvečena gledališču v Lienzu.

Madžarska znamka v spomin na zmago nad Anglijo

Zapostavljanje črnske mladine v Južni Afriki

Vlada predsednika Malana nadaljuje v Južnoafriški uniji politiko zapostavljanja domačih prebivalcev (temnopoltih). Pred dobrim letom so prepovedali študentom dostop na univerze, pozneje pa so zaradi odpora določili eno izmed univerz za pripadnike temnopoltih ljudstev.

Da bi onemogočili dotok študentov črncev na univerze, so sedaj začeli izvajati politiko zapostavljanja tudi že na srednjih šolah, kjer postavljajo posebne pogoje za vpis. Močno so zmanjšali tudi število štipendij, ki jih dodeljujejo srednješolcem in visokošolcem-črncem. Malanova vlada kljub odločnim protestom celo v parlamentu ni odstopila od svojih zadnjih zahtev, da morajo črnski srednješolci obiskovati gimnazije le pod pogojem, da so vsi zbrani v razred, kjer ni otrok belcev.

Posebno zanimivo je, da do teh ukrepov ni prišlo zaradi tega, ker bi se morda srednješolci ali študenti med seboj ne razumeli in bi med njimi prihajalo do sporov ali pretepov. Ta ukrep je posleca zahteve, ki so jo postavili starši nekaterih otrok. Ti starši pa so pripadniki Malanove nacionalistične stranke, ki zastopa politiko mržnje in nestrpnosti ne samo proti črncem, ampak tudi proti pripadnikom indijske manjšine, ki živi v tej Uniji.

Pri nas komaj še moremo razumeti tak odnos do mladih ljudi, ki niso prav nič krivi, če so beli ali črni, in se pošteno trudijo, da bi se izobrazili in pripravili na življenje.

MLADINSKI DOM UNESCO

V Gautingu v bližini Münchena na Bavarskem (Južna Nemčija) so pred nekaj meseci odprli prvi Mladinski dom UNESCO v Evropi.

Gauting je lep letoviški kraj ob železnici, ki vodi iz Münchena k bavarskim jezerom na jugu Nemčije. Nekdanji gradič z lepim parkom in igrišči služi mladini vseh narodov, ki se tukaj ustavi, za študij in razvedrilo. V tem mladinskem domu namreč velika in bogata knjižnica omogoča študij vseh problemov, ki so v zvezi z vzgojo mladine in zato se tukaj vse leto mudijo prosvetni in znanstveni delavci, ki črpajo svoje znanje iz bogate knjižnice. Izmenjava izkušenj med njimi se je že večkrat pokazala kot zelo dragocena.

Ustanovo vodi prijazni švicarski Francoz g. Moser, ki je zastopnikom jugoslovanske mladine sporočil, da je Mladinski dom na razpolago tudi jugoslovanskim mladinskim funkcionarjem, če bi jugoslovanska mladinska organizacija hotela prirediti kakšen mednarodni seminar ali kaj podobnega v te mkraju.

Uprava tega doma je sedaj začela izdajati poseben časopis z imenom «Mladina» (Jugend), ki prinaša poleg drugega vesti o zamenjavi mladih funkcionarjev med posameznimi mladinskimi organizacijami v različnih državah.

ZGODBICA o lažnivem drenu

Mladi medved se je zbudil, si pomel oči, se pretegnil in odkoracal iz dupline. Lačen je bil. Vse te dolge zimske noči ni ničesar zaužil. Prvikrat si je šel sam, brez matere poiskat hrane. Iskal je posušene oskorušnice in trnulje. Koracal je po gozdu in zagledal pròtje, veje in vejice. Gozd je bil gol. Nikjer ni bilo videti lista, nikjer cveta. Hipoma je v daljavi opazil drevo, katerega nizke veje so bile bele.

«Sneg,» se je ustrašil medved, se pretegnil in zazehal. «To se pravi, da sem se prezgodaj zbudil.»

Toda do spanja mu ni bilo. V duplino se ni hotel vrniti. Šel je pogledat sneg. Da bi ga otipal. Ko je prišel povsem blizu, se je vzradostil.

«Prvi cvetovi!» je vzkliknil. Tu bodo dozoreli tudi prvi sadovi, je pomislil medved in se usedel pod svetoče veje. Iztegnil je šape in se grel na soncu.

Dnevi so minevali. Gozd je ozelenel in se razcvetel. Medved je stražil svoje drevo. Čakal je, da bodo sadeži dozoreli. Cvetje na njem je najprej odletelo. Ko se je prikazal drobcen zelen sadež, se je medved od veselja valjal po trati. Toda poletje se je bližalo. Sadež je bil še vedno droban in zelen. Prav nič se mu ni zahotelo dozoreti. Medved je bil lačen. Odločil se je, da se bo napotil v gozd in si poiskal kaj drugega za pod zob.

«Oh, zrelo sadje,» se je začudil in začel zbirati odpadle divje češnje. Nedaleč od tod je zagledal v travi rdeče jagode. Ni jih bilo dosti. Nekdo jih je že pred njim obral. Zato se je žalosten vrnil pod drevo, ki se je prvo razcvetelo. Odtrgal je sadež in ugriznil vanj.

«Tako kisel je,» je dejal in ga odvrgel.

«Kisel je, kisel,» se je oglasila z bližnjega hrasta veverica. «Še dolgo boš čakal preden bo dren dozorel.»

Kaj naj stori? Medved ni mogel zapustiti drevesa, ki se je prvo razcvetelo in ki je bilo na pomlad njegova prva radost. Vendarle je upal, da bo sadež kmalu dozorel. Često ga je otipaval in nejevoljno godrnjal. Ruval je korenike iz zemlje in prav nič prida jedel.

Veter je zapihal in prinesel hladen dež. Slana je pokrila travo in drevje. Zreli kostanj je padal z vej. Medved je že zaspano gledal in jemal v misel svojo duplino.

«Kaj pa dren?» Medved se je postavil na zadnje noge, odtrgal nekaj sadežev, ki so bili že rdeči, in ugriznil vanje. Z zobmi je vsekal na trdo luščino.

«Ti lažnivec ti,» je strašno zagodrnjal. «Prvi cveteš, zadnji dozoriš. Vse poletje sem čakal na tvoje plodove. Zdaj pa malo manjka, da ne umrem od gladu. Vso zimo ne bom mogel zatisniti očesa. Vedi, prosil bom burjo, sonce, vetrove, potoke in dež, naj ti ne dovolijo, da bi zrasel in postal visoko drevo. Tvoje veje morajo ostati majhne, pritlikave, tako da se ne boš mogel šopiriti po gozdu.»

Medved je odtacal v duplino. Spat je šel, dren pa je ostal neobran. Snežilo je in vhod v duplino je bil zadelan. Vendar je zima slišala, kako je medved godrnjal v snu. Na dren se je jezil.

Odtistihdob noben dren ne zraste visoko. Vsak ima nizke veje in majhno krošnjo.

ZLATA VIDAČEK

MALA KRIŽANKA

VODORAVNO: 1. del rastline, 7. okrasti, nasilno odvzeti. 9. loščilo, 10. sanje, 11. star možak, 13. vodnik, kdor kaže pot, 15. predlog, 17. sorodnica, 18. jutranji svit, 19. ES.

NAVPIČNO: 1. poljska pot, 2. kdor orje, 3. del suknjiča, 4. pripovedna pesem, 5. zavozi na sipino, 6. bližnji sorodnik, 8. oblika glagola teči, 12. diplomatsko pismo, 14. obdobje, 16. predlog.

SPOMINI PROFESORJA ROSIĆA

KAKO SO HITLERJEVI VOJAKI RAVNALI Z NJEGOVIMI DIJAKI

Oktobra 1941 so Nemci z vso nemško doslednostjo pričeli izvajati zverinsko načelo: Sto za enega. Za vsakega ubitega pripadnika nemške vojske, ki je pustošila po okupirani Srbiji, je padlo sto nedolžnih žrtev.

Enaindvajsetega oktobra 1941 in naslednje dni je bilo v Kragujevcu ustreljenih nad 3000 prebivalcev tega, od nekdaj revolucionarnega mesta. Med ustreljenimi je bilo mnogo otrok in staršev ter nekateri razredi gimnazije skupno s profesorji.

Tišina v razredu je postala še večja. To je pomenilo, da jim bo Rosić pripovedoval nekaj, kar sicer ne bo v najožji zvezi s predmetom, toda na koncu vseeno iz predmeta, ki so ga imeli radi.

«Mnogo tega vam je gotovo znano, mnogo pa se je tudi pozabilo, toda v teh dneh je treba vedno znova govoriti, moramo se jih spominjati. Priče tega velikega leta polagoma izginjajo, dogodki tonejo v pozabo, a ne bi smeli, ker so del naše velike preteklosti, naše zgodovine... ... Ljubil sem nemško kulturo, ker ni samo nemška, temveč pripada človeštvu. Do tega dela svetovne kulture pa je mogoče priti z znanjem nemščine. Bil sem profesor nemščine v tej šoli. Kot vzgojitelj sem bil dolžan širiti vzajemnost med narodi, kar sem tudi delal.

... Prišlo je leto 1941. Tistega dne, ko je postalo jasno, da nas bo Nemčija napadla, so me poklicali v vojsko. Izdali so nas. Generalštab je kapituliral, toda ljudstvo ni. Izdali so nas, toda ljudstvo je nadaljevalo borbo. Spet sem bil profesor na tej šoli. Mislil sem, da bom z znanjem nemškega jezika lahko pomagal svojemu ljudstvu. Zmotil sem se. To ni bila več vojna, temveč poskus uničenja vsega našega na tem delu Balkana, ki so ga oni hoteli zase. Klicali so me v svojo policijo «Gestapo» za tolmača. Obljubljali so veliko nagrado. Čim je bilo govora o nagradi, sem vedel, da me hočejo za špijona. Tega nisem mogel sprejeti. Biti špijon proti svojemu ljudstvu, otroci, to je najstrašnejše, kar si je mogoče misliti. Stradali smo tisto leto; samo njihovi pomagači in prijatelji so dobro živeli.

Zahvalil sem se za «ponujeno» čast in z izgovorom, da sem slabega zdravja, nisem postal tolmač.

Da se vam morda ne zdi vse to dolgočasno, otroci? je vprašal nenadoma Rosić.

»Nadaljujte, prosimo!» je bilo slišati nekaj glasov.

«Tistega oktobrskega dne», je nadaljeval Rosić, «sem imel uro v sedmem razredu. Vstopil sem in začel. Citali smo nekaj in prevajali.

... Mračno, pusto popoldne. Nenadoma stopijo v razred trije oboroženi Nemci, V polni bojni opremi, kot bi se temu reklo. Ne da bi me sploh pogledali, ali kaj rekli, so zagnali strašen krik. Vedel sem, da so ljudje lahko grobi, toda da so lahko tako — tega nisem mogel verjeti, Pristopil sem in jim v nemščini pričel razlagati, da je tu šola, da imamo uro nemškega jezika. Na katedru je ležala lepo vezana knjiga Goethejevih pesmi. Vzel sem jo in jo pokazal Nemcu. Pogledal jo je, hitro prebral naslov in jo vrgel daleč v razred med dijake.

... Se danes se ne morem dobro spomniti kaj vse se je zgodilo po tem. Nekaj pa mi je vseeno ostalo v zavesti: prevrnjene šolske klopi, zvezki in knjige po tleh, kape na podu in plašči ob zidu. Pred očmi so se mi bliskala kopita pušk, s katerimi so vojaki pretepali otroke. Ko sem čez tri dni pogledal svojo roko, sem videl, da je vsa črna in podpluta od krvi. Pretepli so namreč tudi mene, pa v tistem trenutku nisem niti čutil. Strašno me je bolelo, da pretepajo moje učence...

... Znašli smo se na šolskem dvorišču. Tam je bilo mnogo Nemcev in domačih izrodkov. Zvrstili so nas skupaj, profesorje in dijake, in nas pod stražo odpeljali proti barakam nad vojašnico tretjega artilerijskega polka. Kolona je bila dolga...

Tam smo tesno drug ob drugem preživeli strašno noč. Zjutraj so nas po skupinah pričeli voditi iz barake. Znašel sem se v majhni skupini tistih, ki so jih nameravali izpustiti. Zakaj? Tega še danes ne vem. Ne vem, ali je kdo posredoval zame, ali se je zgodilo slučajno. Vem samo, da sem se zaradi tega takrat in pozneje čutil strašno ponižanega. Za nekatere so namreč prinesli iz mesta listke in osvobojeni so bili kot «predani». Jaz to nikoli nisem bil. Stal sem kot brez uma na prostoru pred barako. Iz nje so vodili skupine meščanov in jih pod stražo odpeljali v razne smeri, k potokom. Od časa do časa je bilo slišati rafale strojnic. Nekdo je v takem trenutku iztrgal mitraljez Nemcu in s krikom: «Bežite tovarišil» začel streljati v stražarje. Nastala je zmeda, Nemci so bežali. Ta brezimni junak je padel in po tem so žrtvam vezali roke...

Najstrasnejši trenutek v mojem življenju je bil takrat, ko sem zagledal svoje učence, ki so jih zvezanih rok pripeljali iz barake. Žica se je globoko vrezala v njihove roke. Do tistega trenutka sem bil malone nem, takrat pa sem pristopil k najstarejšemu oficirju. Govoril sem v najčistejši nemščini, razlagal sem mu, da so to dijaki, da se učijo nemščine, skliceval sem se na nemško kulturo, viteštvo, na čast. Nekaj časa me je poslušal, potem pa se je zadrl, naj izginem. V tistem trenutku sta šla mimo mene zvezana moja učenca Gajić in Lukić. Bila sta najboljša učenca, kar sem jih na tej šoli poznal, bodisi kot dijak bodisi kot profesor. Bila sta bleda in nema. Znova sem tekel k Nemcu. Prosil sem ga, naj me postavi v vrsto, a naj vendar pusti ta dva, moja najboljša učenca. Ko sem videl kako mrko molči, sem nadaljeval s prošnjo, naj spusti kogarkoli, ali naj na koncu tudi nikogar ne spusti, samo naj pošlje tudi mene z njimi.

Na oficirjev migljaj je pristopil vojak in me surovo odrinil, moji učenci pa so odhajali vse dalje in dalje. Gledal sem za njimi še potem, ko je zadnji par že davno izginil na ovinku. Stresel sem se šele takrat, do sem — morda čez četrt ure — zaslišal usodno drdranje mitraljeza.

Zdaj, Marić in Jovanović, vesta, zakaj se včasih zmotim in vaju kličem z imeni tovarišev, ki jih ni več. Vidva sedita na njunih prostorih. Če hočeta se lahko na njima zgledujeta. Onadva sta bila odlična v vsem in njuni mesti sta v tem pogledu prazni.

Vojna se je končala. Mrtvi otroci so maščevani.

Navadno sem razrednik v sedmi. Ko na jesen, po obisku na njihovem grobu, obiščem dijaška stanovanja, nikoli ne pozabim obiskati tudi stanovanja svojih nekdanjih učencev. Gajića in Lukića. Tam, v njunih sobah leže njuni zvezki, knjige, ravnila, šestila in slovarji v redu in na svojem mestu, kot takrat, ko sta še živela.

Poslednjo nemško besedo sem spregovoril takrat, ko sem prosil, naj tudi mene odpeljejo z mojimi učenci. Od takrat — nikoli več. Toda vi otroci, učite se...»

Tako je profesor Rosić končal svoje pripovedovanje. Ni povedal, da je bil med ustreljenimi sedmošolci tudi njegov sin. O tem ni rekel niti besede, ker tudi takrat, leta 1941 ni prosil zanj.

Polagoma se je zmračilo. Lipa je močneje trkala na stekla, pihal je veter in kaplje dežja so škrbljale na okna. V očeh profesorja Rosića so blestele solze in v polmraku se je zdelo, da svetijo z lastno svetlobo.

Ste kaj bistre glave?

Britanska letalska družba namerava v kratkem začeti uporabljati na progi London-New York letala na reakcijski pogon. Letala bodo preletela Atlantik, približno 5000 km dolgo progo, v petih urah.

«Če zapusti tako letalo londonsko letališče ob 8. uri, ob kateri uri bo pristalo v New Yorku?»

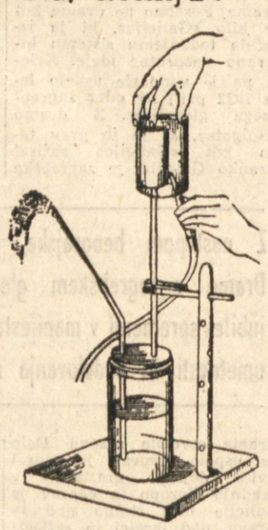
«To je pa lahko zračunati», je hitel poskočni Ivanček. «Letalo bo prispelo v New York ob 13. uri».

«Kaj je prav izračunal, otroci?»

Ivanček, Štefan in Zlatko so razmišljali. Tedaj se je pa Štefan domislil:

«Seveda ni prav. Letalo, ki zapusti London ob 8. uri zjutraj in potuje pet ur, bo prispelo v New York ob 8. uri zjutraj. To pa zato, ker je 5. ur razlike v času med Londonom in New Yorkom. Ko potujemo proti zahodu, moramo na vsako stopinjo zahodne dolžine, ki smo jo prepotovali, potisnili kazalec na uri za 4 minute nazaj. New York je na 75. stopinji zahodno od Greenwecha (pri Londonu). Torej 75-krat 4 minute je ravno 300 minut ali 5 ur. Ko je v Londonu 8. ura zjutraj, je v New Yorku 3 zjutraj. Po petih urah, kolikor bo pač trajala vožnja iz Londona, bo v New Yorku 8. ura zjutraj, prav toliko, kolikor je bila ura, ko je letalo zapustilo London. Kaj ne, da lahko rečemo, da se bo novo letalo gibalo s hitrostjo sonca?»

Kemija? Da, kemija?

Danes, v atomski dobi, bi mladi človek ne smel v življenje brez osnovnega znanja iz fizike in kemije. Tukajšnja šola je v tem pogledu zelo pomanjkljiva in zato si je treba pomagati drugače.

Knjiga Mladi kemik, *ki jo je napisal prof. Maks Prezelj, vam ne daje samo dolgočasne snovi temveč vas naravnost uvede v kemijo s tem, da vam pokaže celo vrsto poskusov, ki jih boste delali sami ter tako postali - kemiki.*

POL STOLETJA FILMSKE UMETNOSTI

Pred Veliko kavarno na bulevaru Kapucin v Parizu se je zbrala ogromna množica radovednežev, ki so čakali, kdaj se bodo odprla vrata v «Indijski salon». Vsak čas bi morali pričeti vrteti prvo javno filmsko predstavo, ki sta jo pripravila brata Lumier. Publika ni niti slutila, da bo postala priča ostvaritve nove umetnosti, močnejše od vseh dotedanjih.

Ljudje na slikah so oživeli. To je bilo 28. decembra 1895. leta. Takrat še je rodil film, vendar še ne filmska umetnost. Izrazna sredstva in nove oblike te umetnosti so se razvile šele deset do dvanajst let kasneje v Ameriki. Industrializacija duhovnih del v začetku 20. stoletja je zajela tudi film. V času, ko so bila osnovana prva podjetja, kot veliko založniško podjetje, koncertne agencije, novinarski trusti in trgovine z umetniškimi slikami na veliko, so poizkusili izkoristiti tudi film za industrijsko eksploatacijo gledališke umetnosti. Ideja je bila preprosta: posneti gledališke predstave, ki bi se lahko na ta način tovarniško razmnoževale, transportirale in poceni prodajale kakor vsaka druga roba.

Za Francijo se je začel film naglo razvijati v Italiji (prvi film Quo vadis). Nekoliko let pred prvo svetovno vojno pa v Danski, ki je kmalu prevzela vodilno vlogo v Evropi. Ole Olsen, ustanovitelj nordijske filmske družbe, je postal najbogatejši človek v svoji državi, a skandinavska «zvezda» Asta Nilsen je izzvala s tolmačenjem vloge v filmu «Neskončnost» (I. 1910) revolucijo v dojemanju filma, v katerega zgodovino je vstopila kot prva velika umetnica.

Po prvi svetovni vojni je zavzela prvo mesto v filmski produkciji v Evropi Nemčija. Pojavil se je ekspresionistični film, ki je bil delno pod vplivom obstoječe smeri v slikarstvu. Najizrazitejši film takšne vrste je bil «Kabinet dr. Kaligaria». L. 1924 je začela filmska produkcija v Nemčiji upadati in je bilo prvikrat slišati ime Hollywood. Ta je sprejel najboljše igralce in režiserje kot so bili Murnau, Pola Negri, Emil Janings, itd. Hollywood je nudil desetkrat večje plače kot so jih zmogli v Evropi. Največji vpliv na razvoj moderne filmske umetnosti je imel Američan David Griffit, ki je iznašel osnovne principe filmskega jezika. Znan je film: «Rojstvo neke nacije». Njegovo delo je nadaljeval Sergej Mihajlovič Eisenstein, čigar film «Oklopnik Potemkin» je Charlies Chaplin imenoval najboljši film na svetu.

Prvi zvočni film se je pojavil 1927. leta. (Pevec jazza). Zvočni film je kmalu izpodrinil nemega in osvojil svet. Nekdanje filmske zvezde, ki so očarale ljubitelja filma, so izgubile na veljavi. Charlies Chaplin, ki se je prvotno protivil zvočnemu filmu, se mu je prilagodil in sam začel filmati zvočni film. Prvikrat je spregovoril I. 1935 v filmu «Moderni čas».

V Jugoslaviji se je film pojavil prvikrat v Beogradu 26. maja 1896. Že 1905. sta posnela brata Manaki iz Bitolja različne politične dogodke, narodne igre iz vseh krajev Balkana. Vse te dokumentarne filme hranijo v centralni jugoslovanski kinoteki v Beogradu. Vsi filmi, ki so bili posneti v stari Jugoslaviji, imajo v glavnem značaj žurnala in zabavnika. Igralci zagrebškega gledališča Nina Vavra, Milica Mihičić, Božena Kraljeva, Avgust Cilič, a še posebno režiser in igralec Tito Strozzi, so bili prvi pionirji jugoslovanskega umetniškega filma. Vendar njihovih amaterskih poskusov država ni podpirala. Tuji monopolistični uvozniki filma so prekrili jugoslovansko tržišče s svojimi produkti in niso dovolili, da bi se razvila domača produkcija. Tako ni bil v predaprilski Jugoslaviji posnet niti en celovečerni film.

Ogledala iz aluminija

V življenju imamo op..vka z iztiskanimi izdelki iz aluminija, ki niso polirani. Mrena oksida na njihovi raskavi površini ni ravna in odbija svetlobne žarke v razne smeri. Ako pa je površina popolnoma gladka, sijajno odbija svetlobo. Aluminijeva ogledala imajo prednost pred srebrnimi.

Srebro ima večji odbojni količnik kakor aluminij. Vendar postaja tanka plast srebra, ki je položena na steklo in je lahko izpostavljena kemičnim in mehaničnim vplivom, na zraku motna, izgublja svojo odbojno lastnost in zadostuje le lahek dotik k posrebreni površini, da ostanejo nepopravljivi sledovi. Zato pokrivajo s srebrom le notranjo stran ogledala in na srebro polagajo še varovalno plast bakra in nato bakelitni lošč. Takšna ogledala so zelo draga, ker se uporablja visoko kvalitetno steklo pri večjih stroških obdelave.

Mehanična in kemična trdnost aluminija je zelo visoka. Zato pokrivajo ogledala z aluminijem na zunanji strani. Steklo je v tem primeru le podloga in njegov notranji ustroj seveda nima nobenega pomena, ako je površina dobro obdelana.

Steklo, namenjeno za aluminijevo ogledalo, očistijo in operejo in nato segrevajo v brezzračnem prostoru do 300-400 st. C. Nato uvajajo v ta prostor paro aluminija, ki pri svoji kondenzaciji pokriva površino stekla s tankim enakomerno plastjo. Ne glede na sloj oksida ostaja površina ogledala zelo gladka, kakor bi bila polirana, in popolnoma odbija svetlobo.

Pnevmatični vrtalni stroji

Delavec drži v rokah majhen stroj. Gumijasta cev gre od stroja h kompresorju, ki proizvaja stisnjen zrak. Pri okretu ročaja se pričenja sveder vrtalnega stroja vrteti ter vrtati luknjo v jekleno ploščo.

To je pnevmatični vrtalni stroj, ki dela brez običajnega elektromotorja, katerega nadomestuje turbina na stisnjeni zrak. Ta stroj lahko vrta luknje, reže v njih navoj, obdeluje cevi in tako dalje.

Njegova teža je 36-52 kg, torej 2 do 3 krat manjša od običajnih podobnih strojev.

POPUST NA LETALIH ZA STUDENTE

Prva je bila skandinavska letalska družba, ki je za potovanja na letalih priznala študentom 50 odst. popusta. Sedaj se je tej družbi pridružila še letalska družba KLIM, ki za prekooceanske polete prav tako nudi 50 odst. popust.

ŠE S SESTANKA KMETOVALCEV V SV. KRIŽU

Nekaj besed o našem vinogradništvu

O načinu saditve in gnojenja ter o izbiri sort Treba bi bilo misliti na obnovo oljčnih nasadov, kar bi zvišalo letni dohodek naših kmetovalcev

Kmetje v Sv. Križu so na sestanku, ki ga je organizirala Kmečka zveza in o katerem smo že poročali pred nekaj dnevi, razpravljali tudi med drugim o obdelovanju zemlje, posebno pa o vinogradništvu. Priznali so, da je način obdelovanja zemlje v teh krajih skoraj tak kot pred sto leti. Kopanje in druga vinogradniška opravila so nesodobna in nerentabilna. Zlasti je drago gnojenje; gnoj je treba donašati na «paštne» v koših na hrbtu in na glavi. Nizki latniki z gostimi trtami, ponekod je po 80 cm razdalje med posameznimi trtami in vrstami, onemogočajo vsako donosno obdelovanje. Povsod v svetu so že opustili tak način in tudi posamezni vinogradniki so v takih predelih prešli na nov način vzgoje v kordonih in na zeleno gnojenje. Vendar je velika večina vinogradnikov, ki trdijo, da se ta način ne obnese. Nekateri mislijo, da, če bi odstopili od gostega sajenja, bi imeli manjši donos, drugi trdijo, da je nizka vzgoja edino možna zaradi suše, tretji pa so prepričani, da morski vetrovi onemogočajo višje vzgoje. Pretežna večina je tudi proti zelenemu gnojenju, ker so ugotovili, da so imeli s tem načinom manjši pridelek, češ da je zeleno gnojenje pod trtami izčrpavalo že itak skopo vlago.

To so izkušnje vinogradnikov — praktikov, ki jih je treba na vsak način upoštevati in ugotoviti vzroke neuspehov; to tem bolj, ker je hlevskega gnoja z letom v leto vse manj zaradi manjšega števila živine, uporaba umetnega gnojila pa je še omejena. Na eni strani imamo goste nasade, na drugi pa stalno zmanjševanje gnojenja zaradi pomanjkanja hlevskega gnoja in premajhne uporabe umetnih gnojil.

Tudi glede sort in podlag vlada velika dezorientacija. Italijanski strokovnjaki so skušali uvesti na to področje nove sorte, zlasti «Malvasia di Ronchi», ki pa se po splošnem mnenju vinogradnikov ni obnesla, domačim sortam, posebno «Grganji» pa niso posvečali nobene pažnje. Poleg tega niso proučili vzroka propadanja refoška, ki je nekdaj prevladoval kot izredna sorta, danes pa je v popolni degeneraciji. To velja tudi za podlage.

Medtem ko na kraški planoti zelo dobro uspeva «Aramunka», ali na kratko «Romunka» (Aramon), se je po bregovih pred leti izkazala «Montikola» (najbrž gre za Rupestris du Let). V zadnjih letih pa so cepili tudi Kober 5 BB. Glede uspevanja teh sort pa so različna mišljenja med vinogradniki. Nekateri trdijo, da «Montikola» ne uspeva več tako kot nekdaj, da je doba njene rasti krajša in ne doseže več kot 15 - 20 let. Glede «Koberja» so nekateri mišljenja, da ima do domačih sort manjše sorodnosti. (afiniteto) in da ga radi napadajo ogrci (melolonta), ki so ponekod popolnoma uničili te podlage, medtem ko so trte, ki so bile istočasno cepljene na «Montikoli», ostale nedotaknjene. Po mišljenju vinogradnikov bi bilo treba analizirati zemljo in ugotoviti vzroke tako hitremu hiranju podlag, kakor tudi temeljito proučiti podlage in sorte.

Na sestanku so razpravljali tudi o oljčnih nasadih. Oljka je bila donosna in je tudi dobro uspevala. Nikdar pa se niso odločili, da bi nasade obnovili, ko je prejšnje uničil mraz. Vzrok temu je predvsem v tem, da obrodi oljka pozno. Nekateri pravijo, da ne bo mogoče obnoviti oljčnih nasadov, če ne bodo vsi poskrbeli za to, ker se mnoge oljke uničijo z rezanjem oljčnih vejic. Prišli so do zaključka, da je treba misliti na to in začeti z obnovo oljčnih nasadov. Če primerjamo današnje stanje z dejstvom, da so imeli pred leti gojitelji oljk od 5 do 6 hl olja letno, in če preračunamo vrednost po sedanjih cenah, vidimo, da bi lahko imela vsaka družina letno približno 150.000 lir dohodkov samo od oljk.

Sestanek kmetov, na katerem so se pogovorili o stanju kmečkega gospodarstva in sprejeli tudi potrebne sklepe, je bil zelo koristen in bi bilo potrebno, da bi imeli sestanke tudi drugod. Izvedeli smo, da bo Kmečka zveza organizirala take sestanke tudi po drugih vaseh s pomočjo kmetijskih strokovnjakov. Dolžnost oblasti pa je, da nudijo kmetom vsestransko pomoč, gmotno podporo in da skrbijo s primernimi tečaji in šolskim poukom ter s praktičnimi vajami za strokovno izbrazbo odraslih in mladine.

Prišel je čas okrog božiča

Prišel je čas okrog božiča... Spet so se na raznih trgih in ulicah mesta pojavili tradicionalni prodajalci božičnih smrek, ki bodo v teh dneh bolj ali manj bogato obložene razveseljevale otroke. Kot povsod, pa je tudi v tem pogledu nastopila letos kriza. Drevesc je malo in so draga. Izvoz iz Italije so ukinili, ker je tam zaradi pomanjkanja gozdov prepovedana vsaka sečnja. Nekaj malega jih je menda prišlo iz Avstrije, v glavnem pa iz Slovenije, in sicer iz postojnske okolice. Seveda so jih tudi tam posekali le v toliko, kolikor je potrebno za normalno čiščenje in redčenje novih smrekovih nasadov. Malo število drevesc pa je seveda povišalo njih prodajno ceno in če računamo še na preprodajalce, ki morajo tudi imeti svoj zaslužek, potem nič čudnega če moraš dati za majhno in niti ne posebno lepo drevesce kar 1000 in več lir. Vse pa kaže, da bo drugo leto še slabše v tem pogledu, saj drevesca ne rastejo tako hitro kakor si slede božični in novoletni dnevi

Nastavimo lepilne pasove za uničevanje zimskega pedica

Metuljček-mali zimski pedic se pojavi pozno v jeseni, ko nastopi prvi jesenski mraz - Pri nas napada predvsem češnje

Mali zimski pedic je nočni metuljček. Samec je popolnoma razvit kakor metulj sploh, samica pa ima namesto kril le štiri kratke izrastke, zato ne more letati, ima pa tri pare prav krepkih nog, da lahko izvrstno hodi.

Ta metuljček se pokaže pozno jeseni, oktobra in novembra, navadno potem, ko nastopi prvi jesenski mraz. V toplejših krajih in ugodnih zimah ga je včasih videti celo decembra ali januarja. Podnevi ždi na drevju v razpokah in po vejah, kjer ga prav težko zapazimo; šele o mraku oživi in tedaj letajo samci po zraku, samice pa takoj, ko zapuste bubo, tekajo po zemlji do prvega sadnega drevesa in plezajo potem po deblu navzgor. Ko se na deblu oplode, samci kmalu poginejo, samice pa hite v vrh, kjer odložé med popje kakih 350 jajčec v kupčkih po 20 do 40 skupaj. Najljubše so jim češnje in jablane. Mnogoletne izkušnje so pokazale, da se je pedica mogoče ubraniti; najlaže in najbolj gotovo pa v pozni jeseni, ko prileze iz zemlje metuljček, in sicer tako, da polovimo samice, ko lezejo (ker ne morejo letati), po deblu v vrh sadnega drevja. Lovimo pa jih na papirnatih pasovih, ki jih ovijemo okoli debla in namažemo s kakim lepljivim mazilom, na katere se nežne živalice primejo in kmalu poginejo. Te pasove imenujemo zato lepljive pasove. Pripravimo jih pa takole:

Za poldrugi meter od tal prav na gladko osnažimo raskavo skorjo na deblu kakih 20 cm na široko. Ako ima globoke razpoke, jih namaženo z ilovico, da samica pod pasom ne zleze naprej. Nato zavijemo deblo z močnim 10—25 cm širokim papirjem, ki ga v ta namen kupimo, ali pa vzamemo za to kak debel močan papir. Pas privežemo zgoraj in spodaj prav tesno k deblu z vrvico ali še bolje z žico. Naposled ga namažemo okrog in okrog kake tri prste na široko s primernim lepilom, ki ima to lastnost, da ostane več mesecev lepljivo. Pri tem delu moramo paziti, da ne pustimo kakega prehoda pod ali nad pasom, po katerem bi pedičeva samica lahko prišla nepoškodovana v vejevje drevesa. Pasove odstranjujemo zgodaj spomladi. Najbolje je, da jih sežgemo. Zelo priporočljivo je, da jih pustimo do maja na drevju in jih pred pomladjo še enkrat prenovimo (premažemo). Ako bi se na spomlad na kakšnem drevesu pokazali pedici, drevo močno otresemo, nakar zlezejo nazaj in obtiče na pasu.

Lepila ne smemo mazati naravnost na deblo brez papirnate podlage, ker so v njem snovi, ki lahko zamore lubad in tako drevo močno poškodujejo. Zlasti velja to za mlado sadno drevje z nežno kožo.

Zimski pedic je pred leti napravil ogromno škodo na Goriškem, kjer je napadel večinoma jablane. Pri nas napada češnje in jih večkrat hudo obje. Znano je, da so naši sadjarji pred leti uporabljali lepilne pasove z namenom, da uničijo škodljivca. Tudi letos bi bilo potrebno, da zadruge preskrbijo pravočasno sadjarjem že napravljene pasove ali pa potreben material.

IZ GLASILA SLOVENSKEGA KMETIJSKEGA ZADRUŽNIŠTVA «NAŠA VAS»

Pomen korenstva za živinorejo

Pridelovanje korenstva je v Evropi najbolj razširjeno na severu - Korenstvo nudi velik hektarski donos sušine - Tudi pri nas je mogoče pridelek korenstva občutno povečati

Sušilnice za sušenje sena z vročim zrakom so v Angliji predvsem državne. Z njimi pridobivajo «močno krmo» z obilo beljakovin. Sušijo predvsem lucerno, esparzeto in deteljo kot metuljnice, ki vsebujejo največ beljakovin. Gospodarstveniki pa menijo, da je v mirni dobi vendar primerneje uvažati krepka krmila kakor spričo pomanjkanja goriva izganjati iz krme nepotrebno vodo. Kakor v Švici bomo tudi pri nas rešili vprašanje goriva s ceneno električno energijo. Pri nas bodo sušilnice za seno pomembnejše kakor v Angliji.

Ventilatorske sušilnice se čedalje bolj razširjajo na velikih posestvih v Ameriki. Te vrste sušilnic so mnogo cenejše od «vročinskih», toda so manj uspešne. Ker se seno počasi suši na prepihu, se razkraja več organskih dušičnih snovi in izguba je večja kakor pri vročinskih sušilnicah, čeprav znatno manjša kakor pri sušenju na soncu. Za sušenje detelje bi bile takšne sušilnice primerne na zadružnih in državnih posestvih; lističi so mnogo prej suhi kakor stebelca in se zaradi tega pri obračanju in nakladanju ter razkladanju drobijo, čeprav je ozračje razmeroma vlažno.

Vsak večji ameriški farmar je imel silose že zdavnaj prej, kakor so začeli uvajati samonapajalnike in umetne sušilnice. Za silažno koruzo jih bo nedvomno še ohranil. Za ohranjevanje beljakovin detelje in trave pa so silosi brez pomena.

Pridelovanje korenstva je v Evropi na severu precej razširjeno. Korenstvo nudi velik hektarski pridelek sušine tudi v hladnejšem podnebju. V Ameriki pa pridelujejo korenstvo bolj le v okoliših sladkornih tovarn. Drugje pridelovanje opuščajo, češ da so pridelovalni stroški preveliki. Vendar korenstvo pridelujejo v manjšem obsegu tudi na farmah, da uporabljajo krmo kot «tonicum» (blažilno zdravilo) za prašiče in konje.

Iz podatkov švedskih raziskovalcev posnemamo, da vsebuje 100 kg krmilne pese 13 kg suhe snovi — 87 kg je vode; ali: na hektar pridelamo 66.120 kilogramov korenja in 44.670 kg perinja (zelinja, listov), pridelek pa vsebuje 100.100 kub. m vode. Kjer ni v hlevih samonapajalnikov in primerno tople vode, jo mora živina — n. pr. krave za nastanek mleka — prejemati predvsem iz sokov korenja ali kisane krme. Skandinavci priporočajo celo za peso, naj bi ogrevali po nekaj ur v hlevu, preden bi jo pokladali živini. Teoretično prejme krava v 30 kg pese dovolj vode za 20 litrov mleka, če prejme primeren dodatek močnih krmil, pa ima tudi dovolj beljakovin, ki jih vsebujeta sirnina in skuta; slama kot dodatek pa zrahlja gosto gmoto pese v prebavilih živali.

Hektarski pridelek korenstva v Sloveniji prav majhen Prof. Sadar piše v knjigi «Oljnice, korenovke, predivnice in hmelj», da tudi na državnih posestvih niso dosegli povprečno več kakor 231 stotov pese na hektar, medtem ko znaša povprečje na Švedskem 661 stotov. Vlažno podnebje je za pridelovanje korenovk primernejše kakor suho. Pesi ne prija kisla zemlja. Kislost odpravljamo z dolomitnim apnencem. Z apnom je treba ravnati kakor z gnojem in z umetnimi gnojili. Dajaj ga ornici vsako leto vsaj toliko, kolikor ga pridelek nujno potrebuje! Zemljo, zlasti težko, je treba za peso preorati vsaj dvakrat: pred zmrzovanjem na zimo bolj globoko, pozimi pa je treba navoziti in raztrositi gnoj, da hranilne snovi prodrejo v brazde; februarja ali marca je treba orati bolj plitvo in podorati gnoj. April pa po potrebi z večkratnim brananjem zrahljamo brazde, da zemlja razpade v drobtinice„ z valjarjem pa zgostimo zgornjo plast za setev. Nekaj dni pred setvijo pa raztrosimo na široko 6 do 10 stotov nitrofoskala in 4 stote poljedelske soli (cenejša sol, podobna živinski in industrijski), ker pesa zathteva razen kalija tudi obilo natrija, ki ga vsebuje sol. Boraks preprečuje gnitje korenine pese, kolerabe in repe ter v strženih zelja in ohrovta. Navadno že tovarne umetnih gnojil primešajo bor nitrofoskalu, ker je potreben vsem rastlinam. Junija je treba med rastjo potrositi z roko ob redeh 100 kg apnenega dušika. To ponovimo še ob koncu avgusta, če že nimamo neprezračene gnojnice iz dobro zaprte jame. Prof. Sadar omenja tudi dodajanje bakra in žvepla gnojilom. To je verjetno potrebno tam, kjer še ni rednega škropljenja okopavin (krompirja) z modro galico, ker zemlji manjka teh prvin.

Krmila in krmilna sladkorna pesa vsebujeta komaj po 10 do 15% suhe snovi ter sta zelo primerni za govejo živino. Sveži učinkujeta precej odvajalno. Za prašiče je navadno sladkorna pesa s 25% sušine primernejša. Rutabaga (koleraba, popačenka iz nemščine «Kohlrübe») ali švedska repa manj odvaja kakor pesa, zato je moremo pokrmiti več jalovcem in tudi molznim kravam. Vsebuje manj sušine, toda več surovega proteina (beljakovine) kakor pese. Na Danskem jo zelo cenijo in pridelujejo več kakor vseh vrst pes skupaj.

Korenje je po odstotku sušine enako rubatagi, toda čez zimo se teže ohrani. Pri nas bo ohranilo svoj pomen na večjih posestvih. — Repa vsebuje najmanj suhe snovi in čez zimo navadno oleseni do neužitnosti. Kmetje so že zdavnaj spoznali, da krave dajejo manj mleka in da je vodeno, brž ko jim začnejo pokladati repo.

Perinje (zelinje) pese nudi kot pridelek štirikrat toliko beljakovin kakor koreni sami, učinkuje pa močno odvajalno. Perinja ne kaže sušiti. Shranimo ga blizu hleva, največ v tri metre širokem kupu poljubne višine na podloženih stebričih kot zračnikih; nalagamo menjaje plast perinja s plastjo slame. Slama popije presežno vlago. V Ameriki spravljajo celo drobnejšo koruzo za silažo tako čez zimo, kjer nimajo silosov.

Po švedskih podatkih nudi pesa trikrat toliko hranilnih snovi (izraženih v klajnih enotah) in tudi več prebavljive beljakovine kakor pridelek sena z enake površine senoženi. Če primerjamo majhen pridelek naših travnikov tudi z majhnim pridelkom njiv, n. pr. pridelek pese, je treba tudi pri nas priznati prednost pesi. Le lucerna in detelja bi po pridelku presegali peso, najbrž predvsem zaradi tega, ker njivskim pridelkom na splošno preslabo gnojimo.

Glavne dohodke slovenskega kmetijstva je dajala zmeraj živinoreja in posredno po nji mlekarstvo. Zato moramo pridelovati za živino kar največ hranilnih snovi — to se pravi sušine in prebavljivih beljakovin — na hektar. Travnik zahteva najmanj dela, nudi pa tudi najmanj hranilnih snovi. Zato bi jih naj preorali, kjer koli to dopušča lega, in jih uvrstili v kolobar. «Kruh» v obliki zmletega žita — močnih krmil — je živini prav tako potreben kakor človeku. Danska kot najizrazitejša živinorejska in splošno kmetijska dežela uporablja zato okrog 41 odst. vseh za obdelovanje primernih zemljišč za pridelovanje žita, 17 odst. za korenovke, 23 odst. za sejane senožeti in deteljo ter le 14 odst. za trajne travnike. Glede na hektarski pridelek bi bilo treba tudi v Sloveniji podobno razdeliti zemljišča, z razliko, da bi bil glavni pridelek zrnja za živino koruza, medtem ko na Danskem pridelujejo predvsem oves in ječmen; glavno žito za ljudi pa bi naj bila pšenica, medtem ko bi slamo porabili za nastil. Z umetnimi gnojili in z zelenim podorom pa je treba povečati hektarski pridelek vseh posevkov, ker primanjkuje hlevskega gnoja. Razmerje po donosnosti med travami, korenovkami in žitom pa bo ostalo nespremenjeno.

ANTON PEVC

Zakaj še ni kmetijskih strokovnih tečajev?

Že večkrat smo pisali, da si naši kmetje zelo želijo strokovne izobrazbe, da radi obiskujejo strokovne tečaje in so hvaležni za koristne nasvete, da bi izboljšali svoje kmetije, dvignili svoje gospodarstvo in sledili napredku. Stalno tudi poudarjamo, da je zelo pereče vprašanje strokovne izobrazbe kmečke mladine in da tudi zaradi zaostalosti in nezadostne strokovne izobrazbe naše kmetijsko ne napreduje.

Čudno zveni vse to v današnji dobi, še bolj čudno in nerazumljivo pa je to dejstvo v teh krajih, v bližini velikega mesta, v srcu Evrope. Toda vse postane jasno, če pomislimo, da imajo tu škarje in platno v rokah in da odločajo o našem kmetijstvu ljudje, ki sovražijo naš narod in si ne žele njegovega napredka. Dolžnost oblasti, zlasti pa organov, ki so za to postavljeni, je da skrbe za strokovno izobrazbo kmečkega življa. To je tako razumljiva zadeva, da drugod po svetu ni sploh več govora o tem. Le tu pri nas se mora naš kmet še boriti za to osnovno pravico.

Zdaj je najbolj primeren čas za večerne tečaje, ker imajo kmetje manj dela na polju. Kmetijsko nadzorništvo bi moralo poskrbeti za večerne tečaje, a kakor nam je znano, je bil tak tečaj do sedaj le v eni vasi in ne vemo, če bo še kakšen. Poudarjamo pa, da če pri kmetijskem nadzorništvu nameravajo poslati v slovenske vasi italijanske predavatelje, kakor prejšnja leta, potem je bolje, da takih tečajev sploh ne prirejajo in naj opustijo vsako tako misel.

Tečaji morajo biti ker jih kmetje zahtevajo, toda v slovenščini. Nobeno opravičilo ne drži. Italijanski pouk v slovenskih krajih spada v okvir poitalijančevanja. In temu mora biti konec! Slovenskih strokovnjakov pa ne primanjkuje, manjka le dobra volja pri ZVU, da bi jih sprejela v službo

CIKASTA VINA

Mnogi naši kletarji se letos pritožujejo, da je po naših vaseh precej cikastih vin. To je nevarna bolezen, o kateri moramo spregovoriti nekaj besed in interesentom dati nekaj nasvetov.

Cikasto vino vsebuje visoke količine hlapljivih kislin, ki imajo v glavnem značaj ocetne kisline. Vino, ki vsebuje več kot 1.5% hlapljivih kislin, je neužitno. Vinski zakoni vseh držav na svetu celo prepovedujejo prodajo teh vin, ker so nezdrava za človeški organizem.

Razumljivo je, da kmetovalec težko proda bolno vino, če pa mu uspe, ga mora prodati po nižjih cenah. Koliko se je trudil, preden je vino pridelal, na koncu pa ima pri prodaji le razočaranje.

Kako se ta bolezen pojavi? Obolenje vina povzroča ocetna glivica (becterium aceti), ki pretvarja alkohol v ocetno kislino in vodo. Na razvoj te glivice vplivata predvsem kisik iz zraka in toplota. Čim bolj je vino izpostavljeno zraku (če je v kleti nad 18 stopinj Celzija toplote), tem hitreje se bo glivica množila.

Bolezen se pojavlja pri vinih, ki izhajajo iz mošta, ki je kipel dalj časa na tropinah v odprtih kadeh pri visoki temperaturi, ne da bi tropine med kipenjem potapljali v mošt. Posebno nevarno za okužbo je, če preseže gornji sloj tropin rob kadi, tako da je izpostavljen zraku. Tudi če vskladiščimo vino v cikaste sode ali če pretakamo vino z nesnažnimi posodami, črpalkami ali cevmi, se mnogokrat pojavi bolezen. Nevarno za okužbo je tudi, če prevažamo vino v vročih poletnih dnevih in če ga hranimo v nepolnih sodih.

Zdravljenje bolnih vin je zelo težavna stvar in večkrat nemogoča. Če je bolezen v začetni fazi, lahko nevtraliziramo kislino z apnenim karbonatom le, da tedaj odstranimo vinu tudi zdravo vinsko kislino in s tem vino izgubi na kvaliteti. V vinskih kleteh cikasta vina v začetni fazi pasterizirajo. V ta namen uporabljajo pasterizatorje, ali teh strojev ni mogoče nabaviti in zaradi tega ta način zdravljenja kislih vin odpade.

Kako zdravimo z navadnim in dosegljivim načinom cikasta vina? Če je vino v začetni fazi, moramo pred pretakanjem sod zažveplati. V ta namen uporabljamo kalijev metabisulfit. Na hl vina dodamo le 15 gr kalijevega metabisulfita. Ta postopek velja tudi za vina dvomljive narave. Določeno količino metabisulfita vložimo v vrečico in to obesimo v sod tako, da sega vsebina vrečice pod površino vina v sodu. Po treh dneh, ko se snov raztopi, vino pretočimo, tako da ne pride v dotiko z zrakom črpalk ali vsaj gumijastih cevi. Vino pretakamo v zdrav, čist in dobro zažveplan sod.

Če je razvoj ocetnih glivic že precejšen, je najbolje, da vino, v kolikor še odgovarja, potrošimo ali ga destiliramo v žganje.

Da se v bodoče pri nas ta bolezen ne bo pojavila, svetujemo kletarjem, da se strogo držijo naslednjih navodil:

ne prevažajmo večkrat zmehčano grozdje v odprtih sodih;

ko polnimo vrelne kadi, moramo paziti, da klobuk tropin, ki plava na površini mošta, obtiči pod gornjim robom kadi, ker se v tem prostoru ustavi ogljikov dioksid, ki preprečuje dostop zraka k tropinam;

tropine moramo večkrat na dan potisniti v mošt;

preden je končano burno kipenje mošta, moramo pretočiti mlado vino iz kadi v sode;

pri tihem kipenju moramo varovati vino, da ne pride v dotiko z zrakom in to dosežemo z vrelnimi vehami;

prazne sode moramo pravilno hraniti in jih večkrat zažveplati;

ne smemo uporabljati sode z neprijetnim vonjem;

ves kletarski inventar moramo po uporabi temeljito oprati in posušiti ter pravilno shraniti;

vinu v sodih moramo redno dolivati. Če nimamo pri tem na razpolago dovolj zdravega in podobnega vina, moramo prazen prostor nad vinom v sodu zažveplati;

vino moramo pretakati vedno v čiste, zdrave in zažveplane sode.

RJA POVZROČA VELIKO POTRATO V KMETIJSTVU

Kmetovalec, ki zanemarja svoje orodje in kmetijske stroje tako, da rjavijo, potratno gospodari. Dober gospodar prevleče s firnežem tiste železne in jeklene dele orodja in strojev, na katerih lahko ostane barva pri njihovi običajni rabi, druge njihove železne odnosno jeklene dele pa ščiti proti rji s primernim oljem ali drugimi maščobami, če ne rabi orodja odnosno kmetijske opreme.

TEČAJ O OBRAVNAVANJU BOLEZNI PERUTNINE

Pod pokroviteljstvom Organizacije za evropsko gospodarsko sodelovanje in s podporo ameriške ustanove za delovanje v tujini, je francosko zunanje ministrstvo v času od 8. do 18. dec. organiziralo drugega v vrsti praktičnih poljedelskih tečajev, o bolezni perutnine, ki vsako leto povzroča hude zgube kmetovalcem, kar pa na drugi strani vpliva na dvig cene perutnine.

Tečaja se je udeležilo približno 40 strokovnjakov, od katerih je ena tretjina veterinarjev, ostali pa so strokovnjaki za perutninarstvo iz držav članic OEEC. Preprečevanje bolezni perutnine, vštevši posebne bolezni prebavil, in dihalnih organov, je v zadnjih 20 letih zelo napredovalo. Iz gospodarskih razlogov pa tako kmetovalci kot veterinarji zanemarjajo perutnino na račun bolj donosnih živali kot sta govedo in konj. Cilj tečaja je vzbuditi tesnejše sodelovanje med kmetovalci, strokovnjaki za perutninarstvo in veterinarji pri uporabi modernih metod pri obravnavanju bolezni perutnine, posebno v okviru, državnih načrtov za preprečevanje in zatiranje teh bolezni.

Glas naših vasi

Glas s Proseka

Iz naše vasi ne izve javnost nicesar, ker nihče od vaščanov ne smatra za potrebno napisati nekaj iz našega vaškega življenja. Ker smatram, da ni to prav, sem se odločil za naslednje poročilo:

Prosečani smo s Kontovelci vred ponosni na svoj pevski zbor, ki je zaradi svoje kvalitete zavzel precej ugledno mesto. Le škoda, da je izgubil svojega požrtvovalnega pevovodja, tovariša Černelča. Na srečo ima sposobnega namestnika v tov. Cibicu. On je jamstvo, da bo zbor napredoval.

Naše godbeno društvo bo skoro praznovalo petdesetletnico svojega obstoja. Se sodeluje nekaj njegovih ustanovnih članov — onih, ki so mu dali narodni žig.

Škoda, da nimamo dramske družine, ker bi bile za to zelo sposobne moči. Današnja mladina ima nove težnje, nove potrebe in zahteve; ugaja jim brzina in nagla menjava okolja, slikane dogodivščine in šport. Nekdanja lepa navada vasovanja s prepevanjem narodnih in tudi umetnih pesmi, je le še spomin starejših.

Celoten način življenja se je spremenil. Mesto je odtegnilo vaščane z zemlje in je danes kmetovanje neznatna pridobitna veja. Imamo le štiri prave kmete, od ostalih vaščanov je nekaka polovica, ki ima poleg zaslužka še nekaj zemlje, dočim je druga polovica brez pedi trdnih tal pod nogami in odvisna le od zaslužka. Nekoč smo redili okrog 250 glav goveda in pridelali okrog 3.000 hl vina, danes ima vas okrog 100 goved (skoro izključno krave) in 2.000 hl vina. Nekateri vaščani si pomagajo s cvetličarstvom, a s tem ni preveč kruha, ker je močna konkurenca z uvozom iz Italije.

Naše delavstvo je pretežno zaposleno v Trstu, nekaj pa v zadrugi za nakladanje in razkladanje na proseški postaji. Do nedavno je bilo od 120 do 150 delovnih moči, v zadnjih mesecih, zlasti po 8. oktobru, pa je z zastojem prometa padla zaposlitev. Ta primer zadružnega gospodarstva pa je že dokazal, kaj pomenijo združene moči. Škoda, da ne morem s tem dopisom pisati o njen kaj več. Javnosti je že znano, da je naša angloameriška ali italijanska uprava poskrbela za osveženje naše vasi z novim ubežniškim naseljem s 25 hišami ali 50 družinami pretežno slovanskega porekla (Rusi, Poljaki, Bolgari). Mi smo mišljenja, da so udobne hiše namenjene drugim — za osveženje «italianissime». Vsi brez izjeme upamo, da nam razvoj dogodkov ne bo dodelil take usode.

Tudi Prečnik se je izkazal

Naš dnevnik je poročal kako odlično je uspela nabiralna akcija v Dolini za obdaritev jugoslovanske vojske. Ljudstvo je izpričalo svoje zdravo politično mišljenje na način, ki prepričljivo pove kako pravilno si zna razlagati kominformistično protislovensko in tudi protiljudsko politiko. Enako razveseljiv uspeh v sličnj akciji smo zaznamovali tudi pri nas. To je toliko bolj značilno, ker so kominformisti šteli našo vas za svojo trdnjavo. Trdnjava pa mora biti zgrajena iz trdnega moralno-političnega gradiva ne pa iz takega kot ga Vidali ne more nuditi svojim pristašem. Zato so vse njegove trdnjave papirnate.

Že večkrat smo omenili, da naša pot zelo kvarijo vojaška vozila. Za občino pa smo preveč odmaknjeni in ne vidi naših vaških potreb. Ni se čuditi, če se vaščani nad tem jezijo.

Iz Loga

V Logu imamo gostilno «Pri Grgurjevih». Gostu, ki zaide v to pivnico se zdi, da je kje v kaki Makaronovi deželi. To razodevajo razni napisi na steni kot na pr. «oggi pesce fritto», «oggi baccala in bianco» itd.; vse izključno v blaženem Dantejevem jeziku. Če bi bil kak napis še v angleščini, španščini in turščini bi mislil, da si ta čas najmanj v Monte Carlu, a ne v lepem slovenskem Logu. Cemu, zakaj tako? — Digo.

Gabrovčani so zaskrbljeni

Tudi pri nas se vrti pogovor okrog tržaškega spora, ki se vleče v našo in v škodo vsega tržaškega delovnega ljudstva. Mi želimo le delo s poštenim zaslužkom in mir, torej samo to, kar je splošno koristno. Tega pa ne bomo nikoli dosegli, dokler nam bodo delili delo tisti, katerih politični interesi so nasprotni tistim delovnih rok ali dokler bodo te le orodje njihovega (kapitalističnega) stroja. Zemlje, narodi in njih delovno ljudstvo so samo predmet njihovih kupčij za pridobivanje. Se koliko časa?

Tako in enako gre beseda v zaskrbljenosti za jutrišnji dan, ker ne vemo kam bo nagnila usoda Trsta, kdaj bo to rešeno in kako bo do tedaj z našo zaposlitvijo. Kaprice italijanskih imperialistov, lačnih te in ostale naše zemlje, ne čuti samo italijansko gospodarstvo, ampak tudi mi. Pri nakladalni in razkladalni zadrugi na železniški postaji Proseк so zaposleni tudi Gabrovčani. Ker so se trgovski odnosi med Italijo in Jugoslavijo — in to samo po krivdi uradne Italije — poslabšali, je uvoz lesa iz Jugoslavije prenehal, in je zato malo dela. Vidimo, da si Jugoslavija zelo prizadeva, da bi ustvarila z Italijo prijateljske odnose in z naročili pri tržaški industriji pomagala našemu delavstvu, a so imperialisti za to gluhi.

STARA IN ZNANA TVRDKA

TULIAK RODOLFO

ki se je preselila v

Ul. della Guardia 15

tel. 95089

z zadovoljstvom obvešča svoje odjemalce, da ima na razpolago novo vrsto šivalnih strojev svetovne znamke

SIMCA

s križnim šivom za gumbnice, pritrjevanje gumbov in čipk ter vezenje brez okvira.

25-letno jamstvo. Naprodaj rabljeni poglobljivi stroji in v omaricah. Vzamemo v račun in dobro plačamo rabljene stroje. Popravila z jamstvom. Obročno odplačevanje po 50 lir dnevno. Brezplačen pouk v vezenju.

KAROSERIJA

BEMBIČ izvršuje vsa popravila avtomobilov in predeluje karoserije

Trst, Ul. Cologna 48 - tel. 52-32

AVTOPODJETJE **STAR**

Tovorni prevozi ◆ Tel. št. 5608 ◆ Osebni avtobusni prevozi

AVTOGARAŽA z MEHANIČNO DELAVNICO

TRST - Ulica Moreri 7 - ROJAN

GEOMETER

izdeluje načrte za hiše in vile, zemljeknjižne in katastrske mape (tavolare) ter meri in preverja zemljišča. — Urnik pisarne od 17. do 19. ure. Brezplačne informacije in tehnični nasveti.

TRST - UL. CORONEO ST. 1/III - TEL. 5960.

ČEVLJE dobre in poceni

dobite za velike in male v trgovini

Josip Trevisani

TRST, Ulica Vasari 10 - tel. 69661

MOTOM 48 CCM

Cudoviti motorček, ki vas pelje povsod. Prodaja na obroke do 18 mesecev. Pritikline in nadomestni deli za vse motorje, hitra popravila

Zastopstvo „Gilera"

MOSCHION & FRISORI TRST, Ul. Valdirivo 36 tel. 23-475

ZASTOPNIK IN GLAVNA ZALOGA

ZADR. KONZORCIJ TRGOVCEV Z JESTVINAMI

TRST - Ul. Valdirivo 3, tel. 50-34

TRST, nedelja 20. decembra 1953

VREME Vremenska napoved za danes: Se vedno pretežno oblačno vreme z vmesnimi padavinami. — Temperatura brez bistvene spremembe. — Včerajšnja najvišja temperatura v Trstu je bila 10.8 stopinje; najnižja 9.6 stopinje.

PRIMORSKI DNEVNIK

RADIO Opozarjamo vas na sledeče oddaje: **Jug. cona Trsta:** 8.15: Slovenske narodne. 16.00: Pojo pevski zbori s Primorskega in Tržaškega. **Trst II.:** 16.30: Slovenski zbori. 19.10: Loeffel: Pet irskih fantazij. **Trst I.:** 17.15: Simfonični koncert, dirigira Leonard Bernstein.

DNEVNIK SLOVENCEV V ITALIJI

TAKO DOLOČA ITALIJANSKO-JUGOSLOVANSKI SPORAZUM

Danes dokončna umaknitev čet iz obmejnih krajev

S tem bo ustvarjena podlaga za znosnejše odnose med sosednima državama in za boljše ravnanje oblasti z našo manjšino

Po sporazumnem dogovoru med Italijo in Jugoslavijo ter na podlagi izjav vojaških predstavnikov v zadnjih dneh lahko sklepamo, da bo danes ob polnoči na obeh straneh od Devina do Trbiža vzpostavljeno normalno stanje.

Z umikom vojaških čet v svoje baze bo Gorica in ostali obmejni kraji dobila svoj prejšnji videz, prebivalstvo se bo rešilo strahu in trgovina bo prav zdaj pred prazniki ponovno zaživela. Posebno slovensko prebivalstvo, ki je to mučno vojaško stanje še posebej občutilo, pozdravlja spremembo in upa, da bodo goriške oblasti storile vse, da se popravi diskriminacijsko ravnanje proti slovenski manjšini, storjeni prav v zadnjih dveh mesecih. Kajti tako oblasti, kakor vsi ostali, ki lahko vplivajo na javno mnenje, se morajo zavedati, da se dobri odnosi med dvema državama lahko merijo predvsem po ravnanju z manjšinami, ki so na teritoriju ene ali druge izmed zainteresiranih držav. Seveda se bodo takoj našli «branitelji» beguncev iz cone B, ki bodo prinašali v svojih propadajočih glasilih vse mogoče pravljice o «pogromih italijanskih prebivalcev v coni B».

Toda tako svetovna javnost kakor tudi domača, posebno pa Slovenci v Italiji predobro vemo, kako spoštujejo človečanske pravice v Jugoslaviji in kako v Italiji, posebno ko gre za slovensko in avstrijsko narodno manjšino.

Pojasnilo župnika Kračine

V zvezi z dogodki, ki so bili v začetku decembra po nekaterih cerkvah Beneške Slovenije, ko so namreč vojaki začeli zapuščati cerkev, kjer so župniki opravljali bogoslužje v slovenščini, je župnik iz St. Lenarta Angel Kračina objavil v listu «Vita Cattolica» iz Vidma 13. decembra naslednje «Pojasnilo»:

«Z ozirom na neki dopis, ki je izšel dne 1. t. m. pod naslovom «Pri slovenski pridigi gredo iz cerkve», si štejem v dolžnost, da pojasnim:

1. Pridiga je bila v italijanščini; v slovenščini se je izvršil le ustni prevod evangelija naravnost po knjigi, potem ko se je evangelij prej prebral v italijanščini.

2. Maša, o kateri je govora, ni bila namenjena samo vojakom; od teh je bil navzoč le majhen oddelek, dočim so tvorili večino prisotnih verniki domačini.

3. V tej župniji je star običaj, da se molitve po maši opravljajo v domačem jeziku.

4. Župnik čestita zaradi dostojnega obnašanja, ki so ga kazali ob sličnih prilikah v isti cerkvi italijanski vojaki, ki so bili navzoči pred oddelkom, ki je o njem govora.

5. Dovoljuje si opomniti, da gostoljubnost nalaga obzire tako gostiteljem kakor gostom.»

ANGEL KRACINA
župnik

Zgornje vrstice samo potrjujejo naše pisanje prejšnjih dni, da se namreč po beneških cerkvah ni nikoli dogodilo kaj takega, da bi domači vojaški ali finančni oddelki zapuščali cerkev, če je župnik opravljal del bogoslužja v slovenščini, pač pa je do takega dogodka prišlo, ko so prišli v vas vojaki, ki jih je Pella poslal v avgustu.

Drugo nadvse važno pa je ugotovitev, da je v St. Lenartu že od nekdaj star običaj, da se opravljajo molitve po maši v domačem jeziku, to se pravi v slovenščini.

Prepričani pa smo, da bodo klub vsemu slovenski duhovniki v Benečiji znali braniti to pravico, čeprav jim obč. tajniki in župani pošiljajo pisma, v katerih jih pozivajo, naj opustijo slovenščino v bogoslužju.

SEJA POKRAJINSKEGA SVETA

149 milijonov lir primanjkljaja v pokrajinskem proračunu za leto 1954

Proračun predvideva 990.300.000 lir izdatkov
Sedem milijonov manj primanjkljaja kot lani

Včeraj popoldne se je na sedežu Trgovske zbornice začela seja goriškega pokrajinskega sveta, ki bo zaradi važnosti dnevnega reda trajala več časa. Pri seji je bilo včeraj prisotnih 15 svetovalcev; opozicija je bila dobro zastopana, manjkalo pa je precej zastopnikov vladne stranke.

Zaradi odsotnosti enega izmed članov pokrajinskega upravnega odbora so več točk dnevnega reda odložili. Svet je po soglasni odobritvi spremembe statuta vajeniške zasebne šole v Gradiški «Maccari» prešel na obravnavo pokrajinskega proračuna za leto 1954. Proračun predvideva 990,300.000 lir izdatkov. Imel pa bo 149,000.000 lir primanjkljaja, ki ga bo seveda morala kriti država. Letošnji proračun bo imel 7 milijonov manj primanjkljaja, kar je samo v dobro pokrajini, toda zelo daleč smo še od aktivnega ali vsaj izenačenega proračuna.

KINO

CORSO. 14.30: «Voščena krinka», tridimenzionalni film, Warnecolor.
VERDI. 15: «Morski ropar», barvni film, L. Hayward in P. Medina.
CENTRALE. 15: «Nedeljsko dekle», barvni film, D. O' Keefe in M. Lewis.
VITTORIA. 14.30: «Cilj: Budimpešta», D. Andrews in M. Toren.
MODERNO. 15: «Osvajalci Sirte», barvni film, J. Payne in M. O'Hara.

Naš tedenski pregled

(Nadaljevanje s 3. strani)

sama vanjo vključi. Je pa med Londonom in Washingtonom še toliko neporavnanih računov, da tiči morda vzrok popolnoma drugje, morda celo v Suezu ali v Iranu.

Kaže pa, da ta nenadna ameriška naglica z evropsko vojsko ni več preveč ugodna za izsiljevalske načrte rimske diplomacije. Washingtonu, ki se na vse načine trudi, da bi pripravil oklevajoče Francoze, da končno le ratificirajo pogodbo o evropski vojski, postaja italijansko obotavljanje, povezano z izsiljevanjem zaradi Trsta, počasi odveč, zlasti še, ker na eni strani kaže, da Francozi nalašč poskušajo zavlačevati rešitev tržaškega vprašanja, da bi s tem zavlekli italijansko ratifikacijo in imeli več izgovorov za lastno odlašanje, na drugi strani pa se je pokazalo, da se je poskus «radikalne rešitve» tržaškega vprašanja z enim samim «kirurškim posegom» — mislimo na 8. oktober — ponesrečil in da torej v tem kratkem času nikakor ne bo več mogoče zadovoljiti Italijo v Trstu, doseči s tem italijansko ratifikacijo pariške pogodbe in nato pritisniti na Francijo. Zato se tudi zdi, da Pella ni bil preveč zadovoljen s svojim pariškim razgovorom z Dullesom in da mu je ameriški zunanji minister nalil čistega vina, da naj namreč Italija ratificira pogodbo o evropski vojski ne glede na Trst.

r. c.

IZPRED GORIŠKEGA KAZENSKEGA SODIŠČA

OBOROŽEN NAPAD na kolesarja pri Romansu

Napadalec je imel zakrinkan obraz z robcem - Ker se kolesar na poziv ni hotel ustaviti, ga je z dvema streloma ranil - Osumljenec obsojen le na pogojno kazen

V petek je bilo precej živo v prostorih goriškega kazenskega sodišča. Na dnevnem redu je bilo več procesov, od katerih je bil pač najzanimivejši proces proti 28-letnemu Giuseppu Usopiazzi iz Gradiške. Čeprav ga je sodišče klicalo na zagovor samo zaradi hranjenja vojaške municije in tritola, vendar je bil Usopiaz za svoj čas osumljen tudi oboroženega napada na Vittoria Fonzarija iz Romansa, kar pa mu preiskovalne oblasti niso do danes mogle dokazati.

25. oktobra lanskega leta se je po 18. uri vračal proti Romansu delavec Fonzari; bil je na kolesu, ko se mu je iznenada približal neznanec, ki je od njega zahteval, naj se takoj ustavi. Fonzari je brezskrbno nadaljeval svojo pot, toda neznanec ni hotel mirovati. Postavil se mu je nasproti in tokrat je napadeni zagledal pred seboj človeka, katerega obraz je bil pokrit z belim robcem. Toda Fonzari je bil pogumen in mu strgal robec z obraza. Tedaj je pripeljal z nasprotne strani tovorni avto in neznanec je obrnil kolo v drugo smer. Se prej pa je proti Fonzariju, sprožil dva strela iz revolverja, ki ga je držal naperjenega proti delavcu.

Kljub dolgi preiskavi, ki sta jo začeli policija in sodna oblast po Gradiški ter po ostalih bližnjih krajih, ni bilo mogoče najti omenjenega neznanca. Po nekaterih sumljivih znakih pa se je 27. oktobra policija namenila v stanovanje Giuseppa Usopiazze v Ulico Aquilea 75. Usopiazza se je nekaj časa protivil preiskavi, toda policija je kmalu v stanovanju našla 17 nabojev za puško, tritol in še nekaj orožja. Kljub večkratnemu izpraševanju o morebitni udeležbi pri napadu na Fonzarija in kljub soočenju obeh policija in sodne oblasti niso mogle dobiti potrebnih dokazov. Fonzari je bil zaradi ran več časa tudi v goriški bolnišnici.

Kazensko sodišče je obsodilo Giuseppa Usopiazzo na pogojno kazen 8 mesecev zapora, 2000 lir globe in na povračilo sodnih stroškov.

Predsednik sodišča: dr. Storto; državni tožilec: dr. De Marsi; zapisnikar: Omeri.

Poroka

Včeraj dopoldne sta se v Gorici poročila učiteljica Neda Gravner in uradnik Glavko Jurašek iz Trsta. Mlademu zakonskemu paru želijo vso srečo družina Pavlin ter vsi prijatelji in znanci.

DEZURNA LEKARNA:

Danes posluje ves dan in ponoči lekarna Pontoni - Bassi, Raštel 27 - tel. 33-49; od 8. do 12.30 pa je dežurna lekarna Alesani, Ul. Carducci 12 - tel. 22-68.

ŠPORTNI DNEVNIK

MED AVSTRALIJO IN ZDA FINALE ZA DAVISOV POKAL

ZDA-BELGIJA 4:1

Trabert in Seixas sta vsak v treh setih premagala Brichanta in Washerja

BRISBANE, 19. — Ko je Tony Trabert z odlično igro premagal Belgijca Brichanta s 6:4, 6:3, 6:1, je že bila zmaga na medconskem turnirju za Davisov pokal na strani ZDA. Zadnja igra torej ni mogla biti po stanju 3:1 več odločilna. Seixas, ki v dvoje ni nastopil in je bil, če drugega ne, vsaj spočit, je nastopil proti Washerju. Čeprav tudi danes Američan še ni bil v svoji običajni formi, je lahko zmagal, ker se je Washer zdravstveno slabo počutil. Kljub temu je pa le nudil precejšen odpor. Seixas je zmagal s 6:2, 7:5,8:6.

Na koncu leta, od 29. do 31. decembra, bo v Melbournu zadnje dejanje tekmovanja za Davisov pokal, ko se bo Amerika dvobojevala z Avstralijo. Po tem, kar so pokazali Američani v dvoboju z Belgijci in na nekaterih turnirjih v Avstraliji, kjer so nastopali tudi njihovi nasprotniki v finalu (Rosewall, Hoad itd.), je treba smatrati Avstralce za sigurne favorite.

* * *

Zvečer je Billy Talbert objavil sestavo moštva, ki bo igralo proti Avstraliji: sam Talbert, Seixas, Trabert in Richardson. Predsednik avstralske zveze Brockes pa je objavil, da bodo Avstralijo zastopali Hoad, Rosewall, Rose in Hartwig.

V Luganu bo 26. decembra namiznoteniški mednarodni turnir, ki se ga bodo udeležili tekmovalci iz Švice, Avstrije, Jugoslavije, Nemčije in Italije.

MILAN, 19. — V hokeju na ledu je moštvo Milan-Inter premagalo Davos (Švica) s 13:7 (6:0, 5:4, 2:3).

* * *

BOZEN, 19. — Hockey Club Bozen je premagal H. C. Innsbruck s 7:4 (2:0, 3:3, 2:1).

Graham premagal Younga

NEW YORK, 19. — Billy Graham je postavil svojo kandidaturo za naslov svetovnega prvaka srednje kategorije. Premagal je namreč težjega Paddyja Younga še bolj prepričljivo kot junija Carl Bobo Olson.

* * *

Z zmago nad Valentinijem si je osvojil prvenstvo Italije v boksu srednje-lahke kategorije Melis iz Cagliarija.

Madžarska plavalna reprezentanca bo odšla na spomlad v Kalifornijo, kjer se bo udeležila nekega mednarodnega tekmovanja.

Tudi Zatopek v Sao Paolu

SAO PAOLO, 19. — Javljajo, da je potrjena vest, da se bo teka na Silvestrovo noč v Sao Paolu udeležil tudi Emil Zatopek, ki bo prispel v Sao Paolo 28. decembra.

S smuškim skokom iz Avstrije v Nemčijo

MUENCHEN, 19. — V Kiefersfeldnu na Tirolskem so napravili smučarsko progo, ki se začne v Avstriji in se konča v Zahodni Nemčiji. Na progi je tudi majhna skakalnica, ki je postavljena prav tam, kjer se državna meja seka s smučarsko progo. Smučarji torej skakajo čez mejo. V začetku in na koncu proge pa avstrijski in nemški obmejni organi pregledajo potne liste smučarjev.

Moskovski košarkarji so dvakrat zmagali v Brnu. Moskovska A-reprezentanca je premagala Češkoslovaško A s 64:62, mešana moskovska reprezentanca pa mladinsko češkoslovaško reprezentanco s 73:48.

* * *

Za košarkarsko prvenstvo bodo danes igrali: Pavia-Benelli, Itala-Junghans, Gira-Varese, Borletti-Triestina, Goriziana-Virtus, Reyer-Roma.

Rekord Ceha Bacika na 100 m hrbtno z 1:6,7, ki ga je postavil pred kratkim, predstavlja enega izmed najboljših letošnjih evropskih in svetovnih rezultatov na tej progi.

Zopet Wolverhampton prvi

LONDON, 19. — Rezultati prvenstvenih tekem prve angleške divizije:

Aston Villa - Cardiff 1-2; Bolton - West Bromvich 2-1; Burnley - Charlton 2-0; Chelsea - Blacpool 5-1; Huddersfield - Arsenal 2-2; Manchester United - Liverpool 5-1; Preston - Middlesbrough 1-0; Sheffield United - Portsmouth 3-1; Sunderland - Newcastle 1-1; Tottenham - Sheffield Wednesday 3-1; Wolverhampton - Manchester City 3-1.

Zaradi poraza je West Bromvich moral zopet prepustiti vodstvo na lestvici Wolverhamptonu. Vztrajno napreduje tudi Arsenal, državni prvak, ki je bil dlje časa prava senzacija s svojim vztrajanjem na zadnjem mestu. Lestvica je sedaj na vrhu taka:

Wolverhp.	23	15	5	3	58:32	35
Bromvich	23	16	3	5	61:32	33
Huddersf.	23	12	6	5	42:25	30
Burnley	23	15	0	8	52:39	30
Bolton	22	9	8	5	39:32	26
Arsenal	23	9	6	8	45:23	24
Manch. U.	23	7	10	6	40:33	24

Jensen pojde v Pariz?

Zaradi Danca Jensena, ki ga je Triestina kupila, pa zaradi italijanskih odlokov o nogometaših-tujcih ni mogel nastopati, je sedaj Triestina v pogajanjih z nekim pariškim klubom. Triestina je mislila, da bo italijanski odlok lahko obšla, ker bi tak odlok ne smel veljati na STO. Vendar so ji zagrozili s posledicami, tako da si je raje premislila. Če Jensena proda za isti denar ali še draže, potem vsaj zgube ne bo.

GRAND HOTEL TOPLICE
BLED
vas vljudno vabi na
tradicionalno silvestrovanje

Prepričani smo, da boste s postrežbo in prosto zabavo zadovoljni.

Naslednji dan bo otvoritev žičnice na STRAZO v neposredni bližini hotela. — Gostom je na razpolago bazen s toplo termalno vodo (23 stopinj C) v samem hotelu.

CENE PENZIONA za 7-dnevno bivanje po 950 din dnevno; za 5-dnevno bivanje po 1000 din dnevno; za 3-dnevno bivanje po 1050 din dnevno.

Za cenjeni obisk se priporoča uprava hotela.

PODJETJE brata ŠVARA
Elektromehanična delavnica za avtomobile in motorje
TRST - Ul. Giulia štev. 28
Telefon: 96-742

Mizarji podjetniki kmetovalci! *Deske smrekove, macesnove in trdih lesov in trame nudi najugodneje*
CALEA TRST viale Sonnino 24 Tel. 90441

Dr. N. GIGLIA
ZDRAVNIK KIRURG ZOBOZDRAVNIK
Izdeluje proteze v jeklu, zlatu, kavčuku in plastiki. — Zdravi z najmodernejšimi sistemi.
Sprejema od 9. do 13. ure in od 15. do 20. ure.
TRST - Ul. Torrebianca št. 43 (vogal Ul. Carducci) - Tel. 71-18

AUTOMOBILE ODDAJA V NAJEM
za prevoz potnikov na STO in v inozemstvo
FRANC LIPOVEC
TRST - UL. TIMEUS ŠT. 4
Tel. 90296 - urad
Tel. 33113 - dom
CENE UGODNE

BELTRAM
IMPORT ◆ Ul. Valdirivo 3/1 tel. 69-91 ◆ EXPORT
Odpremlja hitro po najnižjih cenah darilne pakete za Jugoslavijo in druge države.
Pošiljajo se zdravila, tekstilno blago šivalni stroji, radijski aparati, harmonike, kolesa, vespe in sploh vse, kar je potrebno.
Tvrdka razpolaga z lastnim skladiščem v prosti luki (Punto franco) 2-a-21. Obrnite se osebno ali pismeno na naš gornji naslov.

Ne bo vam žal, ako si boste nabavili čevlje v trgovini
CEC ALOJZ
TRST - Trg tra i Rivi 2.
Ima veliko izbiro elegantnih moških in ženskih modelov

Krojačnica Petelin
NABREZINA št. 145
izdeluje moške in ženske plašče, obleke, ženske kostime, po najmodernejšem zadnjem kroju.
CENE ZMERNE
Ima na razpolago veliko izbiro vzorcev najboljših tovarn.

KOLESA, SIVALNE STROJE, RADIOAPARATE IN DRUGO dobite v veliki izbiri tudi na obroke v TRGOVINI
KNEZ WALTER
NABREŽINA, tel. 22523

Dr. HLAVATY
zobozdravnik
ORDINIRA
na OPCINAH
Narodna ulica št. 124

Eno nalivno pero v dar
STARŠI! ŠOLARJI!
Kdor si nabavi vse šolske potrebščine v
PAPIRNICI - TISKARNI
U. BERNARDI - Ul. Mazzini, 44
TEL. 93-667

dobi v dar eno dobro nalivno pero
VSE ZA ŠOLO PO ZMERNIH CENAH
NALIVNO PERO **BERNUM** JE NAJBOLJŠE OD VSEH DOSEDANJIH SAMO ZA 1.000.- LIR - 1 LETO JAMSTVA

OGLASI in OGLAŠANJA

«OGLASOV NE PLAČUJE TRGOVEC, KI OGLASE NAROČA IN TUDI NE KUPEC, KI PRI TEM TRGOVCU KUPUJE. V RESNICI PLAČA OGLASE KONKURENT, KI SAM NE OGLAŠA».
(Herbert Casson)

Krojaški salon
M. MOZETIČ
TRG GARIBALDI 11
tel. 90-280
za dame in gospode

Najmodernejša izdelava tajerjev plaščev — velika izbira dobrega in modernega blaga najfinejših tovarn — plačilne olajšave.

KRZNARSTVO MERMOGLIA
TRST, Ul. Coroneo 3.
Tel. 38 18
Olajšave pri plačilu

«UNION»
Svetovno znana zavarovalnica od leta 1828 je v TRSTU, UL. VALDIRIVO 14 tel. 27512 - 5939.
Prokurator RAVNIK

ZOBOZDRAVNIK
Dr. Danilo Brezigar
ordinira
v NABREZINI štev. 130
(v hiši g. Tenceta)
od 16. do 20. ure — ob nedeljah od 10. do 12. ure

Velika izbira vseh vrst kuhalnikov in štedilnikov na plin, tekoči plin, elektriko, les in premog, najboljših znamk - Električni hladilniki in hladilniki na led - Najlepši darilni predmeti, servisi iz porcelana, umetniške keramike, stekla in kristali

Prvovrstno posrebreni pribor in pribor iz nerjavečega jekla - Vse za gostilne, bare, dom in kuhinjo
PLAČILNE OLAJŠAVE
Tvrdka **Kerže**
TRST - Trg sv. Ivana 1
(Piazza S. Giovanni - Tel. 50 19)

Kino na Opčinah

predvaja DANES, 20. in JUTRI, 21. decembra, danes z začetkom ob 16. in jutri ob 18. uri.
Film
„Žene proti neznanemu"
z znanimi igralci Robert Taylor, Denise Darcel, Hope Emerson in John Mc Intire.

Odgovorni urednik STANISLAV RENKO — UREDNISTVO: ULICA MONTECCHI št. 6 III. nad. — Telefon številka 93-808 in 94-638. — Poštni predal 502. — UPRAVA: ULICA SV. FRANCISKA št. 20 — Telefonska številka 73-38 — OGLASI: od 8. do 12.30 in od 15 - 18 — Tel. 73-38 — Cene oglasov: Za vsak mm višine v širini 1 stolpca trgovski 60, finančno upravni 100, osmrtnice 90 lir — Za FLRJ za vsak mm širine 1 stolpca za vse vrste oglasov po 25.- din. — Tiska Tiskarski zavod ZTT — Podružn. Gorica Ul. S. Pellico 1-II. Tel. 33-82 — Rokopisi se ne vračajo.

NAROCNINA: Cona A: mesečna 350, četrtletna 900, polletna 1700, celoletna 3200 lir. Fed. ljud. repub. Jugoslavija: Izvod 10, mesečno 210 din. Poštni tekoči račun za STO ZVU Založništvo tržaškega tiska Trst 11.5374 — Za FLRJ: Agencija demokratičnega inozem. tiska, Drž. založba Slovenije, Ljubljana, Stritarjeva 3-I., tel. 21-928, tek. račun pri Narodni banki v Ljubljani 606 - T 892 — Izdaja Založništvo tržaškega tiska D. ZOZ - Trst